

BØRN OG UNGE
Aarhus Kommune

Analyse af
bredere børnefællesskaber
på almenområdet, specialtilbud og PPR

Løsningsmuligheder

Juni 2022

Indhold

1

ANALYSE AF BREDERE BØRNEFÆLLESSKABER PÅ ALMENOMRÅDET, SPECIALTILBUD OG PPR4

Formål4

Baggrund4

Analysedesign5

 Første fase – afdækning af indsigter fra praksis5

 Anden fase - opstilling af løsningsmuligheder5

 Tredje fase – udarbejdelse af handleplan.....9

2

INDSIGTER FRA PRAKSIS.....10

3

BØRNE OG UNGESYN.....12

4

LØSNINGSMULIGHEDER14

Børne- og ungesynet som afsæt for løsningsmulighederne14

Ambition om alle børn er del af bredere børnefællesskaber i dagtilbud, skole og fritidstilbud.....14

Kort om løsningsmulighederne16

Løsningsmuligheder som er nødvendige for at vende udviklingen17

Øvrige løsningsmuligheder.....20

5

ØKONOMIOVERSIGT21

6

KATALOG MED LØSNINGSMULIGHEDER22

1	Nest møder dagtilbud	23
2	Udbredelse af Nest på skoleområdet	27
3	Praksisnært kompetenceløft af medarbejdere i arbejdet med børn i udfordringer	34
4	PPR – tidligere indsats og tættere på praksis	39
5	Styrket samarbejde om børn med særlige behov mellem Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse samt faste tovholdere for barnets forløb	46
6	Specialgrupper i alle dagtilbud.....	51
7	Samarbejde mellem skole og fritidstilbud	54
8	Fysiske rum, der understøtter bredere børnefællesskaber.....	56
9	Fælles om børnene	59
10	Styrkelse af bestyrelses (og forældreråds) rolle i arbejdet med bredere børnefællesskaber	62
11	Vidensbank	64
12	Løft af kvaliteten i specialklasserne	67
13	Flere lettere behandlingstilbud	74
14	Åben rådgivning for forældre	77
15	Ændret procedure for henvisning til Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling (BUA)	79
16	Organisatorisk flytning af Kompetencecenter for Sprog og Kommunikation (KSK)	81
17	Ydelseskatalog og rådgivningslinje til PPR	84
18	Onboarding og fastholdelse af medarbejdere i PPR	86
19	Procedurer i og organisering af PPR	89

1

Analyse af bredere børnefællesskaber på almenområdet, specialtilbud og PPR

Formål

Aarhus Byråd har med vedtagelsen af budgettet for 2022 besluttet, at der skal igangsættes en analyse, som har til formål at skabe et velunderbygget afsæt for at pege på løsningsmuligheder i forhold til,

- hvordan flere børn kan indgå og trives i de bredere børnefællesskaber i folkeskolen, dagtilbud og fritidstilbud
- hvordan børnene, som går i et specialtilbud, opnår højere læring og trivsel
- hvordan PPR bedst muligt understøtter arbejdet med både de bredere børnefællesskaber i det almene tilbud og individuelle tilbud.

Analysen skal være færdig i sommeren 2022. Læs mere i [kommissoriet](#).

Analysen skal endvidere ses som et indspil i byrådets fokus i budgetlægningen for budget 2023-2026 på at arbejde sammen om at løse de største strategiske udfordringer i kommunen, som går på tværs af alle magistratsafdelinger, hvor en af de syv strategiske udfordringer er mental sundhed og mistrivsel.

Baggrund

Baggrunden for analysen er, at der er en stigende gruppe af børn og unge som af forskellige årsager i en kortere eller længere periode, befinder sig i en sårbar position og derfor har brug for en særlig tilrettelagt indsats. Dette er ikke kun i Aarhus Kommune. På landsplan har andelen af elever i specialpædagogiske tilbud også været stigende.

Det stigende antal børn i udfordringer har en række konsekvenser. Det har sociale og faglige konsekvenser for, de børn, der befinder sig i en udsat position, fordi de klarer sig dårligere sammenlignet med deres jævnaldrende i forhold til trivsel og læring.

Den stigende segregeringsgrad har også økonomiske konsekvenser. Når flere børn og unge får tilbudt en plads i et specialiseret tilbud, medfører det stigende udgifter til det specialpædagogiske område. Det har afledte konsekvenser for almenområdet, som får stigende udgifter til finansiering af specialundervisningstilbuddene.

Et stigende antal børn i udfordringer medfører også anlægsudfordringer på både dagtilbudsområdet i forhold til dagtilbudspladser til børn med specialpædagogiske behov (efter servicelovens § 32) og specialklasser og specialskoler.

Flere børn i udfordringer medfører også, at der er et stigende arbejdspress i Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) og ventetider på PPR's indsatser både rettet mod børnene og dagtilbud, skoler samt UngiAarhus.

Analysedesign

Analysearbejdet tager afsæt i Aarhuskompasset og har dermed stærkere fokus på værdi for borgerne, samskabelse sammen med borgerne og mere vidensinformeret ledelse og praksis.

Analysen er opdelt i tre faser.

Første fase – afdækning af indsigter fra praksis

Den første fase er en afdækning af viden om og indsigter fra praksis i forhold til, hvordan dagtilbud, skoler, fritidstilbud og PPR arbejder for at sikre bredere børnefællesskaber og deltagelsesmuligheder for alle. Denne fase er gennemført i efteråret 2021.

Der er i afdækningen af praksis anvendt forskellige dataindsamlingsmetoder med henblik på at få et alsidigt datagrundlag, som både kommer i dybden, og som dækker bredt. Hensigten med at have flere datakilder har været at få et så validt et datagrundlag som muligt.

Datagrundlaget består blandt andet af en antropologisk analyse af inklusionskraften på udvalgte skoler, inddragelse af børn og forældre i form af workshop og individuelle interview, fokusgruppeinterview med decentrale ledere på netværksmøder, interview med medarbejdere og ledere i PPR samt samarbejdspartnere, spørgeskemaundersøgelse blandt dagtilbudsledere, skoleledere samt medarbejdere og ledere i PPR samt udtræk fra diverse systemer mv.

Afreporteringen består af en hovedrapport og fem delrapporter. Der er link til hovedrapporten her [_Fælles indsigter – bredere børnefællesskaber på almenområdet, specialområdet og PPR i Aarhus Kommune.pdf](#)

Anden fase – opstilling af løsningsmuligheder

I den anden fase er der med afsæt i afdækningen af viden om og indsigter fra praksis blevet udarbejdet en række løsningsmuligheder. Formålet er at pege på løsningsmuligheder for, hvordan almenområdet (dagtilbud, skole og fritidstilbud), specialområdet og PPR fremadrettet kan arbejde for at understøtte bredere børnefællesskaber, deltagelsesmuligheder for alle samt specialiserede tilbud, som sikrer børnenes læring, udvikling og trivsel. Den anden fase har fundet sted i foråret 2022.

Løsningsmulighederne er udarbejdet med afsæt i en bred inddragelsesproces. Der har været ideudvikling på følgende møder:

- Tværfaglig workshop med deltagelse af unge, forældre, medarbejdere og ledere fra dagtilbud, skoler, fritidstilbud, PPR m.fl. og samarbejdspartnere (ca. 140 deltagere)
- Netværksmøder for ledere af dagtilbud, skoler, UngiAarhus og specialtilbud
- Personalemøde i PPR

På møderne er der indkommet ca. 1.200 ideer, synspunkter, statements mv., og af disse er ca. 100 konkrete ideer blevet uddybet. Der er kommet ideer, som går lige fra, at vi skal drive folkeskole på en helt ny måde til, at der skal være bedre muligheder for, at børn i almen- og specialtilbud skal have bedre muligheder for at lege sammen. Der er ideer, som fordrer lovændringer og tilførsel af ressourcer, mens der er andre ideer, som umiddelbart kan gennemføres.

Alle ideer er blevet læst, systematiseret i temaer og skrevet sammen til 36 løsningsmuligheder, som er blevet kvalificeret på en workshop med analysens følgegrupper, som består af repræsentanter for forældreorganisationer, handicaporganisationer, faglige organisationer, lederforeninger. Derudover deltog repræsentanter fra PPR og decentrale ledere og forvaltningen. I alt ca. 35 deltagere.

På baggrund af drøftelsen på workshoppen er ideer blevet yderligere behandlet og i det følgende præsenteres 20 løsningsmuligheder, som samler mange af de forskellige ideer.

De 20 løsningsmuligheder har været i høring i perioden 12. maj til 6. juni 2022. Der er kommet 76 høringssvar. Opsamlingen på høringen kan ses i følgende materiale:

- [Opsamling på høringssvarene](#)
- [Oversigt over modtagne høringssvar](#)
- [Alle høringssvar](#)

I høringssvarene er der generelt anerkendelse af processen, der har været i forbindelse med udarbejdelsen af indsigterne fra praksis i efteråret 2021 og udarbejdelsen af løsningsmulighederne i foråret 2022.

I høringssvarene genkendes de beskrevne udfordringer, og der peges i de fleste høringssvar på, at mangel på ressourcer er et afgørende forhold for dagtilbud, skoler, fritidstilbud, PPR med fleres arbejde med børn i udfordringer og mistrivsel. Der er endvidere en opmærksomhed på, at der skal afsættes tilstrækkelige ressourcer til at gennemføre forslagene. I et høringssvar opfordres til, at Rådet for Sociale Investering tænkes ind som en del af løsningen.

Samtidig er der generelt opbakning til børnesynet, som ligger til grund for løsningsmulighederne, ligesom der er i flere høringssvar, er opbakning til, at tilbuddene til børn og unge er lokalt forankret. Derudover er en række kommentarer til de enkelte løsningsmuligheder.

Høringssvarene har givet anledning til en række ændringer, som er indarbejdet i løsningsmulighederne. Efter høringen er der en løsningsmulighed, som er taget ud af kataloget, to eksisterende løsningsmuligheder er blevet integreret med hinanden, og endelig er der tilføjet en ny løsningsmulighed.

Der er indarbejdet følgende ændringer:

- Børnesynet er ændret til børne- og ungesyn for at fremhæve, at det gælder for alle i et 0-18-års perspektiv.
- Ledelse nævnes i flere høringssvar, dels i forhold til at gennemførelse af forandringer kræver ledelsesmæssig opmærksomhed, dels at der også er behov for kompetenceudvikling af ledere. Det er indarbejdet, at der i forbindelse med udarbejdelse af handlekataloget skal være særskilt opmærksomhed på ledelse.
- **1 Nest møder dagtilbud:** I høringssvarene er der både opbakning til forslaget, og nogen som ønsker, at dagtilbuddene selv kan vælge, hvilke pædagogiske metoder og kompetenceudvikling, som de vil benytte sig af. Der udtrykkes bekymring for, om der er afsat nok ressourcer til at gennemføre forslaget. Der er opfordringer til at implementere forslaget gradvist. Dette er allerede en del af forslaget, idet det implementeres over 4 år.
- **2 Udbredelse af Nest på skoleområdet:** I høringssvarene er der generel opbakning til, at børnene har et lokalt skoletilbud og i flere høringssvar er der opbakning til et klyngesamarbejde mellem skoler. I flere høringssvar udtrykkes der bekymring for, at Nest vil begrænse skolernes pædagogiske muligheder og brugen af andre mellemfomer, og om der er afsat tilstrækkeligt med ressourcer. Der peges på, at der kan indhentes erfaringer fra prøvehandling og gradvis implementering. Der er præciseret følgende i forslaget: At gennemførelsen af forslaget kan skales, og at inddragelsen i forbindelse med udarbejdelse af udviklingsplanen er uddybet. Det er endvidere præciseret, at der er elementer i visitationen, som skal afklares. Forslaget om videndeling i klynger er endvidere indarbejdet i forslaget, så det ikke længere er et selvstændigt forslag.
- **3 Praksisnært kompetenceløft af medarbejdere i arbejdet med børn i udfordringer:** I flere høringssvar peges der på, at det kan være en udfordring med praksisnær kompetenceudvikling i specialpædagogiske metoder, hvis der ikke er de rette kompetencer til stede i dagtilbuddet, skolen eller fritidstilbuddet. Det er derfor præciseret i forslaget, at der skal ske en afdækning af, hvilke specialpædagogiske kompetencer der er i tilbuddet, og hvordan de kan deles.

- **4 PPR – tidligere indsats og tættere på praksis:** Der peges i flere hørings svar på, at der er behov for en markant større opnormering af PPR til at kunne sikre de individrettede indsatser til børnene. Den midlertidige opnormering er derfor ændret til en fast opnormering. Derudover er der lavet enkelte præciseringer i teksten for at tydeliggøre, at dagtilbud, skoler og fritidstilbud fortsat skal vurdere, hvilken indsats de selv skal gøre, før PPR kontaktes. Det er ligeledes præciseret, at det fortsat er muligt at sende en indstilling til PPR som det første i situationer, hvor det er relevant. Dette skulle også sikre, at barnets forløb ikke bliver mere langstrakt. Det er præciseret, at forældre skal være bekendt med, at de har mulighed for at henvende sig direkte til PPR.
- **5 Styrket samarbejde om børn med særlige behov mellem Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse samt faste tovholdere for barnets forløb:** Forslaget er ændret efter høringen, således at et nyt og styrket samarbejde mellem tilbuddene i Børn og Unge og det specialiserede socialområde i Sociale Forhold og Beskæftigelse sker gennem en fuld opskalering af Relationel Velfærd fra de nuværende syv skoledistrikter til samtlige skoledistrikter i Aarhus. Forslaget indebærer fortsat, at der udpeges en fast tovholder.
- **(6) Decentralisering af vidtgående støtteressourcer i dagtilbud, SFO og klub:** Der er ikke opbakning til forslaget i hørings svarene. For det første er der bekymring for, at der ikke sker en faglig vurdering af barnets behov for støtte og handleplan i PPR. For det andet er der bekymring for, at der sker udhuling af almenområdet, hvis der mangler ressourcer. For det tredje er der bekymring for skævvridning af ressourcerne i forhold til, hvor der er behov for dem. For det fjerde peges der på, at der kan opstå forskelligt serviceniveau på tværs af kommune. Forslaget er på den baggrund ikke taget med videre i processen.
- **6 (7) Specialgrupper i dagtilbud:** I flere hørings svar er der et ønske om, at det afprøves i nogle enkelte dagtilbud, inden forslaget gennemføres i alle dagtilbud. Det er derfor indarbejdet i forslaget, at specialgrupper i dagtilbud etableres som en prøvehandling i de dagtilbud, som har interesse for det i stedet for i alle dagtilbud. I prøveperioden vurderes behovet for pladser i dagtilbud, økonomi, anvisning, rekruttering af medarbejdere med specialpædagogiske kompetencer mv. Det er endvidere præciseret, at PPR i forbindelse med indstilling til vidtgående støtteressourcer skal vurdere sammen med dagtilbuddet, om barnet vil kunne have glæde af en plads i en specialgruppe.
- **9 (10) Fælles om børnene:** Det er præciseret i forslaget, at betalingsforpligtelsen for indstillende skoler ikke gælder for privatskoler, da det er en kommunal opgave at stille specialundervisning til rådighed.
- **10 Styrkelse af bestyrelser (og forældreråds) rolle i arbejdet med bredere børnefællesskaber:** Ny løsningsmulighed, som er udarbejdet dels som opfølgning på dialogmøderne med dagtilbudsbestyrelser, skolebestyrelser og bestyrelser for UngiAarhus den 24. maj 2022 i høringsperioden, dels på baggrund af høringen. Løsningsmuligheden går ud på, at bestyrelserne formulerer principper for inkluderende fællesskaber/bredere børnefællesskaber, og at de i samarbejde med forældrerådene bidrager til forankringen af principperne i de lokale tilbud.

- **(11) Videndeling i specialklynger:** Forslaget er indarbejdet i forslag 2 om udbredelse af Nest på skoleområdet.
- **11 (12) Vidensbank:** I flere høringssvar peges der på, at vidensbanken med fordel også kan være tilgængelig for forældre. Det er indarbejdet i forslaget.
- **12 (13) Løft af kvaliteten i specialklasserne:** Det er præciseret, at ved afprøvning af elever fra almenklasser i en specialklasse, skal det være ud fra en helhedsvurdering i forhold til virkning på både klassefællesskabet og den enkelte elev.
- **14 (15) Åben forældrerådgivning:** Det er tilføjet, at der skal være mere systematik i samarbejdet mellem den åbne rådgivning og skoler og dagtilbuds opfølgning herpå.
- **15 (16) Ændret procedure for henvisning til Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling:** Det er præciseret, hvilke krav der er til en henvisning.
- **17 (18) Ydelseskatalog og rådgivningslinje til PPR:** Det er indarbejdet ud fra ønsker i høringen, at ydelseskataloget er tilgængeligt for alle. Det er flyttet fra forslaget om tværfagligt samarbejde (forslag 5), at der kan udarbejdes en procedure for, hvordan et typisk forløb vil være, når man henvender sig til PPR.
- **18 (19) Onboarding og fastholdelse af medarbejdere i PPR:** Afsnittet om organiseringen af medarbejdere i teams er relateret til forslaget om at inddele skolerne i klynger (forslag 2)

Tredje fase – udarbejdelse af handleplan

I den tredje fase vil der, når der er truffet beslutning om, hvilke løsningsmuligheder der skal arbejdes videre med blive udarbejdet en handleplan for, hvordan der arbejdes med børn i udfordringer på nye måder i dagtilbud, skoler, fritidstilbud og PPR i et helhedsorienteret og tværfagligt perspektiv. Der vil blive udarbejdet forandringsteori for de besluttede indsatser. Det vil endvidere være en del af handleplanen at have fokus på den ledelsesmæssige understøttelse af forandringsprocesserne. Den tredje fase vil starte op i efteråret 2022 efter vedtagelsen af budgettet for 2023-2026, når det er kendt, hvilke økonomiske rammer der er for løsningsmulighederne.

2

Indsigter fra praksis

Analysen af indsigter fra praksis viser, at dagtilbud og skoler oplever en stor stigning af børn i udfordringer, som ikke trives, og at børnenes udfordringer bliver stadig mere komplekse.

Det er ikke kun i Aarhus Kommune denne udvikling ses. På landsplan er der også en stor stigning i antallet af børn, som får en diagnose, pres på PPR i kommunerne og senest viser en undersøgelse fra VIVE af inkluderende læringsmiljøer og specialpædagogisk bistand, at der er sket en stigning i antallet af elever, som har behov for specialpædagogisk bistand, og at der mangler kompetencer på skolerne til at undervise og støtte elever i udfordringer.

Indsigterne fra praksis viser, at det stigende antal børn i udfordringer presser børn, forældre, dagtilbud, skoler og PPR. Det medfører, at der er sket en stigning i henvendelser til PPR, og at antallet af børn i specialtilbud er stedet med 35 procent, samtidig med at børnetallet stort set har været konstant.

Stigning i antallet af børn i specialtilbud afspejles ikke i budgetterne til specialområdet, der reguleres med det almindelige børnetal, som stort set har været konstant. Det sætter området under pres i forhold til medarbejderne i dagtilbud, skoler og specialtilbud samt PPR'. Det giver sig udslag i stort arbejdspress og dårligere arbejdsmiljø for medarbejderne.

For børn og forældre betyder det længere ventetider i læringsmiljøer, som ikke fremmer trivslen for børnene. For mange børn opleves det, at det medfører en forværring af deres udfordringer. Stigningen i antallet af indstillinger til PPR fra dagtilbud og skoler og deraf følgende opgavepres bidrager til, at der er et forstærket fokus på inddirektede indsatser fremfor indsatser rettet mod fællesskabet.

Forældre, dagtilbudsledere, skoleledere og PPR peger på, at de pædagogiske medarbejderes kompetencer til at arbejde med børn i udfordringer kan styrkes. Oplevelsen af PPR-medarbejdernes kompetencer er, at de har gode kompetencer til at arbejde med undersøgelser af enkelte børn, rådgivning af fagprofessionelle omkring enkelte børn samt forælderrådgivning, mens der er mindre tilfredshed med PPR-medarbejdernes kompetencer til at arbejde forebyggende og konsultativt med brede børnefællesskaber og klasser.

Flere af forældrene oplever, at det tværgående samarbejde omkring deres barn er fragmenteret og præget af silotænkning, og at udfordringer i at koordinere arbejds-gange og procedurer internt betyder, at de inddragede forældre ikke oplever sammenhæng i indsatsen omkring deres barn. Forældrene føler sig ofte nødsaget til at påtage sig en tovholderrolle for at sikre fortsat fremdrift i deres barns sag.

Fra 2016 til 2021 er de samlede årlige udgifter til specialundervisningsområdet steget fra 360 mio. kr. til 444 mio. kr. I samme periode har byrådet i forbindelse med budgetforlig øget budgetterne til specialundervisning og mellemformer med ca. 40 mio. kr. årligt, ligesom der er tilført midler fra finansloven mv. De øvrige merudgifter er taget fra almenområdet. I 2021 har skolerne skullet egenfinansiere merudgifter til specialundervisning på ca. 50 mio. Samme tendens vurderes at fortsætte i 2022 og følgende år.

PPR's budget vurderes at lægge en tredjedel under landsgennemsnittet, hvilket svarer til ca. 25 mio. kr. Fra 2016 til 2021 har PPR omprioriteret og effektiviseret opgaver svarende til 3-4 stillinger og samtidig haft besparelser på 3,5 stillinger ud af 28,4 psykologstillinger, som betjener skoler og dagtilbud. Hvis PPR i 2021 skulle have haft samme serviceniveau over for skoler og dagtilbud som i 2016, skulle budgettet være steget med 4-5 mio. kr. Opgavepresset på PPR forventes at stige yderligere i de kommende år.

Som følge af den forventede fortsatte stigning i antallet af børn med behov for specialpædagogisk bistand vil der også i de kommende år være behov for opgaveprioritering og servicetilpasning på det specialpædagogiske område.

Se rapporterne her

[Fælles indsigter - bredere børnefællesskaber på almenområdet, specialområdet og PPR i Aarhus Kommune.pdf](#)

[1 Borgerperspektivet.pdf](#)

[2 Bredere børnefællesskaber på almenområdet.pdf](#)

[3 Antropologisk analyse af inklusionskraft.pdf](#)

[4 Specialtilbud.pdf](#)

[5 PPR.pdf](#)

3

Børne- og ungesyn

Danmark har underskrevet Salamanca-erklæringen i 1994 om skole for alle, som er resultatet af et FN-møde med deltagelse af 92 lande. Med underskrift af aftale forpligter Danmark sig til at arbejde for:

- alle børn har en grundlæggende ret til uddannelse og skal have mulighed for at opnå og opretholde et acceptabelt læringsniveau,
- ethvert barn har unikke egenskaber, interesser, evner og læringsbehov,
- uddannelsessystemer og uddannelsesforløb skal indrettes og iværksættes på en sådan måde, at de tager hensyn til de store forskelle i egenskaber og behov,
- de, der har særlige uddannelsesmæssige behov, skal have adgang til almindelige skoler, som skal være i stand til at imødekomme deres behov ved at anvende en pædagogik, der er centreret omkring det enkelte barn,
- almindelige skoler, som har denne inklusive orientering, er det mest effektive middel til at bekæmpe diskrimination, skabe trygge fællesskaber, bygge det inklusive samfund og opnå uddannelse for alle; desuden giver de langt de fleste børn en ordentlig uddannelse og forøger dermed hele uddannelsessystemets effektivitet og ressourceudnyttelse.

Med erklæringen opfordres til

- at give den højeste politiske og økonomiske prioritet til bestræbelserne på at forbedre uddannelsessystemet, så de bliver for alle børn uanset individuelle forskelle eller vanskeligheder,
- at vedtage ved lov eller i hvert fald tage politisk beslutning om at anvende princippet om inklusiv uddannelse og indskrive alle børn i almindelige skoler, medmindre der måtte være tungtvejende grunde til ikke at gøre det.

Hensigterne i Salamanca-erklæringen slår også igennem i folkeskoleloven. Inklusion er således en central skolepolitisk målsætning, som tilsiger, at læringsmiljøet i skolen skal tilpasses, så elevers forskelligartede undervisningsmæssige behov kan tilgodeses inden for rammerne af almenskolen. Derfor er det også beskrevet i folkeskolens lovgrundlag, at elever, hvis udvikling og læring kræver en særlig hensyntagen eller støtte, skal modtage denne som en del af deres skolegang (Folkeskoleloven 2021, § 3, stk. 2, § 3a, § 5, stk. 5), og at støtten fortrinsvis bør organiseres i regi af elevens almene klasse (BEK nr. 693 af 20/06/2014, § 8).

På samme vis fremgår det af dagtilbudslovens § 4, at børn og unge under 18 år, der har behov for støtte i et dag-, fritids- eller klubtilbud for at kunne trives og udvikle sig, tilbydes en sådan støtte i tilbuddet. Dog oprettes tilbud efter serviceloven til børn, som har særligt behov for støtte, behandling mv.

Danmark har endvidere underskrevet FN's børnekonvention. Her lægges der også vægt på, at børn har ret til at udvikle sig ved at gå i skole, ved leg og en god fritid, samt at de har medbestemmelse og indflydelse på de ting, der handler om barnet og ytringsfrihed.

Med afsæt i de internationale forpligtelser samt dagtilbudslovens og folkeskolelovens formål om, at dagtilbud, folkeskolen og fritidstilbud er for alle, ligger der følgende børne og ungesyn til grund for arbejdet med løsningsmuligheder om bredere børnefællesskaber:

Børne- og ungesyn

- **Børn og unge er mere ens end forskellige**
- **Børn og unge lærer og trives i fællesskaber**
- **Børn og unge er ikke problemet. De viser problemet**
- **Børn og unge gør hvad de kan.
Det er de voksne, der kan gøre noget andet**

4

Løsningsmuligheder

Børne- og ungesynet som afsæt for løsningsmulighederne

Indsigter fra praksis både i Aarhus Kommune og på landsplan viser en udvikling med et stigende antal børn, som har behov for specialpædagogisk støtte, et stigende antal børn, som får diagnoser, stigende udgifter til specialtilbud og budgetter, som ikke kan følge med, samt manglende kompetencer blandt medarbejdere til at imødegå børnenes udfordringer.

Forklaringen på, at flere børn har behov for specialpædagogisk støtte, kan både ses ud fra et individfokuseret perspektiv, hvor der peges på årsager ved barnet, og hvor løsningen ofte er give et andet tilbud til barnet. Forklaringer kan også ses ud fra et systemfokuseret perspektiv, som peger på, at det er måden, hvorpå vi bedriver dagtilbud og skole, som skaber utilpassede og utilstrækkelige rammer for børn og unge i udfordringer. Her er løsningerne at ændre i de pædagogiske miljøer, som børnene er en del af ved fx at se på, hvordan der undervises i klasselokalerne, medarbejdernes kompetence og etablering af fællesskaber.

Samtidig har der igennem mange år været igangsat en række tiltag både i Aarhus Kommune og på landsplan, som har haft til hensigt at vende udviklingen med, at flere børn har brug for ekstra støtte. I Aarhus arbejdes der med Fællesskaber for alle, Nest, mellemformer, ABA-pladser mv., som alle er indsatser, som tilsigter, at flere børn og unge kan have deres hverdag i almenområdet. Udviklingen er dog fortsat med at stige, og der er ikke noget, som tyder på, at den udvikling stoppes med mindre, at der gøres noget markant anderledes.

Med afsæt i børne- og ungesynet om, at børn gør, hvad de kan, og at det er de voksne, der kan gøre noget andet, vil der i løsningsmulighederne være et systemfokus på, hvordan de pædagogiske miljøer kan udvikles, så flere børn kan lære, trives og udvikle sig i bredere børnefællesskaber på almenområdet. Løsningsmulighederne vil således pege på at ændre de omgivelser, som børn i udfordringer er en del af, og som udgangspunkt tage hånd om udfordringen i det lokale pædagogiske miljø.

Ambition om at alle børn er en del af bredere børnefællesskaber i dagtilbud, skole og fritidstilbud

Salamanca-erklæringens ambition om, at skolen er for alle børn uanset deres individuelle forskelle og vanskeligheder, lægger op til, at udviklingen i Aarhus Kommune skal vendes, således at flere børn kan være en del af fællesskaber på deres lokale skole og deltage i en undervisning, hvor de lærer, udvikler sig og trives. Samme ambition er der i forhold til dagtilbud og fritidstilbud.

Hensigten er således, at de aarhusianske dagtilbud, folkeskoler og fritidstilbud skal udvikles og få den understøttelse, som gør, at de som udgangspunkt kan blive til et tilbud til alle børn i deres lokalområde.

Indsigterne fra praksis peger på en række områder, hvor der er brug for ændringer for, at det lokale dagtilbud, folkeskole og fritidstilbud er det rette tilbud for alle børn:

- Tid og ressourcer til forebyggende og tidlige indsatser, samt til at gøre en ekstra indsats for børn i udfordringer
- Flere specialpædagogiske kompetencer hos medarbejderne til at arbejde med børn i udfordringer.
- Større ledelsesmæssigt fokus på inkluderende pædagogiske miljøer og læringsmiljøer
- Større fleksibilitet mellem almen- og specialområdet
- Hurtigere afklaring og bedre understøttelse af den indsats, som et barn i udfordringer skal have, blandt andet fra PPR
- Mere fleksibelt tværgående samarbejde

Der er således brug for at få vendt udviklingen med en presset økonomi, som betyder, at mulighederne for tidligere indsatser bliver forringet, som igen betyder, at flere børn får brug for støtte.

At skabe dagtilbud, folkeskole og fritidstilbud, hvor som udgangspunkt alle børn kan være en del af et fællesskab, hvor de kan lære, trives og udvikle sig, er et langsigtet mål. Det fordrer, at der sker markante ændringer i den måde, som vi driver vores tilbud på.

Der skal ske ændringer i

- børne- og ungesynet hos medarbejdere og ledelse, så det ikke er børnene, som er problemet, men de voksne som skal gøre noget andet
- mindset og kultur blandt forældre og blandt medarbejdere og ledere i PPR, dagtilbud, skoler og fritidstilbud, som fremmer arbejdet med inkluderende pædagogiske miljøer
- vilkårene for at drive dagtilbud, skole og fritidstilbud – medarbejdernes kompetencer samt tid og ressourcer, som fremmer muligheden for at arbejde med pædagogiske tilgange, som fremmer inkluderende læringsmiljøer

En ændring i dagtilbuds, skolers og fritidstilbuds tilgang til at have større fokus på bredere børnefællesskaber og et børnesyn, hvor børnene gør, hvad de kan, og skabe inkluderende pædagogiske miljøer fordrer en stor ledelsesmæssig opbakning og understøttelse af forandringsprocesserne af den lokale kultur omkring arbejdet med børnenes læring, trivsel og udvikling. Der skal således være fokus på, hvordan de lokale ledelser bliver klædt på til at kunne drive forandringerne, hvilket vil være en del af handleplanen, som udarbejdes i analysens fase 3.

Kort om løsningsmulighederne

Der beskrives en række løsningsmuligheder, som alle peger i retningen af at vende udviklingen, således at flere børn kan være en del af bredere børnefællesskaber i dagtilbud, skoler og fritidstilbud. Løsningsmulighedernes omdrejningspunkt er:

- organisatoriske greb
- pædagogiske tilgange
- praksisnær kompetenceopbygning
- praksisnær understøttelse

Essensen i løsningsmulighederne er for det første at lægge vægt på pædagogiske og organisatoriske måder at arbejde på, som understøtter bredere børnefællesskaber i dagtilbud og skoler og skaber en tættere sammenhæng mellem almen- og specialområdet.

For det andet at de specialpædagogiske kompetencer skal styrkes for medarbejderne i dagtilbud, skoler og fritidstilbud via tæt samarbejde med PPR og fastholdelse af kompetencer ved hjælp af tilgangen fra Stærkere Læringsfællesskaber.

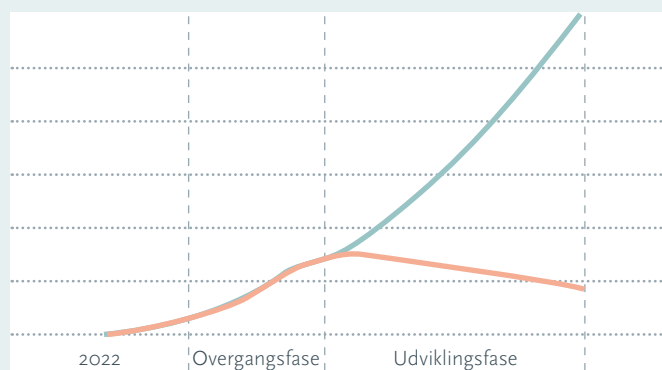
Løsningsmulighederne skal bane vejen for, at dagtilbud og skoler udvikler tilbud for langt flere af deres lokalområdes børn end i dag.

Udviklingen med, at der er flere børn i udfordringer, som har specialpædagogiske behov, er en landsdækkende tendens, som har stået på i en længere årrække, selvom der har været opmærksomhed på det fra både nationalt niveau og i Aarhus Kommune. Det er derfor nødvendigt med løsningsmuligheder, som skaber markante nybrud med den måde, der bliver arbejdet på i dag i PPR og dagtilbud, skoler og fritidstilbud for, at flere børn kan lære, trives og udvikle sig i deres lokale dagtilbud, skole og fritidstilbud.

Fælles for løsningsmulighederne er, at det vil tage tid at vende udviklingen, så der vil i en overgangsperiode fortsat være det samme behov – måske endda fortsat stigende behov i en periode – for specialpædagogiske tilbud (overgangsfasen i figuren herunder). Men det er forventningen, at løsningsmulighederne med tiden vil få vendt udviklingen, således at flere børn bliver en del af bredere børnefællesskaber i dagtilbud og skoler (udviklingsfase i figuren herunder). Den blå linje illustrerer udviklingen, hvis der ikke gøres noget nyt, mens den orange linje viser udviklingen, når løsningsmulighederne har virket. Det er forventningen, at der vil gå tid, inden virkningen af løsningsmulighederne viser sig. Blandt andet fordi der er en stor gruppe af børn, som venter på afklaring af, hvilket tilbud de har behov for.

Disse løsningsmuligheder skal ses som starten på at vende udviklingen. En vedholdende og løbende justering af indsatser med en stor ledelsesmæssig opmærksomhed i de næste år vil være en forudsætning for at lykkes med at vende udviklingen.

Forventet udvikling i børn i udfordringer, hvis der gøres noget markant anderledes (orange kurve), eller udviklingen fortsætter som nu (blå kurve)

På baggrund af ideudviklingsprocessen er der kommet en lang række ideer. Ud fra På baggrund af ideudviklingsprocessen er der kommet en lang række ideer. Ud fra ideer er der beskrevet løsningsmuligheder, som er inddelt i to kategorier. Den første del af løsningsmulighederne er principielle og nødvendige for at kunne arbejde på en ny måde med inkluderende pædagogiske miljøer og bredere børnefællesskaber, hvor der bliver taget tidligt hånd om fællesskaber og børn, som er udfordrede. Den anden del består af en række løsningsmuligheder, som er mere konkrete bud på, hvordan kvaliteten af tilbuddene i almen- og specialtilbud og PPR kan styrkes. I begge kategorier er der dels løsningsmuligheder, som forudsætter politisk beslutning, enten fordi de er forbundet med merudgifter eller er principielle, dels løsningsmuligheder som kan igangsættes administrativt. Løsningsmuligheder til politisk beslutning er markeret med fed i oversigten nedenfor.

Løsningsmuligheder som er nødvendige for at vende udviklingen

Nedenfor følger de løsningsmuligheder, som er nødvendige for at vende Læringsfællesskaber:

- 1 **Nest møder dagtilbud**
- 2 **Udbredelse af Nest i folkeskolen**
- 3 **Praksisnært kompetenceløft af medarbejdere i arbejdet med børn i udfordringer**
- 4 **PPR – tidligere indsats og tættere på praksis**
- 5 **Styrket samarbejde om børn med særlige behov mellem Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse samt faste tovholdere for barnets forløb**

Disse løsningsmuligheder skal bidrage til, at det bliver opdaget meget tidligere, når der er udfordringer med et børnefællesskab og/eller et barn er på vej i mistrivsel. Det skal dels ske ved meget tidligere inddragelse af blandt andet PPR, lige så snart at det vurderes, at der er udfordringer, dels ved at samarbejdet mellem PPR og dagtilbud og skoler i langt højere grad bygger på sampraksis (nr. 4). Dette vil for det første bidrage til, at færre børn kommer i så stor mistrivsel, at de har behov for et specialpædagogisk tilbud, for det andet at opbygge kompetencer i dagtilbud, skoler og fritidstilbud i forhold til at arbejde med bredere børnefællesskaber. Denne løsningsmulighed kan igangsættes i hele kommunen samtidigt.

En anden måde at vende udviklingen på, så færre børn får behov for et specialpædagogisk tilbud, er ved at have en pædagogisk tilgang i dagtilbud og skoler, hvor der lægges vægt på en struktureret pædagogik, som bygger på et fælles fundament (nr. 1 og 2 om mere Nest). Det foreslås, at arbejdet med Nest starter i dagtilbuddene, og at Nest udbredes i skolerne. Hermed vil flere børn få mulighed for at gå i skole på deres almindelige folkeskole. På sigt må det også forventes, at det kan have en positiv betydning for deres muligheder for at blive selvforsørgende samfundsborgere. Løsningsmuligheden om at udbrede Nest på skolerne vil skulle implementeres over en længere årrække.

En tidligere indsats, hvor flere børn kan forblive i bredere børnefællesskaber, bygger på opbygning af medarbejdernes kompetencer til at kunne arbejde på en anden måde. Løsningsmulighed 3 har til formål at dele, udbygge og fastholde de kompetencer, som medarbejderne opnår ved at arbejde på en anden måde ved hjælp af de tilgange, som følger af Stærkere Læringsfællesskaber.

Ovenstående løsningsmuligheder har til formål at bidrage til, at færre børn kommer i udfordringer, og færre børn har behov for et specialpædagogisk tilbud. Men der vil fortsat være børn, hvor der er brug for en afklaring hos PPR og udredning ved Børne- og Ungdomspsykiatrien. For de børn og familier er der brug for et mere helhedsorienteret, koordineret forløb, hvor løsninger findes så tæt på barnets og familiens hverdag som muligt. Dette er formålet med nr. 5.

Løsningsmulighederne skal også ses i sammenhæng med et budgettema om mental trivsel, hvor der er et forslag om at styrke samarbejdet med forældre og forældrerollen.

HVAD ER NEST

Nest er et skoleinklusionsprogram udviklet i USA, hvor børn med autismespektrumforstyrrelser og børn fra almenområdet er en del af det samme klassefællesskab. Nest har siden 2014 med succes været tilpasset en dansk skoletradition på Katrinebjergskolen i Aarhus.

Nest er bygget op om en grundmodel, der skal sikre god skoleudvikling for alle. Denne model kaldes i Nest for ”nøddeskalsmodellen”, og består af fire niveauer:

- Filosofisk fundament (se børnesynet ovenfor)
- Systemstrukturer, som understøtter økonomiske, værdimæssige og samarbejdsrammer bestående af skoleledelsen, PPR samt det politiske, økonomiske og forvaltningsmæssige system
- Samarbejdsstrukturerne med rammerne for samarbejde på den lokale skole, som er præget af klare mål, opgaver og roller i faste samarbejdsfora
- Klasserumsmetoderne (se nedenfor)

Nest-klasser er karakteriseret ved

- To voksne, der underviser efter en struktureret co-teaching model
- Færre børn indledningsvist, idet klassekvotienten i 0. klasse er på 16, hvor af 4 børn har autismespektrumforstyrrelser, stigende til 24 børn i 9. klasse, hvor af 6 børn har autismespektrumforstyrrelser.
- Struktur og ro i klassen funderet i systematisk didaktik og specialpædagogik for alle
- Indretning af klasserummet

Øvrige løsningsmuligheder

Der er en række løsningsmuligheder, som i højere grad holder sig inden for de eksisterende rammer, men som er justeringer af organiseringen af opgaveløsningen, styrkelse af kvaliteten mv. Alle løsningsmuligheder som vil bidrage til, at der arbejdes tidligere og mere smidigt med børn i udfordringer og styrkelse af bredere børnefællesskaber.

Løsningsmuligheder inden for dagtilbuds- skole, og fritidsområdet

- 6 Specialgrupper i dagtilbud
- 7 Samarbejde mellem skole og fritidstilbud
- 8 Fysiske rum, der understøtter bredere børnefællesskaber
- 9 Fælles om børnene
- 10 Styrkelse af bestyrelser (og forældreråds) rolle i arbejdet med bredere børnefællesskaber
- 11 Vidensbank

Løsningsmuligheder om tilbud for børn i udfordringer

- 12 Løft af kvaliteten i specialklasserne
- 13 Flere lettere behandlingstilbud
- 14 Åben rådgivning for forældre

Løsningsmuligheder forslag rettet mod PPR

- 15 Ændret procedure for henvisning til Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling (BUA)
- 16 Organisatorisk flytning af Kompetencecenter for Sprog og Kommunikation (KSK)
- 17 Ydelseskatalog og rådgivningslinje til PPR
- 18 Onboarding og fastholdelse af medarbejdere i PPR
- 19 Procedurer i og organisering af PPR

5 Økonomioversigt

(2022-priser i 1000 kr.) – Drift	2023	2024	2025	2026
1. NEST MØDER DAGTILBUD				
Undervisningsforløb	715	1.430	1.430	715
Vikardækning i dagtilbud med pædagogmedhjælpere	3.750	7.500	7.500	3.750
	4.465	8.930	8.930	4.465
2. UDBREDELSE AF NEST PÅ SKOLEOMRÅDET				
Midler til lokale tiltag på skolerne, Nest, kompetenceudvikling, PPR-understøttelse og eventuel ændret klassedannelse	30.000	30.000	30.000	30.000
4. PPR – TIDLIGERE INDSATS OG TÆTTERE PÅ PRAKSIS				
PPR-medarbejdere til sampraksis i dagtilbud og skoler	5.500	9.250	9.250	9.250
Nedbringelse af ventetid på psykologbistand	7.000	7.000	7.000	7.000
	12.500	16.250	16.250	16.250
5. STYRKET SAMARBEJDE OM BØRN MED SÆRLIGE BEHOV MELLEM BØRN OG UNGE OG SOCIALE FORHOLD OG BESKÆFTIGELSE SAMT FASTE TOVHOLDERE FOR BARNETS FORLØB				
Styrket samarbejde og professionelle tovholdere	1.900	1.900	1.900	1.900
Implementering	400			
Udvidelse af det tværgående Trivselsteam	3.000	3.000	3.000	3.000
	5.300	4.900	4.900	4.900
8. FYSISKE RUM, DER UNDERSTØTTER BREDERE BØRNEFÆLLESSKABER	5.000	5.000	5.000	5.000
11. VIDENSBANK	500			
12. LØFT AF KVALITETEN AF SPECIALKLASSENE				
Understøttelse fra PPR hæves til samme serviceniveau som i 2016	2.450	2.450	2.450	2.450
Sampraksis og co-teaching med PPR	1.300	1.300	1.300	1.300
Facilitering af skolepraktikker	3.000	3.000	3.000	3.000
	6.750	6.750	6.750	6.750
13. FLERE LETTERE BEHANDLINGSTILBUD	50	50	50	50
Cool Kids	2.000	2.000	2.000	2.000
Børnesamtaler	1.400	1.400	1.400	1.400
Back2School	750	750	750	750
	4.150	4.150	4.150	4.150
14. ÅBEN RÅDGIVNING FOR FORÆLDRE	50	50	50	50
I alt	68.715	76.030	76.030	71.565

6

Katalog med løsningsmuligheder

1

Nest møder dagtilbud

HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?

Indsigterne fra analysen viser, at dagtilbudslederne oplever en stor stigning af børn i udfordringer, som ikke trives, og at børnenes udfordringer bliver stadigt mere komplekse. Forældre, dagtilbudsledere, skoleledere og PPR peger desuden på, at de pædagogiske medarbejderes kompetencer til at arbejde med børn i udfordringer med fordel kan styrkes.

Dagtilbuddene i Aarhus Kommune rummer i udgangspunktet alle børn med mindre deres behov er behandlingskrævende i en grad, så det kalder på et specialdagtilbud efter servicelovens § 32. De løser dermed allerede en stor opgave i at skabe pædagogiske læringsmiljøer for alle børn, og modtager til denne opgave ressourcer både til enkeltbørn med vidtgående støttebehov og tildeles derudover budgetter til sårbare børn generelt.

Analysens indsigter peger dog også på, at der er et potentiale i at arbejde mere bredt med de specialpædagogiske rammer og metoder, som Nest møder dagtilbud anvender. Målet med at arbejde med rammerne og metoderne fra "Nest møder dagtilbud" er, at dagtilbuddet skaber en pædagogisk ramme, hvor alle børn uanset kulturel og social baggrund samt kognitive forudsætninger er en del af fællesskaberne.

Christiansbjerg Dagtilbud, som har arbejdet med Nest i en længere periode, fremhæver en lang række fordele ved arbejdet med at understøtte velfungerende børnefællesskaber. Særligt fremhæves det, hvordan det pædagogiske miljø har fået en højere kvalitet igennem arbejdet med Nest-principperne. Forklaringen ligger blandt andet i rammesætningen og de klare aftaler/roller i Nest, som frigiver mentalt overskud og giver medarbejderne et langt større nærvær i samværet med børnene. Det opleves, at Nest giver konkrete redskaber, en større faglig bevidsthed og et professionelt sprog til at tale om, hvordan man arbejder med børnefællesskaberne. Nest styrker således den professionelle dømmekraft og de refleksive dialoger.

Flere foreslår derfor, at Nest møder dagtilbud udvides, således at alle dagtilbud modtager det kompetenceforløb og den kulturforandringsproces, som en række dagtilbud allerede har gennemgået.

Kompetenceforløbet er bygget op omkring nøddeskalsmodellen fra Nest og strækker sig over fem undervisningsgange med hver sit Nest tema:

- Undervisningsgang 1: Fundamentet: Værdier og grundlæggende antagelser
- Undervisningsgang 2: Samarbejde: Bevidst rollefordeling mellem de voksne
- Undervisningsgang 3: Metoder I: Struktur og overblik
- Undervisningsgang 4: Metoder II: Kontakt og kommunikation
- Undervisningsgang 5: Metoder III: Selvregulering

Ind i mellem undervisningsgangene arbejdes der med øvepunkter relateret til undervisningsgangens tema og tilhørende refleksion, f.eks. brug af visuel støtte i forbindelse med afholdelse af samling.

Forslaget bygger oven på forslag nr. 3 om praksisnært kompetenceløft, som betoner vigtigheden af et kompetenceløft i de specialpædagogiske metoder med tæt følgeskab fra PPR.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Dagtilbuddene, som skal afse mødetid til de fem undervisningsgange samt prioritere tid til, at der løbende kan reflekteres over de selvvalgte indsatsområder.

PPR, som skal planlægge og stå for kompetenceforløbet. Imellem hver undervisningsgang er PPR på besøg og observerer og laver fælles sparring på de konkrete øvepunkter med ledelse og udvalgte medarbejdere.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Dagtilbuddene og Børn og Unge-cheferne skal involveres i forhold til at udvælge, hvilken rækkefølge dagtilbuddene skal deltage i.

Derudover skal PPR, evt. i samarbejde med medarbejdere fra de øvrige afdelinger i Pædagogik og Forebyggelse (f.eks. sundhedsplejersker, Tværfaglig Enhed og distrikt-skonsulenter) inddrages i forbindelse med planlægning og afvikling af forløbene. Der skal i den forbindelse være en opmærksomhed på, at gennemførelse af forløb for samtlige dagtilbud vil kræve, at flere medarbejdere kender til principperne og metoderne i "Nest møder dagtilbud". Dette både for at kunne varetage kompetenceforløbene og for at kunne give følgeskab til dagtilbuddene, når forløbene er gennemført.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

Siden 2018 har Aarhus Kommune udviklet og testet ”Nest møder dagtilbud”, som er en prototype for en nest-inspireret pædagogisk ramme i almene dagtilbud. De foreløbige erfaringer fra arbejdet med ”Nest møder dagtilbud” viser en lovende effekt på det daglige pædagogiske arbejde. Særligt tyder det på, at den Nest inspirerede tilgang klæder de fagprofessionelle bedre på til at sikre børn med alle former for udsathed en plads i børne- og læringsfællesskaber og på sigt en bedre skolestart.

Følgende dagtilbud har allerede været igennem eller er i gang med et kompetenceforløb:

- Christiansbjerg: Alle afdelinger, forløb for en afdeling ad gangen. PPR er med på besøg.
- Skejby: To afdelinger slået sammen til fælles undervisningsgange.
- Hårup-Elev: Store undervisningshold for alle afdelinger. Pædagogiske ledere og ressourcepersoner står for besøg i praksis.
- Sabro: To medarbejdere pr. afdeling har deltaget i undervisningsgangene.
- Risikov: Enkelt afdeling har deltaget.
- Tranbjerg: To afdelinger har deltaget.

Forløbene er blevet tilrettelagt meget forskelligt fra dagtilbud til dagtilbud. Nogen har prioriteret at have samtlige medarbejdere med i undervisningsgangene, mens andre har haft udvalgte medarbejdere med. Der er desuden forskel på, hvor tæt PPR's involvering er – f.eks. om PPR deltager i de opfølgende besøg, eller om det varetages af pædagogiske ledere og ressourcepersoner.

Mange dagtilbud har herudover henvendt sig med interesse, men der er pt. ikke ressourcer til at lave forløb for flere dagtilbud.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Udrulning af Nest til alle dagtilbud vil ske via et kompetenceforløb, hvor det forudsættes, at alle dagtilbud kan nå igennem et forløb fordelt over en fireårig periode med halv effekt i første og sidste år.

For hvert dagtilbud vil der være tale om to niveauer af kompetenceudvikling. Et første niveau for pædagogiske ledere og ressourcepersoner bestående af 20 kursustimer og et niveau 2 for alle medarbejdere bestående af 10 kursustimer. Hertil kommer timer til forberedelse, til besøg i praksis ved PPR og netværksdannelse mellem ressourcepersoner. Der regnes med at ca. 4.500-5.000 medarbejdere skal igennem kompetenceforløbet.

Der er tale om engangsudgifter forbundet med kompetenceudvikling. Der er ikke taget højde for evt. løbende uddannelse af nyansatte.

Forudsætninger for kompetenceforløb:	Timeantal
Antal forløb for kommunale dagtilbud	38
Antal forløb for selvejende dagtilbud	2
Kurstimer til undervisningsgange	30
Forberedelse af forløb	20
Besøg i praksis ml. undervisningsgange	16
Netværksmøder som opfølgning	24

Hvis det forudsættes, at 100 procent af timerne til kompetenceforløbene skal vikardækkes af pædagogmedhjælpere, og at de betjenende PPR-medarbejdere herudover skal frikøbes til forløbene, vil dette beløbe sig til 7,5 mio. kr. pr. år, hvoraf de 6,1 mio. kr. går til vikardækning i dagtilbuddene, og de 1,4 mio. kr. går til frikøb af PPR-medarbejdere. Dvs. 22,5 mio. kr. i alt i løbet af perioden.

Hvis der i stedet regnes med fuldt frikøb af de deltagende medarbejdere og vikardækning med pædagoger, beløber det sig til 10,7 mio. kr. årligt over perioden, hvoraf de 9,3 mio. kr. går til frikøb af pædagogisk personale og de 1,4 mio. kr. går til frikøb af PPR-medarbejderne.

Det antages dog også, at dagtilbuddene kan medfinansiere en vis mængde af det pædagogiske personales deltagelse i kompetenceforløbene – eksempelvis ved brug af allerede planlagte personalemøder eller allerede afsatte ressourcer til kompetenceudvikling. Hvis der regnes med at f.eks. halvdelen af udgifterne vil kunne dækkes på denne vis, så vil de årlige omkostninger over perioden i stedet beløbe sig til 3,75 mio. kr. eller 5,35 – alt afhængig af, om det forudsættes at timerne vikardækkes af pædagogmedhjælpere, eller der er tale om fuldt frikøb.

(2022-priser i 1000 kr.) – Drift	2023	2024	2025	2026
Nest møder dagtilbud ekskl. frikøb af pædagogisk personale (midler til PPR til undervisere, tovholdere på alle forløb, deltagelse af betjenende fagpersoner i alle forløb (psykologer, tale-hørekonsulenter, pædagogiske fagkonsulenter) samt projektledelse (design, organisering, evaluering, kommunikation)	715	1.430	1.430	715
Nest møder dagtilbud inkl. vikardækning ved pædagogmedhjælpere	3.750	7.500	7.500	3.750
Nest møder dagtilbud inkl. frikøb af al pædagogisk personale	5.350	10.700	10.700	5.350
Nest møder dagtilbud med medfinansiering fra dagtilbuddene (vikardækning ved pædagogmedhjælpere)	1.875	3.750	3.750	1.875
Nest møder dagtilbud med medfinansiering fra dagtilbuddene (frikøb af al pædagogisk personale)	2.675	5.350	5.350	2.675

2

Udbredelse af Nest på skoleområdet

HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?

Med afsæt i Salamanca-erklæringen og børnesynet (jf. indledningen) er det hensigten, at de aarhusianske dagtilbud, folkeskoler og fritidstilbud skal udvikles og få den understøttelse, som gør, at de som udgangspunkt kan blive til et tilbud til alle børn i deres lokalområde.

Her peger indsigterne fra praksis på en række områder, hvor der er brug for ændringer for, at den lokale folkeskole er det rette tilbud for alle børn. Indsigterne fra analysen viser, at der er behov for at sammentænke almen- og specialområdet i højere grad. Sagt med andre ord er det nødvendigt at bryde helt eller delvist med den nuværende organisering, der adskiller de to områder fra hinanden. Indsigterne fra praksis viser, at der er brug for:

- Tid og ressourcer til forebyggende og tidlige indsatser, samt til at gøre en ekstra indsats for børn i udfordringer
- Flere specialpædagogiske kompetencer hos medarbejderne til at arbejde med børn i udfordringer
- Større ledelsesmæssigt fokus på inkluderende pædagogiske miljøer og læringsmiljøer
- Større fleksibilitet mellem almen- og specialområdet
- Hurtigere afklaring og bedre understøttelse af den indsats, som et barn i udfordringer skal have, blandt andet fra PPR
- Mere fleksibelt tværgående samarbejde

Det kalder på en sammentænkning af almen- og specialområdet, der bringer de specialpædagogiske kompetencer tættere på den lokale skole og tættere på almenklasserne. Det forventes at betyde, at skolerne får bedre forudsætninger for, at flere børn lærer, trives og udvikler sig – både i almentilbud og specialtilbud. At bringe de specialpædagogiske kompetencer tættere på de brede børnefællesskaber på den lokale skole forventes også at medføre, at færre børn får behov for et specialundervisningstilbud.

For at imødekomme ovenstående præsenteres herunder et forslag til en principbeslutning om at sammentænke almen- og specialområdet ved at udbrede Nest-klasser og Nest-pædagogik på skoleområdet i Aarhus Kommune. Det vil på samme tid medføre, at flere børn og unge får et skoletilbud på den lokale skole. Der vil fortsat være børn og unge, der har brug for en anden type af specialklassetilbud, hvilket i højere grad også skal forankres lokalt, ligesom der også fortsat vil være muligt at arbejde med andre mellemformer på skolerne. Det foreslås, at der udarbejdes en plan for udrulning af flere Nest-klasser og lokale specialklasser med henblik på, at der fra skoleåret 2024/2025 opstartes o. Nest-klasser for hovedparten af børn med specialpædagogiske støttebehov i stedet for o. specialklasser. Udvælgelsen af skoler, som skal starte op med Nest o. klasser sker efter et frivillighedsprincip. Det er jf. indledningen hensigten, at alle skoler på sigt skal kunne stille et Nest-tilbud eller et andet specialklassetilbud til rådighed for distriktets børn og unge, for at den lokale skole dermed bliver et tilbud for alle distriktets børn.

HVAD ER NEST

Nest er et skoleinklusionsprogram udviklet i USA, hvor børn med autismespektrumforstyrrelser og børn fra almenområdet er en del af det samme klassefællesskab. Nest har siden 2014 med succes været tilpasset en dansk skoletradition på Katrinebjergskolen i Aarhus.

Nest er bygget op om en grundmodel, der skal sikre god skoleudvikling for alle. Denne model kaldes i Nest for "nøddeskalsmodellen", og består af fire niveauer:

- Filosofisk fundament (se børnesynet ovenfor)
- Systemstrukturer, som understøtter økonomiske, værdimæssige og samarbejdsrammer bestående af skoleledelsen, PPR samt det politiske, økonomiske og forvaltningsmæssige system
- Samarbejdsstrukturerne med rammerne for samarbejde på den lokale skole, som er præget af klare mål, opgaver og roller i faste samarbejdsfora
- Klasserumsmetoderne (se nedenfor)

Nest-klasser er karakteriseret ved

- To voksne, der underviser efter en struktureret co-teaching model
- Færre børn indledningsvist, idet klassekvotienten i 0. klasse er på 16, hvor af 4 børn har autismespektrumforstyrrelser, stigende til 24 børn i 9. klasse, hvor af 6 børn har autismespektrumforstyrrelser.
- Struktur og ro i klassen funderet i systematisk didaktik og specialpædagogik for alle
- Indretning af klasserummet

At udbrede Nest skaber høj grad af fleksibilitet og tværgående samarbejde mellem almen- og specialområdet og giver mulighed for en mere fleksibel tilgang til løsningen af udfordringer med børn, som ikke trives fagligt eller socialt. Det skyldes særligt, at de specialpædagogiske kompetencer vil befinde sig så tæt på almenområdet på alle kommunens skoler, og at personalets erfaring og kompetencer derfor i højere grad har mulighed for at være en ressource i flere klasser.

Ved at styrke de lokale kompetencer til arbejdet med børn i udfordringer såvel som at arbejde målrettet efter, at flere børn og unge bevarer tilknytning til almenområdet, vil flere børn og unge i højere grad bevare en tilknytning til deres nærmiljø end tilfældet er i dag. Det er med til at udviske de strukturer, der kan medvirke til at isolere børn, der ellers ville gå i specialklasse på tværs af kommunen ved fx at give bedre mulig-

heder for at deltage i fritidstilbud i deres lokalområde. Det betyder også, at børnene og de unge får bedre muligheder for at gå til folkeskolens afgangsprøver og opnå en uddannelse, der stiller dem bedre i stand til at tage vare på egen tilværelse, når de rammer voksenlivet. For almenbørnene i Nest-klasserne vil de opleve mindre klasser og to voksne i undervisningen.

Nest-konceptet er fortsat uprøvet i en bredere skolekontekst og over for en bredere målgruppe. Der vil dermed skulle indhentes erfaringer løbende fra de første klasser, der kan medvirke til eventuel tilpasning af modellen. Heri ligger også en forventning om, at der vil være børn og unge, hvor udfordringer og specialpædagogisk behov i stedet tilskrives et andet specialklassetilbud eller et mere specialiseret tilbud på fx en af kommunens specialskoler. Det taler dog til fordel for en bredere målgruppe, at klasserne opstartes med færre elever med specialpædagogiske behov, end det normalt forudsættes i en Nest-klasse, for at kunne stille pladser til rådighed til løbende optag gennem skoletiden.

For at realisere forslaget betyder ovenstående, at der oprettes Nest-klasser på flere skoler end i dag i kommunen til en start, mens det på sigt er hensigten, at alle skoler skal kunne stille Nest-tilbud eller specialklassetilbud til rådighed for distriktets børn og unge. For at det kan ske organiseres skolerne i klynger af 2-4 skoler, der tilsammen skal drive Nest-klasserne og andre specialklasser for skoledistrikternes børn. Hvis der på sigt vil være en Nest-klasse på hver årgang i alle klynger, kan det forventes, at omkring 6-8 procent af alle elever vil have deres skolegang i en Nest-klasse. Sigtet med klyngerne er at opbygge stærke partnerskaber mellem skoler med et fælles afsæt i lokalområdets børn, hvilket blandt andet muliggør videndeling om god praksis såvel som samarbejde omkring driften af specialtilbud. Skoleledelserne i den enkelte klynge kunne fx mødes månedligt til systematisk sparring og videndeling. Fra forskningen ved vi, at ligesom professionelle læringsfællesskaber på en skole kan være effektive, kan et professionelt samarbejde mellem skoler også være det, hvis man angriber det på den rigtige måde. Det er endnu en måde at lade professionel kapital cirkulere på. Når lærere på en skole begynder at identificere sig med alle elever på skolen og ikke bare med egen klasse, så er det kollektiv ansvarlighed. Når skolelederen bliver næsten lige så optaget af den succes, som andre skoler i klyngen har, som af sin egen skole, så er det ligeledes udtryk for en styrket kollektiv ansvarlighed.

De enkelte Nest-klasser opstarter med lavere normering end almenklasser og vil have færre elever med specialpædagogisk støttebehov, end det er tilfældet i de eksisterende o. Nest-klasser. Dette for at klasserne løbende kan tage imod de elever, der i løbet af deres skoletid får behov for et specialpædagogisk tilbud i form af Nest.

Skolerne skal lokalt i klyngesamarbejdet oprette de Nest-klasser og specialklasser, der er behov for, hvilket giver dem ansvaret sammen for distrikternes børn. Hensigten er, at visitationen af børnene skal ske så tæt på klyngesamarbejdet som muligt. Heri skal det fortsat være muligt, at børn og unge kan få et specialundervisnings-tilbud uden for klyngen, eksempelvis på en af kommunens specialskoler. PPR skal understøtte skolerne ind i at oprette Nest- og specialklasserne, kompetenceudvikle personalet efter Nest-pædagogikken og indgå i sampraksis omkring den daglige drift

i klasserne (læs mere om PPR's rolle i forslag 4). Skolerne skal i samarbejde med Planlægning afklare placering af klasserne. Klyngesamarbejdet vil betyde et større elevgrundlag, der kan give bedre forudsætninger for at skabe klasser med stærke elevsammensætninger, uden at det betyder transport for den enkelte elev på tværs af kommunen.

- Med afsæt i principbeslutningen om lokal forankring af specialklassetilbud og udbredelse af Nest-klasser vil Børn og Unge udarbejde en plan til sommeren 2023 for udrulning af Nest, hvoraf det vil fremgå, hvordan forslaget kan implementeres organisatorisk, økonomisk og ikke mindst pædagogisk. Deri kan det også beskrives, hvordan forslaget kan skaleres med henblik på afprøvning og tilpasning af hele eller dele af forslaget i mindre kontekst, fx klyngesamarbejdet, før en fuld udrulning. Planen skal udarbejdes under inddragelse af relevante parter, fx skolerne, og derudover også tage afsæt i flerårige erfaringer Børn og Unge har gjort sig med Nest på henholdsvis Katrinebjergskolen og Beder Skole. Det giver derfor anledning til, at Børn og Unge i den plan, som skal udvikles frem mod sommeren 2023, tager stilling til oplagte spørgsmål, der blandt andet rejser sig fra skolerne, såsom:
 - Hvordan elevsammensætning, normering og målgruppe til Nest-klasserne sammensættes
 - De langsigtede økonomiske konsekvenser og potentielle medfinansieringskilder i form af fx anlægsmidler til specialklasser eller midler, som havde været brugt på taxakørsel, som nu kan bruges på et undervisningstilbud
 - Hvordan PPR's organisering understøtter klyngerne og driften af Nest-klasser og specialklasserne bedst muligt
 - Hvordan klyngerne sammensættes og samarbejdet kan understøttes
 - Hvordan klassedannelsen påvirkes på almenområdet og hermed, hvilke afledte drifts- og anlægsgudgifter forslaget eventuelt kan medføre
 - Hvordan visitationsopgaven organiseres

Planen vil omfatte flere delelementer og faser og udarbejdes til sommeren 2023. Men i den mellemliggende periode frem til opstarten og den færdige udrulning af Nest-klasserne er der behov for at handle, for at knække den udviklingskurve vi befinder os i, hvor ventetiderne er lange, og flere og flere børn og unge ender i mistrivsel og segregerede specialundervisningstilbud. Derfor er der behov for, at skolerne på egen hånd og sammen med PPR arbejder på en anden måde. Skolerne skal kunne afsætte ressourcer til at gå ind i et tættere og forebyggende arbejde sammen med PPR med flere (se forslag 4). Jævnfør forslag 4 foreslås det, at der afsættes midler til, at PPR kan være til stede lokalt og i sampraksis med skolerne igangsætte og følge op på indsatser på fællesskabsniveau såvel som i enkeltsager, der har til formål at nedbringe ventetid, mistrivsel og forebygge, at børnene får behov for et specialundervisningstilbud m.m. Men det stiller på samme tid krav til skolernes deltagelse og opfølgning, og derfor er der behov for at tildele skolerne ressourcer allerede i 2023 for at imødekomme den indsats, som de skal levere forebyggende fremfor at betale til specialklassepladser.

I foråret 2024 vil der skulle igangsættes kompetenceudvikling målrettet opstarten af de 0. Nest-klasser, der skal igangsættes. Dette vil ligeledes også ske i samarbejde med PPR, som det er praksis på Katrinebjergskolen og Beder Skole ved de eksisterende Nest-klasser. Til starten af skoleåret 2024/2025 opstartes de første 0. Nest-klasser efter et frivillighedsprincip og i de efterfølgende skoleår opstartes nye årgange. De omtalte ressourcer, der i første omgang prioriteres til skolernes indsats for at knække kurven, vil gradvist overgå til Nest-klasserne, der sammentænker almen- og specialområdet og bringer de specialpædagogiske kompetencer tættere på almenområdet og børn i udfordringer.

Behovet for vedvarende ressourcer og fordelingen mellem ressourcer til lokale tiltag og Nest fremgår herunder.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Alle børn, medarbejdere og forældre.

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

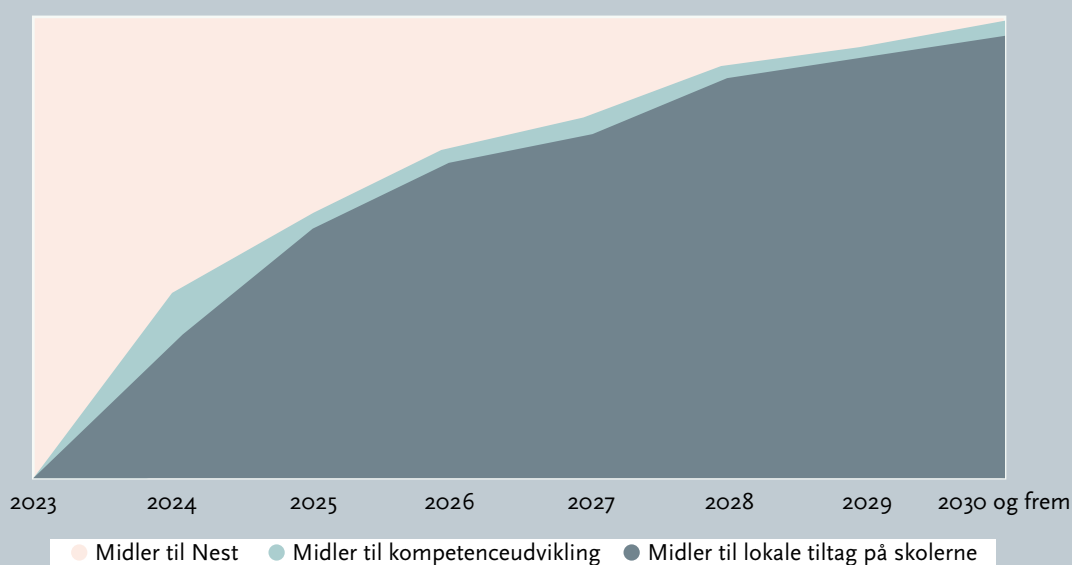
Forslaget skal bidrage til, at flere børn og unge forbliver en del af de brede børnefællesskaber i tæt tilknytning til deres nærmiljø. Nest viser vejen til, hvordan vi i fremtiden kan arbejde med at styrke de almenpædagogiske rammer gennem større sammenhæng med det specialpædagogiske. Dette suppleres af flere lokalt forankrede specialklassetilbud.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Forslaget opsætter en retning for fremtidens skoletilbud, som Børn og Unge skal arbejde efter. Det medfører som sagt et behov for at udarbejde en udførlig implementeringsplan, der nøje beskriver, hvordan Nest-klasser, klynger osv. helt konkret organiseres og etableres. Planen udarbejdes i samarbejde med alle relevante interessenter.

Det forudsættes, at denne plan udarbejdes frem mod sommeren i 2023, hvori det konkretiseres, hvad det kræver af kompetenceudvikling, ressourcer, samarbejde mellem forvaltninger osv. Her skal det fremhæves, at Nest ikke alene kan fungere med afsæt i den pædagogiske praksis i klasseværelset. Nest-modellen (Nøddeskalsmodellen) og erfaringerne fra de eksisterende Nest-klasser viser, at de omkringliggende samarbejds- og ledelsesstrukturer spiller en afgørende rolle. Derfor indebærer planen også et tydeligt fokus på, hvordan ledelsen spiller rolle ind i at understøtte det gode læringsmiljø.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

I Aarhus Kommune har vi allerede erfaringer med både Nest-tilbud og Nest-inspirerede pædagogiske tilbud. Det er erfaringer, der kan inddrages i det videre arbejde.

Der er også erfaringer fra andre lande og kommuner, som arbejder med samme problemstilling på lignende måder, som vil være interessante.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Det foreslås, at de første Nest-klasser og eventuelt lokalt forankrede specialklasser starter til skoleåret 2024/2025 og derefter indføres årligt nye årgange og klasser. Dermed starter udrulningen af klasserne nedefra, men for at vende den udviklingskurve vi befinder os i, er der behov for, at skolerne allerede i 2023 kan igangsætte indsatser og afsætter timer til at arbejde sammen med PPR på en anden måde, for at knække kurven, nedbringe ventetider og mistrivsel blandt børn og unge.

Det foreslås derfor, at skolerne tildeles 30 mio. kr., som skal bidrage til at dække de merudgifter skolerne allerede har til betaling af specialklassepladser, og som hindrer dem i at igangsætte ovenstående indsatser. Midlerne skal være vedvarende og vil hen over årene gradvist overgå til medfinansiering af Nest-klasserne. Det bliver modsvaret ved, at flere specialpædagogiske kompetencer og mulighed for at udbrede Nest-inspireret pædagogik til almenområdet, kan bidrage til, at færre børn får behov for et specialpædagogisk undervisningstilbud. Midlerne skal bl.a. gå til:

- Frikøb af lærere til kompetenceudvikling
- Afvikling af kompetenceudvikling
- Timer til at lave særlig indsats udi fællesskaberne og over for det enkelte barn sammen med PPR (se forslag 4).
- Drift af Nest-klasserne og specialklasserne, herunder PPR's understøttelse
- Drifts- og anlægsudgifter forbundet med ændret klassesdannelse på almenområdet

Fordelingen af midler til hhv. skolernes lokale indsatser og udrulning af klasserne fremgår herunder

(2022-priser i 1000 kr.) – Drift	2023	2024	2025	2026
Midler til lokale tiltag på skolerne, Nest, lokale specialklasser, kompetenceudvikling, PPR-understøttelse og eventuelt ændret klassesdannelse	30.000	30.000	30.000	30.000

3

Praksisnært kompetenceløft af medarbejdere i arbejdet med børn i udfordringer

HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?

Indsigter om kompetencer

VIVE har gennemført en undersøgelse for Børne- og Undervisningsministeriet af kommuners og skolars arbejde med inkluderende læringsmiljøer og specialpædagogisk bistand. Undersøgelsen viser, at mellem 30 og 50 procent af de skolechefer, PPR-ledere, skoleledere samt lærere, som har deltaget i VIVE's spørgeskemaundersøgelser, vurderer, at der ikke er tilstrækkelige kompetencer på almenskolerne til at undervise og støtte elever med socioemotionelle vanskeligheder og særligt sårbare elever. Undersøgelsen viser endvidere, at cirka 1,2 procent af lærerne i folkeskolerne har været på et formelt kursus, der relaterer sig til kompetencer inden for specialpædagogik. Tilsvarende har 2,8 procent af lærerne i de kommunale specialskoler været på et formelt kursus, der relaterer sig til kompetencer inden for specialpædagogik. Mange almindelige folkeskoler har en stor andel lærere med uformelle specialpædagogiske kompetencer – her er der dog stor forskel mellem skolerne. Den uformelle kompetenceudvikling af lærerne foregår primært på skolerne og ved hjælp af eget personale. Således er anvendelsen af feedback fra undervisningsvejledere, ledere og lignende samt observation af kollegers undervisning og co-teaching meget udbredt på skolerne. Disse typer af intern, uformel kompetenceudvikling ser også ud til at være øget over de senere år. Skolelederne vurderer, at disse typer kompetenceudvikling er de bedste til at øge kvaliteten af de deltagende læreres arbejde. Det gælder både det faglige niveau af kompetenceudviklingen, og særligt gælder det, at det giver en større praksisnærhed.

Indsigter fra praksis fra analysen af bredere børnefællesskaber viser, at flere skoleledelser og dele af det pædagogiske personale på almenområdet i tråd med forældres oplevelser oplever, at de mangler kompetencer og ressourcer til at arbejde med børn i udfordringer. Det pædagogiske personale peger i den forbindelse på udfordringer i at omsætte deres teoretiske fundament for at arbejde med børn i udfordringer til kompetencer, som kan bruges i deres pædagogiske praksis. I flere interview med ledere fra dagtilbud og skoler og PPR bliver der også peget på, at det er deres oplevelse, at det har en stor værdi for kompetenceniveauet, når medarbejdere udvikler praksis sammen med ressourcpersoner, medarbejdere fra PPR mv. fx som del af arbejdet med mellemformer eller Nest.

Indsigter fra den antropologiske analyse af læringsmiljøet på fire skoler viser endvidere, at en ledelsespraksis, der er kendetegnet ved at have fokus på udviklingen af stærkere læringsfællesskaber og tillidsbaseret samarbejde synes at være fremmende for arbejdet med inkluderende læringsmiljøer, herunder også forebyggelse. En sådan praksis kan f.eks. bestå i understøttelse af læringsprocesser, fælles praksis og sprog samt styrkelse af lærere og pædagogers samarbejdsformer. Når ledelsen handler proaktivt i forhold til de udfordringer, der måtte opstå, og sætter rammer for arbejdet med børn i udfordringer, skaber de i samarbejde med medarbejdere nye løsninger og forankrer en fælles pædagogisk retning i praksis.

Forslag til praksisnær kompetenceudvikling

Forslaget går ud på at systematisere den praksisnære kompetenceudvikling i specialpædagogiske metoder i forhold til arbejdet med børn i udfordringer, som allerede finder sted i dagtilbud, skoler og fritidstilbud. Der vil som en del af forslaget være en kortlægning af, hvilke specialpædagogiske kompetencer der allerede findes i dagtilbud, skoler og fritidstilbud, der kan bygges ovenpå.

Hensigten med forslaget er at opbygge og vedligeholde specialpædagogiske kompetencer i dagtilbud, skoler og fritidstilbud ved, at medarbejderne tilegner sig specialpædagogiske kompetencerne i praksis sammen med kollegaer, ressourcepersoner, medarbejdere fra PPR med flere. Opbygningen af specialpædagogiske kompetencer bliver således en del af det daglige arbejde i grupperne og klasserne med afsæt i konkrete udfordringer omkring fællesskaber eller enkelte børn, hvor de faste medarbejdere omkring gruppen eller klassen gennemfører aktiviteter sammen med medarbejdere med specialpædagogiske kompetencer.

De specialpædagogiske kompetencer, som medarbejderne opbygger via sampraksis, fastholdes og opbygges via tilgangen i Stærkere Læringsfællesskaber. Den enkelte arbejdsplads aftaler, hvordan de bedst kan opbygge og fastholde kompetencer via Stærkere Læringsfællesskaber. Den specialpædagogiske viden tilføres således via praksisnært samarbejde med PPR i samarbejde med læringspartnerne. Arbejdet med Stærkere Læringsfællesskaber vil således tage afsæt i de udfordringer, som følger af, at inkludere børn i udfordringer i bredere børnefællesskaber

I flere dagtilbud, skoler og fritidstilbud er der allerede gode muligheder for praksisnær kompetenceudvikling, hvor medarbejdere i dagtilbuddet, skolen eller fritidstilbuddet sammen med medarbejdere fra forvaltningen forbereder, afvikler og evaluerer aktiviteter i grupper eller klasser sammen. Herved overføres viden om og erfaring i brug af specialpædagogiske kompetencer mellem medarbejdere. Praksisnær kompetenceudvikling i specialpædagogiske metoder finder allerede sted fx som del af Nest, arbejdet med mellemformer, "Skole for alle" mv. Derudover vil der være mulighed for på skoler med både almen- og specialklasser at arbejde for, at der sker et tættere samarbejde mellem medarbejdere fra almen- og specialklasserne, således at der overføres specialpædagogiske kompetencer fra specialområdet til almenområdet ved, at medarbejderne er en del af hinandens praksis.

Ligeledes er der praksisnær kompetenceudvikling på skolerne (med relevans for både almen- og specialområdet) i forhold til observation og feedback, datainformerede læreprocesser i leder- og medarbejderteams, faglig ledelse tæt på praksis, relationskompetence og psykologisk tryghed. Kompetenceudviklingen sker som en del af udviklingen af Stærkere Læringsfællesskaber.

Forslaget om praksisnær kompetenceudvikling bygger oven på forslag 4 om tidligere og mere praksisnære indsatser fra PPR. Med det forslag bliver der lagt op til, at PPR skal have flere medarbejdere med erfaringer fra praksis, som sammen med dagtilbud, skoler og fritidstilbuds medarbejdere kan igangsætte tidligere indsatser for gruppen eller klassen, når et barn er på vej i udfordringer. Erfaringerne, som medarbejderne opnår via sampraksis med PPR's medarbejdere, vil de kunne bruge næste gang, at de møder et barn med samme udfordringer, og dermed opbygge specialpædagogiske kompetencer. Forslag 12 om løft af kvaliteten af specialklasserne indeholder også praksisnær kompetenceudvikling sammen med PPR.

Forslaget bygger også ovenpå forslag 2 om udbredelse af Nest på skoleområdet og forslag 1 om Nest møder dagtilbud, hvor medarbejderne i dagtilbud vil modtage et kompetenceforløb og indgå i en kulturforandringsproces i at arbejde mere bredt med specialpædagogiske rammer og metoder.

Forslaget skal ligeledes ses i sammenhæng med forslag 6 på dagtilbudsområdet om, at der i de almene dagtilbud kan oprettes stuer specifikt til børn med specialpædagogiske behov, som dog ikke er i målgruppen for de særlige dagtilbud efter servicelovens § 32. Dette forslag indebærer, at der sker et løft af specialpædagogiske kompetencer i dagtilbud.

Forslaget skal endvidere ses i sammenhæng med budgettema om mental sundhed, hvor der er forslag om samarbejde med forældre om, hvordan der kan etableres gode børnefællesskaber i grupper og klasser.

Tilgangen fra Stærkere Læringsfællesskaber

Stærkere Læringsfællesskaber er en tilgang til at udvikle et professionelt samarbejde og et læringsmiljø, der understøtter læring, udvikling og trivsel hos børnene og de unge. Det stærke læringsfællesskab er optaget af, hvad de fagprofessionelle skal gøre anderledes, hvis eleverne ikke lærer det, de skal.

Dagtilbud, skoler og fritidstilbud har via udviklingen af stærkere læringsfællesskaber allerede styrket systematikken og redskaberne til at dele og udvikle hinandens praksis. I alle dagtilbud, skoler og fritidstilbud er der uddannet ressourcepersoner og faglige fyrtårne, som samarbejder med ledelsen om at drive den lokale udvikling af en stærkere samarbejdskultur. Udviklingen understøttes endvidere af læringspartnere ansat i fællesfunktionerne. De arbejder med og i praksis for at gøre opbygningen af Stærkere Læringsfællesskaber så praksisnær som muligt for den enkelte medarbejder og leder.

I Stærkere Læringsfællesskaber tilrettelægges udviklingen af de fagprofessionelles praksis i eksisterende mødefora f.eks. årgangs- eller fagteam eller som fælles kompetenceudvikling på eksisterende personalemøder, hvor ledere og medarbejdere deler viden, har fælles refleksioner og laver aftaler om nye handlinger, der skal afprøves i praksis hos børnene og de unge.

Tilgangen i Stærkere Læringsfællesskaber, som alle dagtilbud, skoler og fritidstilbud arbejder med, kan også bruges til lokalt at dele og opbygge specialpædagogiske kompetencer til arbejdet med børn i udfordringer. De specialpædagogiske kompetencerne vil som ovenfor nævnt være i langt de fleste dagtilbud, skoler og fritidstilbud i forvejen via arbejdet med mellemformer, Nest, specialklasser osv. eller løbende bliver tilført via tidlige og praksisnært samarbejde med PPR, når et barn er vej i udfordringer mv.

Opbygningen af specialpædagogiske kompetencer forudsætter, at der skabes rum for professionel læring i medarbejderteams omkring praksis, og at læreprocesserne faciliteres af ledelse eller ressourcepersoner med henblik på at understøtte, at de enkelte teams samarbejder om det rigtige.

Forslaget går således ud på, at alle dagtilbud, skoler og fritidstilbud understøttes til at anvende tilgangen fra Stærkere Læringsfællesskaber til praksisnær opbygning af specialpædagogiske kompetencer. Læringspartnere og medarbejdere fra PPR vil sammen kunne understøtte, at der sker opbygning af specialpædagogiske kompetencer.

Kompetenceudvikling i arbejdet med børn i udfordringer og specialpædagogiske metoder vil således være en del af den daglige praksis, og spredning af viden vil fx foregå på teammøder, via fælles forberedelse og sparring om udfordringer samt via sampraksis med medarbejdere fra fx PPR og læringspartnere. Kompetenceudviklingen vil således foregå som en del af medarbejdernes praksis på stuen eller i klassen via sampraksis med kollegaer fx ved co-teaching eller ved aktiviteter sammen med medarbejdere fra fx PPR.

Som en del af opbygningen af Stærkere Læringsfællesskaber er der i 2022 blandt skolelederne fokus på strategisk faglig skoleledelse. Det fælles fokus faciliteres på møderne i skoleledernetværket igennem hele 2022. Skolelederne arbejder i forløbet sammen om at omsætte faglig ledelse til praksis. Strategisk faglig skoleledelse indebærer at lede og facilitere medarbejdernes forbedrings- og læreprocesser i medarbejderteamet og at understøtte, at teamet arbejder professionelt omkring børnene og de unges læring og hele tiden forholder sig til, hvad det betyder for de professionelle lærere. Det indebærer, at skoleleder, de pædagogiske ledere og ressourcepersoner er tæt på skolens medarbejderteams og udvikler teamets kompetencer til løbende at følge elevernes udvikling og reagere, når nogle elever ikke lærer det, de skal. De kompetencer har bred relevans og bidrager således også til den faglige ledelse af udviklingen af inkluderende læringsmiljøer på skolerne.

Medarbejdere med specialpædagogiske kompetencer i alle dagtilbud, skoler og fritidstilbud

Forslaget kan supplere med et forslag om at ansætte flere medarbejdere med specialpædagogiske kompetencer i de enkelte tilbud. Dette kunne være specialpædagoger i alle dagtilbud, trivselspædagoger på alle årgange i skolerne eller AKT-medarbejdere og inklusionsvejledere på alle skoler. Disse skal kunne give praksisnær sparring, lave observationer, deltage i møder og bidrage til mere tværfaglig videndeling. Disse medarbejdere vil kunne blive inddraget, inden PPR kontaktes, om at der er ved at opstå udfordringer i et fællesskab eller med et barn. Der kan etableres netværk mellem medarbejderne med specialpædagogiske kompetencer med henblik på fastholdelse og deling af viden, således at der bliver tilført ny specialpædagogisk viden til tilbudene, som det kendes fra fx læse- og matematikvejledere. Denne opgave foreslås varetaget fra centralt hold.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Forslaget er rettet mod medarbejdere i dagtilbud, skoler og fritidstilbud på både almen- og specialområdet med henblik på at styrke deres kompetencer til at spotte og arbejde med børn i udfordringer.

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

Formålet med forslaget er, at medarbejdere i dagtilbud, skoler og fritidstilbud udvikler deres kompetencer, så de bliver bedre til at opdage, når et barn er i udfordringer samt får kompetencer til at skabe et læringsmiljø på stuen eller i klassen, hvor alle børn trives, lærer og udvikler sig.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Forslaget skal realiseres ved, at Børn og Unge-chefer, ledelsen af dagtilbud, skoler og fritidstilbud sammen med læringspartnere har ledelsesmæssig opmærksomhed på, at medarbejdere opnår specialpædagogiske kompetencer via samarbejde med kollegaer, ressourcepersoner og medarbejdere fra fællesfunktionerne.

Understøttelsen af kompetenceopbygning af specialpædagogiske kompetencer koordineres tæt mellem læringskonsulenter og PPR.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

Alle dagtilbud, skoler og fritidstilbud arbejder med Stærkere Læringsfællesskaber, og der er uddannet ca. 600 ressourcepersoner og faglige fyrtårne.

Der er erfaringer fra Nest og mellemformer, som kan bygges videre på. Der er ligeledes erfaringer fra eksisterende samarbejder mellem læringspartnere og psykologer/konsulenter fra PPR omkring mellemformer, "Skole for alle" og co-teaching på forskellige skoler.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Forslaget kan gennemføres inden for eksisterende ressourcer. Stærkere Læringsfællesskaber understøttes fuldt ud indtil udgangen 2023. Arbejdet med Stærkere Læringsfællesskaber vil således tage afsæt i de udfordringer, som følger af, at inkludere børn i udfordringer i bredere børnefællesskaber

Derudover vil der være mulighed for i regi af Stærkere Læringsfællesskaber at kapacitetsopbygge og deltage i kompetenceudviklingsaktiviteter, som bliver åbnet for en bredere målgruppe end ledere og ressourcepersoner.

I forslag 2 om udbredelse af Nest på skoleområdet foreslås, at der afsættes ressourcer til, at medarbejderne på skolerne har bedre mulighed for at arbejde med og dele specialpædagogiske kompetencer.

Forslaget om at alle tilbud har en medarbejder med specialpædagogiske kompetencer vil betyde, at der er behov for ekstra ressourcer, hvis det er en ny funktion, som bliver oprettet. På dagtilbudsområdet vil det bygge oven på forslag 1 om Nest møder dagtilbud. Finansiering af en medarbejder på skoleområdet understøttes af forslag 2.

4

PPR – tidligere indsats og tættere på praksis**HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?****Baggrund**

Analysen af indsigter fra praksis viser,

- at der er ventetider i PPR på udarbejdelse af PPV'er, henvisninger til BUA mv.
- at PPR har mindre tid til forebyggende arbejde og praksisnære indsatser i dagtilbud og skoler, herunder også rådgivning af medarbejdere
- at der er mindre tid til tværfagligt samarbejde
- at der er stort arbejdspress i PPR, som også fører til større udskiftning af medarbejdere, og dermed flere skift af PPR-medarbejdere for forældre og dagtilbud, skoler og fritidstilbud.

Baggrunden er, at der er sket en stigning på 32 procent fra 2016 til 2021 i indstillinger fra dagtilbud og skoler til PPR og dermed også antallet af pædagogisk-psykologiske vurderinger, som skal laves i PPR. I samme periode har PPR fået færre ressourcer til betjeningen af dagtilbud og skoler.

Alt ovenstående har direkte betydning for de enkelte børn og familier, som bliver berørt, og for medarbejderne. Det bidrager til, at dagtilbud og skoler har sværere ved at skabe bredere børnefællesskaber, som også børn i udfordringer kan være en del af. Det kan ses som en negativ spiral, hvor en stigning i antallet af indstillinger betyder, at PPR-medarbejderne skal bruge en større del af deres arbejdstid på enkelte børn. Det betyder, at de har mindre tid til rådgivning og sparring på skolerne og til at arbejde forebyggende. Det kan betyde, at flere børn får det så svært, at dagtilbuddene og skolerne sender flere indstillinger, og PPR bruger endnu mere tid på enkelte børn. Ligesom det i nogle situationer kan betyde, at barnet på grund af ventetid, kommer i stigende mistrivsel, mens det venter, og dermed får brug for et mere indgribende tilbud end ved en tidligere indsats.

Det skal også ses i sammenhæng med, at PPR's budget til sammenlignelige opgaver har været faldende med 5,7 procent fra 2016 til 2021, og at PPR's budget vurderes at være ca. en tredjedel under det gennemsnitlige budget for PPR for kommunerne set under et. Hvis PPR i Aarhus Kommune skulle have et budget svarende til gennemsnittet for kommunerne, så vil der skulle være et løft af PPR's budget på 25 mio. kr.

Formål med forslaget

Formålet med dette forslag er

- at få vendt udviklingen, så det opdages tidligere, når børn er i udfordringer, og at det kan betyde, at der er brug for et mindre indgribende tilbud til barnet på dets lokale dagtilbud, skole og fritidstilbud. Samtidig arbejdes der med udvikling af stærkere pædagogiske miljøer og læringsmiljøer. Hensigten er, at der i løbet af nogle år kommer færre indstillinger og mindre behov for henvisninger til specialtilbud. Forslaget skal således være med til at bane vejen for, at ambitionen om, at alle børn går i deres lokale dagtilbud, skole og fritidstilbud, kan blive opfyldt på sigt.

- at den praksisnære understøttelse bidrager til opbygning og fastholdelse af viden om og kompetencer til at arbejde med børn i udfordringer i dagtilbud, skoler og fritidstilbud via specialpædagogik (forslaget understøtter forslag 1 om Nest i dagtilbud og 2 om udbredelse af Nest på skoleområdet, samt forslag 3 om praksisnær kompetenceudvikling)
- at få forkortet ventelisterne til PPR med en indsats på de individrettede indsatser fra PPR, så det hurtigere bliver vurderet, hvad det rette tilbud er til børnene, indtil effekten af den tidlige og styrkede indsats forventes at bremse den stigende udvikling i antallet af børn, som har behov for individrettede indsatser.

Det skal bemærkes, at forslaget vedrører indsatser, som ligger forud for de lovbundne opgaver med indstillinger og pædagogisk-psykologiske vurderinger, og at forslaget ikke ændrer på de forpligtelser, som følger af lovgivningen. Der ændres således ikke ved, at der som det første kan sendes en indstilling til PPR for et barn, hvor det er åbenlyst, at der skal udarbejdes en pædagogisk-psykologisk vurdering. Forslaget ændrer heller ikke ved, at dagtilbud, skoler og fritidstilbud fortsat skal vurdere, hvad de selv kan gøre, inden de kontakter PPR.

Hensigten med forslaget er at styrke incitamenterne til at arbejde mere forebyggende og dermed, at der er børn, som kommer i færre udfordringer, end de ellers ville have gjort, og at behovet for indstillinger og PPV'er skulle blive mindre.

Ny tilgang til hvordan PPR inddrages

Det foreslås, at incitamenterne til at arbejde mere forebyggende og flytte fokus fra individet til fællesskabet styrkes ved, at der indføres en ny tilgang til, hvordan PPR inddrages, når et barn er i begyndende udfordringer. Generelt set kan indsatser være på tre niveauer. For det første indsatser for alle børn i klassen eller gruppen, hvilket er generelle forebyggende indsatser omkring børns mentale sundhed. For det andet indsatser, som udspringer af, at et eller flere børn i gruppen eller klassen er i begyndende udfordringer. For det tredje indsatser, som er rettet mod et enkelt barn enten i klassen/gruppen eller i et specialpædagogisk tilbud. I dag er en stigende andel af PPR's ressourcer bundet i den lovpligtige opgave med at udarbejde pædagogisk-psykologiske vurderinger af børn og andre individrettede indsatser.

Det foreslås fremadrettet, at PPR altid bliver inddraget, lige så snart dagtilbud, skoler og fritidstilbud bliver opmærksomme på, at et barn er på vej i udfordringer, eller der er udfordringer i en gruppe eller klasse. Det kan enten være, fordi dagtilbud, skole eller fritidstilbud selv bliver opmærksomme på det, eller fordi forældrene gør opmærksom på det. Hvis forældrene ikke oplever, at dagtilbud, skoler og fritidstilbud reagerer på deres henvendelse, skal de være bekendt med, at de har mulighed for at kontakte PPR direkte med henblik på, at PPR vurderer, om der er behov for en indsats.

Når der er udfordringer i en gruppe eller en klasse, eller når et barn er i begyndende udfordringer, sendes efter dialog med forældrene en henvendelse til PPR – ikke på barnet, men på de fællesskaber og omgivelser, som barnet er en del af. Det er med afsæt i børnesynet om, at det ikke er barnet, som er problemet, og at det er de voksne, som kan gøre noget ved det.

Formålet med den første henvendelse er at afklare, hvilke ændringer der kan laves i de pædagogiske miljøer eller læringsmiljøet, som gør, at trivsel i gruppen eller klassen forbedres. Der sendes som udgangspunkt altid først en henvendelse på det pædagogiske miljø eller læringsmiljøet. Hensigten med, at der altid skal sendes en henvendelse rettet mod børnefællesskabet, er at ændre de rutiner og vaner, som er i samarbejdet mellem PPR, dagtilbud, skoler og fritidstilbud, således at fokus flyttes fra individrettede indsatser til fællesskabsrettede indsatser på et tidligere tidspunkt.

Det skal bemærkes, at forslaget vedrører indsatser, som ligger forud for de lovbundne opgaver med indstillinger og pædagogisk-psykologiske vurderinger, og at forslaget ikke ændrer på de forpligtelser, som følger af folkeskoleloven i forhold til inddragelse af PPR. Forslaget ændrer heller ikke på de forhold, som følger af lovgivningen om undervisningsmiljø om psykisk undervisningsmiljø i form af mobning eller lignende.

Sampraksis mellem PPR og dagtilbud, skoler og fritidstilbud i gruppen eller klassen

En henvendelse om det pædagogiske miljø eller læringsmiljøet vil fra PPR blive fulgt op med en indsats i dagtilbud, skole eller fritidstilbud. Henvendelsen vil blive behandlet ud fra et helhedsorienteret og tværfagligt perspektiv (se forslag 5 om Styrket samarbejde om børn med særlige behov mellem Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse). Indsatsen kan således blive understøttet af medarbejdere fra fx Sundhed eller forventeligt i de fleste tilfælde fra PPR.

En PPR-medarbejder eller en anden medarbejder fra forvaltningen vil indgå i stærkere læringsfællesskaber sammen med forældre, ledelse og medarbejdere i dagtilbud, skoler og fritidstilbud, hvor de sammen er med til at forberede, gennemføre og evaluere aktiviteter. Tilgangen vil være den samme, som medarbejderne vil møde i forslag 1 om Nest møder dagtilbud og forslag 2 om udbredelse af Nest på skoleområdet. Tilgangen kendes allerede fra de forløb, hvor PPR indgår i co-teaching sammen med skoler (fx Ellehøjsskolen og skoler med ABA-pladser). PPR-medarbejdere og medarbejderne fra dagtilbud, skole og fritidstilbud deltager side om side og ligeværdigt i arbejdet med børnene i målrettede og aftalte forløb i gruppen eller klassen. Der lægges vægt på, at PPR's rolle er at bidrage med psykologiske, didaktiske eller specialpædagogiske kompetencer ind i samarbejdet. Herved bliver PPR's vejledning konkretiseret og omsat til praksis sammen med medarbejdere i dagtilbud, skoler og fritidstilbud. PPR-medarbejdere vil således deltage i aftalte aktiviteter, som har til formål at skabe et inkluderende pædagogisk miljø for barnet i begyndende mistrivsel og alle andre børn i klassen eller gruppen sammen med børnene og medarbejderne.

Der arbejdes med høj grad af gennemsigtighed og inddragelse af forældrene og hyppige planlagte opfølgninger, da mål, handling og tegn for indsatsen er afgørende at følge tæt. Der kan også være udfordringer, som knytter sig til andre problemstillinger, hvor det er andre fagligheder end PPR, der skal indgå i samarbejdet. Det kan fx være sundhedsfaglige medarbejdere.

Forslaget vil også bidrage til, at der bliver opbygget specialpædagogiske kompetencer i dagtilbud, skoler og fritidstilbud, som de selv vil kunne bruge næste gang, at de står over for et pædagogisk miljø, som har brug for mere understøttelse eller møder et barn med samme type af udfordring. Forslaget er således også et led i praksisnær kompetenceudvikling i dagtilbud, skoler og fritidstilbud, som kan fastholdes og deles med tilgangen fra Stærkere Læringsfællesskaber (se forslag 3). Det er

en forudsætning for, at der kan etableres sampraksis mellem PPR-medarbejdere og medarbejdere i dagtilbud, skoler og fritidstilbud, at der er mulighed for at prioritere opgaven i dagtilbud, skoler og fritidstilbud. Forslaget skal derfor ses i sammenhæng med forslag 1 om Nest møder dagtilbud og forslag 2 om Nest i folkeskolen.

PPR-medarbejderen skal kunne omsætte specialpædagogisk viden i praksis i dagtilbud og skoler og have indgående kendskab til, hvordan der arbejdes i dagtilbud og skoler.

Såfremt ændringer i det pædagogiske miljø ikke får barnet i bedre trivsel, sendes der en indstilling til PPR, som herefter udarbejder en pædagogisk-psykologisk vurdering med henblik på afklaring af, om barnet har brug for specialpædagogisk bistand i almenområdet eller henvises til et specialpædagogisk tilbud uden for almenområdet. For at undgå, at barnet, forældrene og øvrige involverede oplever, at det bliver en forlængelse af barnets forløb, skal indstilling og pædagogisk-psykologisk vurdering udarbejdes så hurtigt som muligt efter, at det vurderes, at indsatsen i gruppen eller klassen ikke har effekt.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Målgruppen for første del af forslaget er grupper, klasser og enkeltbørn, hvor der er tidlige tegn på, at de er på vej i udfordringer, samt de fællesskaber og de omgivelser, som barnet indgår i.

Forslaget retter sig således mod barnet på vej i udfordringer, hele gruppen eller klassen, og de medarbejdere, som er tilknyttet gruppen eller klassen. Barnets forældre er en vigtig ressource i arbejdet.

Anden del af forslaget er rettet mod børn, som er i så mange udfordringer, at der er behov for pædagogisk-psykologiske vurderinger og opfølgende indsatser her på.

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

Formålet med forslaget er at få vendt udviklingen, så det opdages tidligere, når børn er i udfordringer, og at det kan betyde, at der er brug for et mindre indgribende tilbud til barnet på dets lokale dagtilbud, skole og/eller fritidstilbud. Det forventes at betyde, at der i løbet af nogle år vil komme færre indstillinger og henvisninger til specialtilbud, og at flere børn kan have deres dagtilbud, skoler og fritidstilbud i deres lokalområde.

Formålet er endvidere at få nedsat ventetiden på blandt andet PPV'er og dermed få skabt et løbende flow, hvor der er mindre ventetid til PPR.

PPR og skole/dagtilbud arbejder sammen om udvikling af læringsmiljøer med en høj grad af inklusion og plads til at børn kan være i udfordring og få den rette og hurtige hjælp.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Beskrivelse af tilgangen og implementeringen skal foretages i et samarbejde mellem forvaltningen og dagtilbud, skoler og fritidstilbud. Der vil blandt skulle afklares følgende:

- Hvordan sampraksis skal foregå med henblik på, at der er ensartet praksis og serviceniveau på tværs af forvaltningen og distrikter
- Hvilke indsatser der skal være afprøvet i dagtilbud, skoler og fritidstilbud inden PPR kontaktes.
- Hvordan mødefora mv. kan omlægges, så de understøtter den nye tilgang, fx mødefora til at drøfte trivslen i grupper og klasser
- Hvilke sagsgange, skabeloner mv. der er brug for til at kunne understøtte den nye tilgang og sikre, at den fungerer enkelt og smidigt.

Gennemførelse af forslaget forudsætter, at der er ledelsesmæssig opmærksomhed på og arbejds gange for, hvordan medarbejdere i dagtilbud, skoler og fritidstilbud opdager tegn på, at pædagogiske miljøer eller børn er på vej i udfordringer, og at der bliver handlet med det samme.

Forslaget understøtter forslag 1 om Nest møder dagtilbud og forslag 2 om udbredelse af Nest på skoleområdet, idet udbredelsen af sampraksis vil bidrage til at bane vejen for Nest i dagtilbud og skoler. Forslaget understøtter også forslag 3 om praksisnær kompetenceudvikling for at udbrede og forankre kompetencer til at give de rette tilbud til børn i udfordringer i dagtilbud, skoler og fritidstilbud. Dette forslag er således en væsentlig måde til at tilføre nye specialpædagogiske kompetencer til dagtilbuds, skoler og fritidstilbud.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

Der kan inddrages erfaringer fra udviklingsarbejde med mellemformer på samtlige skoler i kommunen i perioden 2021-2025.

Der er erfaringer med co-teaching fra Vorrevangskolen, Søndervangskolen, og fra de Nest-inspirerede klasser på Ellehøjskolen og fra Nest-klasserne på Katrinebjergskolen og Beder Skole og skoler med ABA-pladser.

Der er erfaringer fra andre kommuner, fx Kolding Kommune, jf. VIVE's delrapport 3 om evalueringen af inklusion og inkluderende læringsmiljøer

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Forslaget indebærer, at der er brug for flere medarbejdere med praksisnære kompetencer og - erfaringer i PPR. Hensigten er, at det opdages så tidligt, at et barn er på vej i udfordringer, at der i et mindre omfang er behov for en pædagogisk-psykologisk vurdering og et specialundervisningstilbud.

For at kunne arbejde med styrkelse af pædagogiske læringsmiljøer i barnets gruppe eller klasse, lige så snart at der er tegn på, at dette eller barnet er på vej i udfordringer, er der brug for en markant opnormering af medarbejdere med pædagogisk og praksisnær erfaring, som kan indgå i sampraksis med pædagoger, lærere og ledelse i dagtilbud og skoler.

I 2021 var der 963 indstillinger fra dagtilbud og skoler til psykologerne. Hvis det antages, at der skal gennemføres en tidlig og forebyggende indsats i barnets klasse eller gruppe for et tilsvarende antal børn af 20 timer fra PPR, er der brug for 11,5 medarbejdere.

Forslaget fordrer, at der er brug for ledelse tæt på praksis, og at der er derfor behov for, at der afsættes ressourcer til en teamleder, som kan fastholde fokus på den tidlige og praksisnære indsats. Dertil kommer, at der vil være behov for løbende understøttelse og efteruddannelse af PPR-medarbejderne i at arbejde med sampraksis og styrkelse af læringsmiljøer.

Den samlede udgift til forslaget er 9,3 mio. kr. Forslaget indføres i løbet af 2023, således at der er tid til forberedelse af den nye arbejdsmåde, ansættelse af medarbejdere mv.

Sampraksis mellem dagtilbud, skoler og fritidstilbud og PPR fordrer, at medarbejdere i dagtilbud, skole og fritidstilbud har tid til at indgå i arbejdet om de pædagogiske miljøer. I forslag 1 og 2 er der afsat ressourcer til dagtilbud og skoler til arbejdet med de pædagogiske miljøer.

Idet forslaget er rettet mod børn, som viser tegn på mistrivsel, vil det tage nogle år, før effekten af forslaget slår igennem. Men det stigende antal indstillinger til PPR har allerede nu haft den betydning, at der er ventetid på udarbejdelse af pædagogisk-psykologiske vurderinger og andre opgaver, som er forankret ved psykologerne, fx indstillinger til Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling. Det foreslås derfor, at forslaget kombineres med en opnormering af psykologer med henblik på at nedbringe ventetiden på de individrettede indsatser. For at kunne nedbringe ventetiderne markant er det vurderingen, at der er brug for to psykologer mere pr. distrikt. Dette skal ses i sammenhæng med forslag 18 om onboarding og fastholdelse af medarbejdere i PPR.

De samlede udgifter til forslaget udgør 12,5 mio. kr. i 2023 og herefter 16,3 mio. kr. årligt. Det svarer til en opnormering på ca. 20 procent i PPR i 2023. PPR's budget vil dog fortsat ligge væsentligt under de gennemsnitlige budgetter for PPR for kommunerne set under et, da det vil forde et løft på ca. 25 mio. kr. for at få et budget, som svarer til gennemsnittet for kommunerne.

(2022-priser i 1000 kr.) – Drift	2023	2024	2025	2026
PPR-medarbejdere til sampraksis med dagtilbud og skoler ¹	5.500	9.250	9.250	9.250
Nedbringelse af ventetid på psykologbistand ²	7.000	7.000	7.000	7.000
	12.500	16.250	16.250	16.250

1) Udgiften til en medarbejder udgør 650.000 kr. Beløbet er inkl. ledelse, uddannelse mv.

2) Udgiften til en medarbejder udgør 700.000 kr.

Der er forskellige muligheder for yderligere indfasning af forslaget, ligesom det er muligt at skalere forslaget i forhold til, hvor mange timer det forudsættes, at et praksisnært forløb tager.

På sigt er det forventningen de psykologressourcer, som i dag bliver brugt på PPV'er, kan omkonverteres til ressourcer ind i sampraksis og tidligere indsatser i klasser og børnegrupper.

Ved eventuel skalering vil der dog ikke være den efterspurgte reduktion af de lange ventelister i PPR.

Deloitte m.fl. gennemførte i 2020 en undersøgelse af kommunernes pædagogisk-psykologiske rådgivning for Børne- og Undervisningsministeriet. I undersøgelsen konkluderes det, at kommunerne til sammen har et årligt lønforbrug på 2,0 mia. kr. i 2019. Svarende til i gennemsnit 1.582 kr. pr. 0-18-årig i 2019. Ud fra gennemsnitsprisen kan det beregnes, hvad Aarhus Kommunes budget til PPR skulle være, hvis det skulle ligge på niveau med landsgennemsnittet. Ved at beregne budgettet ud fra antallet af 0-18-årige i Aarhus Kommune og gennemsnitsudgiften finder vi, at PPR's budget skulle være på mellem 106-110 mio. kr., hvis det skulle være på niveau med landsgennemsnittet. Lønbudgettet i PPR er sammensat ud fra de forskellige medarbejdergrupper. Her svarer medarbejdersammensætningen i Aarhus Kommune stort set til medarbejdersammensætningen, som indgår i Deloitte's analyse af alle landets kommuner. Dog er der ansat færre fysioterapeuter i Aarhus Kommunes PPR, svarende til ca. 5 procent af lønbudgettet. PPR's budget i 2019 var 76,3 mio. kr. inklusive ledelse, indtægtsdækket virksomhed og projektmidler. Hvis PPR's budget skulle være det samme som det gennemsnitlige PPR-budget for alle kommunerne, korrigeret for medarbejdersammensætningen, skulle det være ca. en tredjedel større. Det vil svare til en budgetforøgelse på ca. 25 mio. kr.

Såfremt forslaget om tidligere og mere praksisnær indsats ikke får opbakning, og der arbejdes videre på den nuværende måde, vil der i stedet være behov for en større og permanent opnormering af PPR-psykologer. Sammenlignet med Københavns Kommune tildeler de 0,031 psykologtimer pr. barn pr. uge til skolerne. Tilsvarende beløb i Aarhus Kommune er 0,016. Hvis psykologbetjeningen skal være den samme i Aarhus som i København, vil der skulle være et løft fra 25 stillinger til 50 stillinger under forudsætning af, at der er samme forhold på dagtilbudsområdet. Udgiften hertil vil være 17,5 mio. kr. årligt.

5

Styrket samarbejde om børn med særlige behov mellem Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse samt faste tovholdere for barnets forløb

HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?

Forældre til børn i udfordringer oplever, at det tværfaglige samarbejde, der følger med de indsatser, der iværksættes omkring det enkelte barn, bærer præg af en grundlæggende mangel på helhedssyn. Inddragelsen af relevante aktører som f.eks. PPR, Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling (BUA), Familiecenteret (MSB), sundhedsplejen m.fl. sættes typisk først i værk relativt sent i barnets forløb, og de forskellige aktører, der er tilknyttet barnets forløb, koordinerer og samarbejder af forskellige årsager ikke tilstrækkeligt med hinanden. I mange tilfælde er forældrene den eneste gennemgående aktør i barnets forløb, og de løfter dermed en stor opgave i at viderebringe information om deres barn og holde snor i forløbet.

Forslagene om Nest i dagtilbud og skoler samt forslaget om tidlig og mere praksisnær indsats fra PPR har til formål at forebygge, at børn og unge kommer i udfordringer og mistrivsel og dermed har brug for specialpædagogisk bistand eller anden støtte. Men der vil fortsat være børn og unge, som har brug for specialpædagogisk støtte og anden støtte.

For den målgruppe foreslås en løsningsmulighed, der forandrer og styrker samarbejdet mellem tilbuddene på Børn og Unges område og det specialiserede socialområde, så løsninger findes tidligere, og så indsatsen bliver mere helhedsorienteret, koordineret og så tæt på barnets og familiens hverdag som muligt. Forslaget indebærer også, at der udpeges en fast tovholder for hvert forløb, som får til opgave at koordinere og sikre fremdrift, så dette ansvar ikke placeres hos forældrene. Forslaget skal også sikre, at der så vidt muligt er gennemgående medarbejdere i samarbejdet med henblik på at styrke relationer, kendskab og kontinuitet for børn, familier og samarbejdspartnere.

Forslaget skal sikre, at samarbejdet mellem familien, dagtilbud, skole, PPR, myndighedsrådgivere og udførere/specialiserede tilbud i Sociale Forhold og Beskæftigelse bliver tættere, mere konkret, lokalt og fleksibelt end i dag, så børnene og familierne oplever en rettidig indsats, som er helhedsorienteret og velkoordineret på tværs af fagligheder. Hensigten er, at børn og familier, som har brug for støtte, får hjælp så tidligt som muligt, og dermed en mindre indgribende indsats.

Børn, som er i mistrivsel, og som har meget skolefravær, kan få et tilbud i et tværgående trivselsteam. Efterspørgslen efter en indsats i det tværgående Trivselsteam, som arbejder tværfagligt med børn og unge med meget skolefravær, stiger og teamet oplever pt. en længere ventetid. Skolefravær har store konsekvenser for barnets og familiens trivsel. Som supplement til de øvrige løsningsmuligheder foreslås derfor også en udvidelse af det tværgående Trivselsteam, så teamets kapacitet øges, og der kan sættes ind over for børn og unge med meget skolefravær i tide.

På den baggrund indebærer forslaget følgende:

- Et nyt og styrket samarbejde mellem tilbuddene i Børn og Unge og det specialiserede socialområde i Sociale Forhold og Beskæftigelse gennem en fuld opskalering af Relationel Velfærd fra de nuværende syv skoledistrikter til samtlige skoledistrikter i Aarhus. Opskaleringen kan ske i klynger og eventuelt i etaper.
- Med til det styrkede samarbejde hører, at der udpeges en fast tovholder i hver enkelt sag, som påtager sig rollen med at koordinere og holde snor i barnets og familiens forløb, sikre fremdrift og holde forældrene orienteret.
- Det undersøges, hvilke muligheder der er for at etablere en løsning, som kan facilitere samarbejdet mellem de forskellige fagpersoner og forældre med henblik på at sikre mere sammenhængende dokumentation og overblik over den enkelte sag.
- En udvidelse af det tværgående Trivselssteam, som arbejder tværfagligt sammen om børn med meget skolefravær, så teamet i højere grad kan følge med efterspørgslen.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Forslaget er rettet mod de forskellige aktører, der indgår i det tværfaglige samarbejde omkring børn i udfordringer, herunder henholdsvis dagtilbud, skole, fritidstilbud, PPR og Sundhed i Børn og Unge samt Børn, Familier og Fællesskaber i Sociale Forhold og Beskæftigelse.

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

Formålet med forslaget er, at flere børn og unge i udfordringer hjælpes tidligere, inden problemerne vokser sig så store, at der er brug for mere indgribende indsats. Samtidig er formålet også at understøtte, at den indsats som børn, der har brug for en mere indgribende indsats får, er lokal, helhedsorienteret og velkoordineret på tværs af dagtilbud, skoler, sundhedsplejen, PPR, myndighedsrådgivere og udførere/ specialiserede tilbud i Børn, Familier og Fællesskaber i MSB.

Forslaget baserer sig på princippet i Aarhus Kompasset om ”Mere borger – Mindre system”, og det vil bygge på det fælles faglige grundlag mellem Sociale Forhold og Beskæftigelse og Børn og Unge.

Forslaget bygger på erfaringerne fra Sociale Forhold og Beskæftigelses investeringsmodeller Tættere på Familien og Relationel Familierådgivning samt på erfaringerne fra det Tværgående Trivselsteam, som er en fælles indsats mellem Sociale Forhold og Beskæftigelse og Børn og Unge.

Indsætterne baserer sig alle på principperne i Relationel Velfærd, som er en tilgang, hvor man arbejder langt mere med barnet og familiens drømme, ønsker og håb som udgangspunkt, og hvor målet er tværfaglige og koordinerede løsninger, som findes i et tæt samarbejde med familien. Med Relationel Velfærd som tilgang arbejder myn-

dighedsrådgiver og udfører/tilbud på det specialiserede socialområde relationelt tættere på familien og mere ud i lokal- og almenområdet, hvor barnet og familien har deres hverdag. Hvis man skal lykkes godt med den tilgang, så forudsætter det også et tæt samarbejde med Børn og Unge, herunder med dagtilbud, skoler, specialtilbud, PPR og Sundhedsplejen, så man sammen kan finde relevante løsninger tidligt.

Forslaget skal løfte og forandre det tværgående samarbejde mellem de fagprofessionelle i Børn og Unge og i Sociale Forhold og Beskæftigelse. Nuværende udfordringer, der bl.a. knytter sig til sektoransvarlighed og udfordringer i de tværsektorielle samarbejdsflader, peger på behovet for, at fokus i højere grad rettes mod den enkelte familie og det enkelte barns behov. Målet er således at skabe bedre forudsætninger for en hurtigere og mere koordineret helhedsindsats. Forventningen er derfor også, at den enkelte familie vil opleve Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse som en samlet kommune, og ikke som to adskilte magistratsafdelinger.

Forskning i samarbejde på dagtilbuds- og skoleområdet peger på, at det tværfaglige samarbejde omkring børn i udfordringer vurderes at være virkningsfuldt, når det tilgås som en indsats i sig selv, og ikke som en forudsætning for de indsatser, der iværksættes omkring det enkelte barn. Der peges ligeledes på, at det tværfaglige samarbejde er virkningsfuldt, når det foregår der, hvor børnene er, og der hvor problemerne opstår (dvs. i dagtilbuddet/i klasselokalet). Forventningen er, at den tættere kobling mellem Børn og Unge og Sociale Forhold og beskæftigelse vil føre til et tættere samarbejde med en stærkere decentral forankring tæt på den pædagogiske praksis i dagtilbud og skoler, og hvor barnet og familien har deres hverdag.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Forslaget om et nyt og styrket samarbejde mellem dagtilbud, skoler, specialtilbud, PPR, Sundhedsplejen og det specialiserede socialområde gennem en fuld opskalering af Relationel Velfærd fra de nuværende syv skoledistrikter til samtlige skoledistrikter i Aarhus fordrer et tæt samarbejde mellem de berørte medarbejdere om implementeringen.

Implementeringen kan ske i klynger og eventuelt i etaper. I forslag 2 om udbredelse af Nest på skoleområdet forudsættes det, at skolerne organiseres i klynger, hvor de har ansvar for et skoletilbud til børnene i skoledistrikterne i klyngerne. Det styrkede samarbejde mellem gennemgående medarbejdere kan være inden for de samme klynger.

Forslaget indbefatter nye samarbejds måder på tværs af henholdsvis dagtilbud, skoler, PPR og Sundhed i Børn og Unge og myndighedsrådgivere og udførere/specialiserede tilbud i Sociale Forhold og Beskæftigelse. Samarbejdet skal være fleksibelt, foregå løbende og tage udgangspunkt i konkrete forløb for børn i udfordringer. Det tværfaglige samarbejde vil således ikke kun foregå på netværksmøder. Forskellen fra samarbejdet, som det er i dag, er, at de fagprofessionelle omkring barnet er i løbende kontakt med hinanden og dermed har bedre forudsætninger for at finde de rette løsninger tidligt i samarbejde med familien, dagtilbud eller skole.

Det er endvidere afgørende med et særligt ledelsesfokus for at kunne lykkes med den nye måde at arbejde på. De enkelte ledere forpligtes til at sikre tværgående koordinering mellem afdelinger og centre, hvilket vurderes at have stor betydning for, at eksisterende organisatoriske problemstillinger mellem Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse ikke fastholdes.

Forslaget indebærer også, at der så vidt muligt er gennemgående medarbejdere i samarbejdet med henblik på at styrke relationer, kendskab og kontinuitet for børn, familier og samarbejdspartnere. Erfaringerne fra relationel familierådgivning viser, at et tættere og mere konkret samarbejde øger kendskabet mellem medarbejdere og skaber bedre forudsætning for, at man sammen finder relevante løsninger tidligt og så tæt på barnets hverdag som muligt.

Som en del af forslaget etableres også en tovholderfunktion, som varetages af en af fagpersonerne. Hvem der varetager funktionen vurderes fra forløb til forløb afhængig af, hvilke indsatser og tiltag der sættes i værk. Tovholderen får til opgave at holde snor i forløbet, så dette ansvar ikke placeres hos forældrene. Det vil sige, at tovholderen skal sikre, at de rette indsatser sættes i gang og koordineres mellem relevante fagpersoner. Tovholderen har i øvrigt det primære ansvar for kontakten med forældrene. Tovholderen kan således være en rådgiver, en psykolog eller en medarbejder/leder fra barnets dagtilbud eller skole.

Forslaget indebærer også, at mulighederne for at implementere en digital løsning, som er med til at sikre mere sammenhængende dokumentation og overblik over den enkelte sag, undersøges. Formålet med den sammenhængende dokumentation er at gøre al relevant information tilgængelig for forældre og alle relevante samarbejdspartnere. Løsningen vil være fremmede for det tværfaglige samarbejde, da det kræver, at fagpersonerne forholder sig til, hvad de beskriver af relevante oplysninger for andre fagpersoner og forældrene i det enkelte forløb. Derudover giver det mulighed for at skabe et visuelt overblik over, hvem der er tovholder i forløbet, hvad den aktuelle status er mv. Løsningen skal udvikles i et samarbejde med en IT-udbyder, der kan stå for IT-ledelsen undervejs i udviklingen og implementeringen af løsningen.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

Forslaget bygger på erfaringerne fra investeringsmodellerne Tættere på familien og Relationel Familierådgivning samt det tværgående trivselsteam. Forslaget baserer sig på principperne fra Relationel Velfærd.

Der kan eventuelt suppleres med erfaringer fra

- 'Fremskudt Psykiatri', der for en periode er afprøvet i et samarbejde mellem Psykiatrien i Region Midtjylland og flere kommuner. Der arbejdes her i mindre tværfaglige teams, hvor koordinering og tæt samarbejde er kendetegnende for måden, der arbejdes på.

- Det tværmagistratslige samarbejde mellem Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse, som følger med organiseringen af tilbuddet om en ABA-plads til børn med autisme, hvor man er lykkedes med at etablere en digital løsning, som styrker samarbejdet og sikrer mere sammenhængende dokumentation.
- Den nye organisering, der er gennemført som led i arbejdet med at etablere en samlet børneterapi på tværs af MSO, MBU og MSB peger på flere fordele i at skabe ét samlet tilbud til børn og familier.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Et styrket samarbejde mellem de fagprofessionelle på tværs af Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse kræver, at der lægges ressourcer i selve implementeringen og forankringen af den nye samarbejds måde. Det foreslås derfor, at der afsættes ressourcer til, at samarbejdet kan tilgås på nye og fleksible måder, hvor der er afsat tid til koordinering, opfølgning og dialog på tværs og til tovholderfunktionen.

En forudsætning for, at forslaget er realiserbart, er, at der er ressourcer i både Social Forhold og Beskæftigelse og Børn og Unge, som gør det muligt at tilgå samarbejdet på nye måder og følge op på de indsatser, som iværksættes som led i det tværfaglige samarbejde. Realiseringen af forslaget er derfor afhængig af forslag 4 om PPR – tidligere indsats og tættere på praksis.

Det forventes, at det vil tage tid at få indarbejdet nye arbejdsgange og samarbejdsformer, og at en vedvarende ledelsesmæssig forankring, hvor der dedikeres tid og ressourcer til at følge op på den nye samarbejdsform, er nødvendig.

Efterspørgslen efter en indsats i det tværgående Trivselsteam, som arbejder tværfagligt med børn og unge med meget skolefravær, stiger og teamet oplever pt. en længere ventetid. Som supplement til de øvrige løsningsmuligheder foreslås derfor også en udvidelse af det tværgående Trivselsteam, så teamets kapacitet øges, og der kan sættes ind over for børn og unge med meget skolefravær i tide. En udvidelse af trivselsteamet med 50 procent, vil kræve en budgettilførelse på 3 mio. kr. årligt.

(2022-priser i 1000 kr.) – Drift	2023	2024	2025	2026
Styrket samarbejde og professionelle tovholdere	1.900	1.900	1.900	1.900
Implementeringsudgift	400			
Udvidelse af det tværgående Trivselsteam*	3.000	3.000	3.000	3.000
I alt	5.300	4.900	4.900	4.900

* Forslaget kan skaleres. Hvis der sker en udvidelse med 25 procent, vil udgiften udgøre 1,5 mio. kr. Hvis udvidelsen er med en tredjedel, vil udgiften udgøre 2 mio. kr.

6

Specialgrupper i dagtilbud

HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?

Analysen af indsigter fra praksis viser, at der er et ønske om og et behov for, at kompetencer i højere grad skal deles mellem almen- og specialområdet. Derudover peger analysen på, at mange dagtilbud ikke oplever, at de har de fornødne ressourcer og kompetencer til at møde behovene hos børn i udfordringer. Når der på samme tid er et mål om en større tilknytning til almenområdet for børn med særlige behov, peger flere på, at almindeligdagtilbuddene skal huse specialgrupper med de tilhørende specialpædagogiske kompetencer.

Forslaget peger på, at der i de almene dagtilbud skal oprettes stuer specifikt til børn med specialpædagogiske behov, som dog ikke er i målgruppen for de særlige dagtilbud efter servicelovens § 32. Konkret vil det betyde, at der oprettes stuer med en bedre normering samt de fornødne fysiske rammer, som hver kan rumme 6-8 børn med specialpædagogiske behov.

Det foreslås konkret, at specialgrupperne i første omgang etableres som en prøvehandling med frivillig deltagelse af enkelte dagtilbud. I prøveperioden vurderes behovet for pladser, økonomien, anvisning, rekruttering af medarbejdere med specialpædagogiske kompetencer mv. Herefter kan det vurderes, om specialgrupperne skal oprettes som et mere bydækkende tilbud.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Forslaget retter sig mod dagtilbuddene – og specifikt mod målgruppen af børn, som har behov for en særlig specialpædagogisk indsats, men som ikke er i målgruppen for et specialdagtilbud efter Servicelovens § 32.

Børn, som visiteres til et specialdagtilbud, er i langt de fleste tilfælde behandlingskrævende i en grad, som medfører, at de skal tilbydes helt særlige pædagogiske og fysiske rammer, som ikke kan imødekommes i et alment dagtilbud. De er derfor ikke målgruppen for dette forslag.

Specialgrupperne skal derfor være for børn med specialpædagogiske behov, som pt. går i et alment dagtilbud, og som er tildelt mange vidtgående støtteressourcer hos PPR - svarende til ca. 18 støttetimer pr. uge. Disse børn vil ofte have glæde af en mindre ramme med færre (sansen)indtryk og nogen andre specialpædagogiske kompetencer, end der nødvendigvis er til stede i almenmiljøet.

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

Forslaget skal skabe en større grad af fleksibilitet mellem almen- og specialområdet på dagtilbudsområdet. Dette vil potentielt medvirke til at:

- Øge trivslen blandt børn i dagtilbud med specialpædagogiske behov, idet de tilbydes en ramme med bedre normering, de fornødne specialpædagogiske kompetencer og passende fysiske rammer.
- Flere dagtilbud vil stå stærkere til at arbejde med børn i udfordringer ved at have specialpædagogiske kompetencer til sparring, videndeling osv. tættere på i hverdagen.
- Styrke muligheden for, at børn, som går i en specialgruppe, også kan deltage i udvalgte aktiviteter med andre børn i almenregi, og dermed have mulighed for at spejle sig i børn med et andet funktionsniveau.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Dagtilbudslederne vil selv stå for opgaven med at vurdere, hvilke børn i dagtilbuddet som kunne gavne af at gå på dagtilbuddets specialstue. Det anbefales, at de mindst årligt revurderer, om det er det rigtige tilbud for barnet, eller om barnets behov kalder på noget andet. Dagtilbudslederen skal derudover have kompetencen til at flytte børn mellem afdelinger med afsæt i barnets særlige pædagogiske behov og alle (pædagogiske) handlingsmuligheder er udtømt i barnets eksisterende afdeling.

PPR skal i forbindelse med indstilling til vidtgående støtteressourcer sammen med dagtilbuddet vurdere, om barnet vil kunne have glæde af en plads i en specialgruppe.

Det er desuden vigtigt, at Planlægning involveres i arbejdet for at vurdere, om det enkelte dagtilbud har kapacitet til at omlægge en almen stue til en stue for børn med specialpædagogiske behov. Både på den korte og lange bane. Netop for at vurdere, om det på længere sigt vil have betydning for pasningsgarantien at omlægge en stue. Planlægning kan desuden bidrage med indsigt i, om der allerede er dagtilbud, som har ledig kapacitet i form af ledige grupperum.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

Afdelingerne Thorshavnsvej og Lystruplund er allerede organiseret efter samme princip, idet de er specialdagtilbudsafdelinger efter § 32, men fysisk placeret i almene dagtilbud.

Aarhus Kommune har derudover erfaringer med de såkaldte handicapinstitutioner. Inden specialdagtilbuddene efter Serviceloven § 32 blev kommunale, var de regionale institutioner. Aarhus Kommune havde derudover egne såkaldte h-institutioner for børn med specialpædagogiske behov, men som dog ikke var en del af målgruppen for et specialdagtilbud. Disse blev dog nedlagt i 2011.

Københavns Kommune benytter sig af en lignende organisering med de såkaldte basispladser. Basispladser er for børn, der har glæde af samvær med børn i almindelige dagtilbud på trods af psykiske og fysiske handicap og er placeret i almene dagtilbud med særlige specialpædagogiske kompetencer.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Det forudsættes, at driften af specialgrupper i alle dagtilbud kan finansieres ved at omlægge den vidtgående støtte, som det forudsættes at børnene i målgruppen har fået tildelt. Det anslås, at børnene i målgruppen i gennemsnit vil have vidtgående støtteressourcer svarende til 18 ugentlige støttetimer hver, svarende til ca. 250.000 kr. pr barn. Hvis disse midler i stedet anvendes til at drive specialgrupper for 7 børn i målgruppen, vil det kunne finansiere, at der ansættes 3,5 fuldtidspædagoger med specialpædagogiske kompetencer. Disse vil primært have arbejdstid på specialstuen med de 6-8 børn og derudover vil de kunne indgå som ressourcepersoner i dagtilbuddet i øvrigt, til sparring, observation og hjælp til vurdering af, hvilke børn i dagtilbuddet der potentielt (på sigt) kunne have glæde af at blive flyttet til specialstuen. Der er således en kobling til forslag nr. 3 om praksisnært kompetenceløft.

Det foreslås endvidere, at oprettelsen af specialgrupper afprøves i to til tre dagtilbud med henblik på at høste erfaringer, inden at grupperne potentielt oprettes i samtlige dagtilbud.

Der er i denne beregning ikke taget højde for eventuelle anlægsudgifter.

Der skal derudover være en opmærksomhed på, at det ikke altid er muligt at oprette en ny gruppe i et dagtilbud, da det kræver der er et tomt grupperum. Hvis det i stedet kalder på en udbygning af dagtilbuddene, vil det koste 3,6 mio. kr. pr. gruppe.

Det skal derudover bemærkes, at der pt. er mangel på uddannet arbejdskraft til netop specialdagtilbuddene. Man bør derfor forvente, at oprettelsen af specialgrupper i alle dagtilbud vil kalde på efteruddannelse og kompetenceudvikling af de medarbejdere, som skal arbejde på specialstuerne. I fald at der skal arbejdes mere bredt med Nest møder dagtilbud (forslag 1) kan der tænkes i, at denne kompetenceudvikling kan udgøre (en del af) det kompetenceløft i, som medarbejderne på specialstuerne vil skulle have.

7

Samarbejde mellem skole og fritidstilbud**HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?**

Analysen af indsigter fra praksis viser, at der er et potentiale i at styrke samarbejdet mellem fritidstilbuddene og skolerne. Fritidstilbuddene tilbyder en anden ramme og en anden læringsarena, hvor børn og unge, som måske ikke har haft mange succesoplevelser i skolen, kan møde nye fællesskaber og opdage andre styrker hos dem selv. Den viden kan med fordel trækkes ind i skolen, sådan at disse fællesskaber og kompetencer også kan understøttes i regi af skolen.

Eksempler på dette kan være at anvende klubressourcer ind i skolen, i højere grad at tænke fleksibilitet ind ved at anvende de muligheder som UngiAarhus tilbyder, f.eks. Klubskolen, Mellemrummet eller Ung i erhverv, eller ved at etablere et tættere og mere forpligtende samarbejde mellem UngiAarhus, skoler og PPR.

Konkret foreslås det, at alle skoler og klubber skal afsætte et fælles beløb i hvert distrikt, som hverken er skolens eller UngiAarhus', men som er beregnet til tiltag i "mellemrummet". Når der derefter igangsættes et initiativ, som indebærer et tættere samarbejde mellem skole og klub, tages de således fra fællespuljen.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Skolerne og UngiAarhus (og evt. PPR)

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

Mange af de børn og unge, som mistrives i den ramme, som skolen tilbyder, kan potentielt finde nye fællesskaber og opdage nye kompetencer og styrker hos sig selv i regi af UngiAarhus' tilbud.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Forslaget kalder på, at skoler og UngiAarhus – evt. med inddragelse af PPR drøfter, hvordan en konkret model for at tænke klubbens kompetencer og ressourcer sammen med skolen – f.eks. som en del af partnerskabsaftalerne.

Det er desuden vigtigt, at Planlægning involveres i arbejdet for at vurdere, om det enkelte dagtilbud har kapacitet til at omlægge en almen stue til en stue for børn med specialpædagogiske behov. Både på den korte og lange bane. Netop for at vurdere, om det på længere sigt vil have betydning for pasningsgarantien at omlægge en stue. Planlægning kan desuden bidrage med indsigt i, om der allerede er dagtilbud, som har ledig kapacitet i form af ledige grupperum.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

Der findes flere eksempler på gode samarbejder og indhold i partnerskabsaftaler som med fordel kan udvides. Et fritidstilbud arbejder f.eks. systematisk med introforløb i overgangen fra 3.-4. klasse. Ud over overgangsmøder omkring særlige børn, hvor SFO har haft et fokus på barnet, afholder de f.eks. børnesamtaler om interesser og kammerater og forældresamtaler. Andre tilbud arbejder med henteordninger, hvor klubpersonalet henter børn på skolen for netop at sikre en god overgang.

Andre ledere fra UngiAarhus fortæller om et samarbejde med den lokale skole, hvor skolen kompenserer UngiAarhus for at deltage i den understøttende undervisning, så børnene møder de samme pædagoger i skole- og klubtiden. Oplevelsen er, at der er stor fordel ved dette samarbejde – særligt for de yngste elever. Derudover har UngiAarhus en række egne tilbud, som kan udvides til at gælde flere unge, f.eks. Melletrummet og Klubskolens.

.....

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Det vurderes ikke, at forslaget kalder på ekstra ressourcer, men mere at man lokalt vælger at anvende eller prioritere eksisterende ressourcer på en anden måde..

8

Fysiske rum, der understøtter bredere børnefællesskaber

HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?

Analysen af indsigter fra praksis viser, at særligt skolerne ofte har begrænsede muligheder for at tilbyde de fysiske rammer, som børn med specialpædagogiske behov kunne have glæde af. Når intentionen i højere grad er, at skolerne skal kunne rumme alle distriktets børn, er der derfor behov for, at skolerne indrettes til at løse denne opgave. Dette kunne f.eks. være mulighed for mere holddeling/co-teaching, lyd- og lyd-dæmpende tiltag, visuel støtte, tydelig kodning af lokaler mv.

Den såkaldte RULL-blomst (RULL: Rum til Leg og Læring) viser, hvilke faktorer der har betydning for det gode læringsmiljø. De fysiske rammer udgør sammen med den pædagogiske praksis og organisering udgangspunktet for det gode læringsmiljø. Hvis der ændres på den pædagogiske praksis og organisering, vil det stille nye krav til de fysiske rammer. Hvis de fysiske rammer ikke er tilpasset og understøtter den pædagogiske praksis, kan det fysiske læringsmiljø have negativ betydning for den pædagogiske praksis.

I Nest-klasserne på Katrinebjergskolen har man f.eks. etableret en struktur, hvor klasseværelset rummer en række sanse- og adfærdsmæssige, faglige og sociale støtteforanstaltninger for at understøtte og sikre et trygt læringsrum, hvor børnene kan få overblik over, hvordan de kan indgå i de faglige og sociale fællesskaber. Disse støtteforanstaltninger er klassiske specialpædagogiske metoder som f.eks. dagsprogrammer, piktogrammer, overskuelig information, struktur og forudsigelighed, bevægelsesaktiviteter og pauser, sansemotoriske støttemidler, metoder til selvregulering og tydelig kommunikation.

Pædagogiske indeklimateambassadører

I 2022-23 inviteres alle skoler til at deltage i uddannelsen pædagogisk indeklimateambassadør. Over et skoleår inviteres undervisere, pædagoger og serviceledere til at deltage i et kursusforløb, hvor de gennem praksisnære projekter lærer, hvordan de kan forbedre indeklimaet lokalt på deres skole. De får redskaber til at arbejde med indeklimate adfærd koblet på pædagogiske tiltag. Uddannelsen er et led i Aahus Kommunes indeklimatestrategi og har som målsætning at give skoler bedre forudsætninger for at arbejde med rum, pædagogik og indeklimate i eksisterende og fremtidige rammer.

Det forslås derfor konkret, at man tænker i at supplere indeklimateambassadøruddannelsen med et følgeskab fra PPR, som har fokus på, hvordan den (special)pædagogiske praksis skal tilrettelægges, så den komplementerer de elementer, der arbejdes med i forhold til indeklimate.

Når der arbejdes med læringsrum og zoner frem for klasselokaler, som det ses ved mange nybyggerier af skoler, kan det medføre mange arenaskift i løbet af skoledagen, hvilket kan være svært for børn med særlige behov. At ændre på indretningen kalder derfor på en stærk struktur og systematik i pædagogikken i øvrigt – noget to PPR-medarbejdere aktuelt er inviteret ind i for at bidrage med et særskilt fokus på rummets

didaktik herunder kodning og indretning af inkluderende læringsrum, der understøtter fællesskabet i respekt for individets særlige behov. PPR er derudover, i samarbejde med indeklimateambassadørerne, tænkt ind ved alle større renoveringer eller nybyggerier, så der er fokus på at skabe læringsmiljøer, som er gode for alle børn.

Forslaget går konkret ud på at oprette en pulje af midler, som ved renoveringer eller ny- og tilbygninger, kan søges specifikt til at skabe inkluderende læringsrum.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Skolerne, som skal have midler til at ændre den eksisterende indretning, så den i højere grad kan understøtte god læring og trivsel hos alle børn.

PPR som skal bidrage med viden i forhold til at kvalificere valgene i forhold til indretning, så den også tilgodeser børn og unge med specialpædagogiske behov.

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

De fysiske rammer er et vigtigt opmærksomhedspunkt at prioritere i den daglige praksis, så indretning, placering og orden bedst muligt støtter op omkring det læringsmiljø, man gerne vil skabe. De fysiske rammer kan således fungere som en "tredje pædagog", når de understøtter børnenes og de unge læreprocesser.

Vi ved, at de fysiske rammer har stor betydning for de professionelle mulighed for at lave differentierede læringsmiljøer for børnene og de unge. Når man i stigende grad tænker mere i zoneinddelte læringsmiljøer, giver det mulighed for at forskellige typer af læring kan finde sted i det samme lokale, samtidig med at det kan bidrage til en lettere afkodning af rummene. Begge dele kan potentielt bidrage til at tilgodese læringen blandt børn og unge med særlige behov. Det kalder dog samtidig på en stærk (special)pædagogisk ramme og struktur, som PPR vil kunne bidrage med.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Forslaget skal konkretiseres i tæt samarbejde med Planlægning, som er ansvarlig for indeklimateambassadørerne samt med PPR.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

PPR har i 2019 udgivet en rapport om indretning i specialklasser på baggrund af besøg i alle specialklasser i Aarhus Kommune. Besøgene har fundet sted i skoletiden, og rapporten formidler den erfaring, der blev opsamlet fra den pædagogiske praksis. Derudover er der, som nævnt ovenfor, erfaringer fra indretningen af Nest-klasserne at trække på.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

I 2019 er der med midler fra Realdania udarbejdet en systematisk status over det fysiske læringsmiljø på de eksisterende skoler og en status på skolernes indeklima. Statusrapporten ledte frem til Aarhus Kommunes indeklimatestrategi, som blev vedtaget af byrådet den 1. september 2021. Byrådet vedtog den 7. oktober 2020 som del af investeringsplanen for 2024-2033 at afsætte et rammebeløb på 400 mio. kr. til indeklima, modernisering, toiletter og arbejdsmiljø. Indeklimatestrategien betyder, at Børn og Unge vil udmønte de tilførte anlægsmidler til pædagogisk og teknisk modernisering.

Det foreslås derudover, at der oprettes en særskilt pulje af midler, som skoler, der skal renovere, ombygge eller bygge nyt, kan ansøge specifikt til indretning af inkluderende læringsrum, der understøtter fællesskabet i respekt for individets særlige behov. Der foreslås en pulje på 5 mio. kr. årligt i perioden 2023-2026.

HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?

I Aarhus Kommune har man på specialundervisningsområdet en delvist decentral betalingsmodel, hvor skolerne betaler en del af prisen for specialklassepladser, de benytter til egne elever. Dertil modtager de et betalingsbudget, der skal dække udgifterne til køb af specialklassepladser. Specialskolepladser og pladser for anbragte børn og unge er således ikke omfattet af betalingspligten. Fordelene ved en decentral betalingsmodel kan blandt andet være, at skolerne oplever et større medansvar i forhold til beslutningerne om, hvorvidt elever skal indstilles til specialundervisning. Ved at flytte midlerne ud til skolerne (betalingsbudgettet) kan man bl.a. understøtte, at skolerne benytter pengene til at investere i forebyggende indsatser, der hæmmer segregering til specialtilbud, eller i højere grad får mulighed for at fastholde elever på egen skole og i eget nærmiljø (tildele specialpædagogisk støtte på egen skole), fremfor at sende dem i et specialklassetilbud, der potentielt befinder sig i den anden ende af kommunen.

Analyse af folkeskolernes økonomi fra 2019 viser bl.a., at der generelt er enighed blandt skolerne om, at det er godt, at midlerne placeres decentralt. Men, som analysens indsigter viser, er der visse områder af den nuværende betalingsmodel, hvor de gode intentioner kan blive hæmmet i praksis. Analyse af folkeskolernes økonomi og Analyse af bredere børnefællesskaber på almenområdet, specialområdet og PPR viser bl.a., at flere skoleledere oplever det som problematisk, at det er distriktsskolen, som står med betalingsforpligtigelsen for elever, der skal i specialklasse, når den enkelte elev kan gå i skole et andet sted, og dermed at det også er en anden skole, der indstiller eleven til specialundervisning. Det er her oplevelsen, at distriktsskolen står med svære forudsætninger for at sige den indstillende skole imod. Det medfører i praksis, at det reelle rum for at afsøge andre muligheder for distriktsskolen, der har økonomien til fx at fastholde eleven på egen skole, såvel som at det også bliver omkostningsfrit for den indstillende skole at sende elever i specialundervisning. Derudover peger analysen også på, at mulighederne for at fastholde elever på egen skole og tildele specialpædagogisk støtte i det miljø eleverne befinder sig i, kan være hæmmet af, at omkostningerne forbundet med at sende en elev i specialklasse er billigere end at tildele støtte til eleven på egen skole. Dermed kan det økonomisk set give bedre mening at indstille den enkelte elev til specialundervisning.

Ovenstående repræsenterer to udplukkede områder af betalingsmodellen, hvor analysen finder et mulighedsrum for at skærpe incitamentsstrukturen yderligere. Der vil være flere områder af betalingsmodellen, hvor det giver mening med et genbesøg og herunder opstilles tre modeller, der kan justere på incitamentsstrukturen eller understøtte, at incitamentene står stærkere i praksis. Fælles for alle tre greb er, at de er justerbare og såfremt det bliver ønskede justeringer, skal justeringsmulighederne og effekterne afdækkes nærmere forud for en endelig ændring.

Greb 1: Medfinansieringsansvar for den indstillende skole

Flere skoleledere påpeger en skævhed ind i, at distriktsskolen altid har betalingsansvaret for specialklasseeleverne, idet distriktsskolen ikke nødvendigvis selv kender eller indstiller eleven til specialundervisning. Som analysens indsigter viser, kan det udfordre skolernes økonomiske styringsmuligheder og hæmmer deres muligheder for at investere forebyggende på grund af manglende elevkendskab. Det vil potentielt være en problematik, der er særligt udtalt for skoler med en lav egenskoleandel. Derfor foreslås det at indføre en revideret betalingsregel, hvor den indstillende skole har et medfinansieringsansvar i en afgrænset tidsperiode, fx 3 år. Det betyder konkret, at den skole, som sender eleven i specialklasse, også står med hele eller dele af betalingspligten for tilbuddet i en overgangsperiode. For at understøtte det manglende kendskab og opfordre til et stærkere samarbejde mellem henholdsvis distrikts- og undervisningsskole, kan der også sættes fokus på etablering af et stærkere samarbejde. Dette kan blandt andet ske gennem inddragelse på specialcentermøder eller via tættere og tidligere kommunikation angående bekymringer for elever, der går på en anden skole end distriktsskolen

Det skal bemærkes, at forslaget ikke gælder for privatskoler, da det er en kommunal opgave at stille specialundervisning til rådighed.

Greb 2: Forbedret investeringsoverblik

Flere skoleledere efterspørger muligheden for at budgetlægge henover flere år, for dermed at kunne investere ekstra på et tidligt tidspunkt mod en forventning om, at investeringen vil give effekt på længere sigte. Det er allerede en mulighed for skolerne at have økonomiske udsving ud over deres budget på +/- 5 procent. Det betyder dermed, at en skole med et budget på 50 mio. kr. kan investere 2,5 mio. ud over den tildelte budgetramme med en begrundet investering. Det er dog i praksis ikke en mulighed, som skolerne benytter af investeringsmæssige årsager, men i stedet af nød. Dette ændrer ikke på, at mulighedsrummet allerede eksisterer og derfor er forslaget, at der kommunikativt kan gøres mere for, at skolerne i højere grad ser mulighederne for investering gennem også deres økonomiske planlægningsmuligheder. Dette skal sideløbende suppleres med lettilgængelige beregningsredskaber, der giver et hurtigt økonomisk overblik over betydningen af en investering. Her kunne et afsæt eksempelvis være en investeringscase, hvor skolen har behov for at få overblik over det økonomiske mulighedsrum, hvis skolen fx investerer i at fastholde tre elever på egen skole, hvor de sparede alternativudgifter til specialklasse vil kunne investeres. Dette redskab kan stilles til rådighed fra Budget og Regnskab og kan hjælpe skolerne med at åbne investeringspotentialet, hvilket fagligt kan understøttes yderligere gennem tæt dialog med hhv. PPR og Budget og Regnskab.

Greb 3: Udslusningsmodel der understøtter tilbagevenden til almenområdet

Under 2 procent af specialklasseelever udsluses til almenklasse igen efter deres skifte til specialklasse. Indsigter fra analysen og VIVE viser, at elever, der er tilbagesluset fra segregeret specialundervisning til almenundervisning, har større sandsynlighed for at deltage i prøverne i 9. klasse end elever i segregeret specialundervisning. Dette kan skyldes en række forhold, herunder et reelt fagligt løft af at komme i almen skolen, faglige forventninger, udbud af fagrække eller forskellig testpraksis i almen skolen og i specialtilbud.

Som analysen viser, er potentialet større, men flere forhold begrænser lige nu incitamentet og mulighederne for, at flere elever afprøves i almenklasse. I den forbindelse peger flere på, at der er behov for større grad af understøttelse i overgangsperioden. Helt konkret er forslaget, at der etableres en udslusningsmodel, der i en afgrænset tidsperiode afsætter midler til støtte omkring den specialklasseelev, der potentielt kan blive udsluset til almenklasse. Midlerne kan omsættes til reelle støttetimer eller øvrige indsatser/tiltag, der har til formål at gøre overgangen til almenklasse nemmere for de børn og unge, der har potentiale for at deltage. Forskellen fra hverdagen i specialklasse over til almenklasse bliver dermed blødgjort.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Skolerne

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

De ovenstående greb skal understøtte, at der i højere grad bliver investeret ud i forebyggende indsatser, der hæmmer segregering til specialtilbud, eller at skolerne i højere grad prioriterer at fastholde elever på egen skole og i eget nærmiljø (tildele specialpædagogisk støtte på egen skole), fremfor at sende dem i et specialklassetilbud.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Som det nævnes indledningsvist, er ovenstående en række justerbare greb, hvor konsekvenserne ved eventuelle justeringer skal undersøges nærmere inden en egentlig beslutning. Det vil kræve involvering af både forvaltning og skolerne at kortlægge disse konsekvenser, hvilket står som næste skridt på vej mod en revideret betalingsmodel for specialundervisning.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Det forventes, at justeringerne af betalingsmodellen ikke vil medføre merudgifter, og at de forskellige greb dermed kan afholdes inden for den eksisterende økonomiske ramme.

10

Styrkelse af bestyrelser (og forældreråds) rolle i arbejdet med bredere børnefællesskaber

HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?

Forslaget adresserer først og fremmest bestyrelserne i dagtilbud, skoler og UngiAarhus, og dernæst de lokale forældreråd. Hvis Børn og Unge skal lykkes med at skabe bredere børnefællesskaber i alle dagtilbud, skoler og UngiAarhus kræver det, at den samlede forældregruppe til alle børn inddrages.

Hvis der skal skabes bredere børnefællesskaber i dagtilbud og skoler forudsætter det, at forældrene er medansvarlige for de brede børnefællesskaber, og at dagtilbud og skole skaber de rette rammer for, at alle forældre medtænkes som en del af løsningen.

En måde at skabe en bred understøttelse af den ønskede bevægelse mod bredere børnefællesskaber i dagtilbud, skoler og fritidstilbud kan være ved, at bestyrelserne opfordres til at formulere principper og fælles værdisæt, som sigter mod, at alle børn trives og udvikle sig i deres lokale tilbud. Der lægges med forslaget derfor op til, at bestyrelserne opfordres til at formulere principper for, hvordan der kan arbejdes med inkluderende fællesskaber i de enkelte tilbud. Bestyrelserne kan som led i dette opfordres til at samarbejde med forældrerådene om forankringen af principperne i de lokale tilbud.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

De lokale bestyrelser og forældreråd i alle dagtilbud, skoler og UngiAarhus.

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

Forslaget skal være med til understøtte det langsigtede mål om at skabe bredere børnefællesskaber i de almene tilbud. Når bestyrelserne og de lokale forældreråd kommunikerer udadtil om de vedtagne principper skaber det grobund for, at der opbygges et fælles værdisæt mellem forældre, hvori det vægtes, at alle børn skal være en del af fællesskabet.

Ud over formuleringen af principper kræver den ønskede forandring også, at der skabes de rette rammer for, at forældre i såvel dagtilbud som i klasserne kender hinanden og har et fælles fokus på at få det store fællesskab til at lykkes. Dagtilbud, skoler og forældreråd opfordres til at understøtte dette i et gensidigt tæt samarbejde med fællesskabet i fokus.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Forslaget kan realiseres i et samarbejde mellem de respektive bestyrelser, samt medarbejdere og ledere i de enkelte tilbud. Som led i realiseringen af forslaget kan det overvejes, om der ud over formuleringen af principper skal udarbejdes konkrete råd/vejledninger til, hvordan forældrerådene bedst muligt kan støtte det brede fællesskab.

På dagtilbudsområdet og skoleområdet kan de lokale forældreråd således inddrages i udbredelsen af principperne. Det kan i øvrigt overvejes, hvorvidt forældrerådene i skolerne skal arbejde på tværs af årgange for at skabe en rød tråd igennem børnenes skolegang.

Derudover kan forældrerådene opfordres til at bidrage til forankringen af de vedtagne principper ved at iværksætter forskellige aktiviteter, der kan skabe et godt fundament for et stærkt fællesskab. Det kan f.eks. være forældrestyrede arrangementer, onboarding/inklusion af nytilkomne forældre (og deres børn), supplement til de eksisterende forældremøder, hvor fokus ikke (kun) er på det faglige indhold, men som også handler om at skabe dialog og samtaler mellem forældrene om deres børn.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

Der er så vidt vides ikke erfaringer med forslaget.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Forslaget kræver som udgangspunkt ikke ekstra ressourcer, men det er nødvendigt, at der arbejdes aktivt med forslagets indhold blandt bestyrelserne og i forældrerådene, hvis det skal realiseres.

Det synes derfor oplagt at dagsordensætte bestyrelsernes arbejde med bredere børnefællesskaber på det årlige arrangement "Skolebestyrelsernes dag" og "Dagtilbudsbestyrelsernes dag". Derudover kan det overvejes, hvorvidt der også skal arrangeres et møde for bestyrelserne i UngiAarhus.

11

Vidensbank

HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?

Vidensbanken er et bud på en løsning på den udfordring, at medarbejdere både decentralt og fx i PPR mangler kompetencer, særligt inden for specialpædagogik, i deres arbejde.

Forslaget går ud på at skabe en vidensbank fx på en digital platform, hvor viden og vejledning er tilgængeligt for medarbejdere i Børn og Unge fx medarbejdere i PPR, sundhedsplejerske og medarbejdere i skole og dagtilbud samt forældre. En platform, der skal være med til generelt at øge medarbejderes kompetencer, giver dem adgang til viden og vejledning let og hurtigt og uden, at det kræver mange ressourcer.

Platformen kan være struktureret omkring bestemt problematikker, temaer eller pædagogikker fx angst, ADHD, NEST etc. Og fx indeholde oplæg eller skriftligt materiale om teori og videomaterialer med undervisning i at spotte problematikker og med konkrete praksisværktøjer til at arbejde med dem.

Eksempler kan være:

- Videovejledninger til brug af hjælpemidler: piktogrammer (+ filer med piktogramsæt der kan downloades og printes), stemmeskalaer, timetimer
- Videovejledninger omkring "forebyggelse af angst/depression blandt børn og unge", "Tegn på angst/depression", "Sådan arbejder du med børn/unge med angst/depression"
- Vejledninger omhandlende NEST pædagogik. "Hvad er NEST?", "Vejledninger til at implementere elementer af NEST pædagogik trin 1", "Vejledninger til at implementere elementer af NEST pædagogik trin 2",
- Artikler: teori, vejledninger etc.

Platformen vil også indeholde en forældredel. Hvor forældrene og pårørende til et barn kan opsøge viden omkring deres barns udfordringer. Dette kræver videomaterialet tilpasses denne målgruppe med fx færre fagudtryk og specifikke guides til at håndtere udfordringer i hjemmet/privat.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Målgrupper:

- Medarbejdere i skole og dagtilbud, som skal arbejde med børn i udfordringer (fx angst/depression, ADHD, autisme, spiseforstyrrelser etc.).
- Medarbejdere, der mangler kompetencer til at arbejde med et bestemt værktøj eller en bestemt problematik, eller som ønsker viden om en særlig type pædagogik eller emne (fx NEST, piktogrammer, LGBT+ børn etc.).
- PPRpsykologer, som mangler eller ønsker viden inden for bestemte områder eller med bestemte værktøjer.

- Sundhedsplejersker, som mangler eller ønsker viden inden for bestemte områder eller med bestemte værktøjer
- Forældre

Vidensbankens indhold bør tilpasses målgruppens behov og ønsker. Forud for, at materialet skabes til vidensbanken, ligger derfor en proces, hvor målgruppen/målgrupperne byder ind med de temaer, pædagogikker, problematikker etc., de ønsker større viden om i videoformat eller på skrift.

Det kan blive en udfordring at skabe den nødvendige oplysning om/opmærksomhed på, at platformen findes samt at få implementeret brugen af den som et værktøj blandt medarbejdere og forældre.

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

Øget viden og kompetencer blandt medarbejdere, tidligere indsatser/forebyggelse, mindre ventetid og mindre pres på PPR, bedre indsatser/forløb.

Vidensbanken skal give mulighed for, at flere medarbejdere både centralt samt decentralt har mulighed for at tilegne sig flere kompetencer uden, at det kræver mange ressourcer i form af underviser, kurser etc.

Vidensbanken skal give mulighed for, at medarbejdere kan tilegne sig viden om de specifikke problemstillinger, de arbejder med på tidspunkter, hvor de har brug for det og tid til det. Platformen skal give mulighed for, at endnu flere medarbejdere får mulighed for at tilegne sig nye kompetencer end ellers.

Platformen skal tilbyde større viden om fx angst, ADHD etc. Fx hvordan denne type udfordringer identificeres blandt børn og unge, som gør dem i stand til i højere grad at forebygge, at barnet/den unge udvikler større udfordringer og mistrivsel. Derudover skal platformen tilbyde vejledninger i, hvordan den professionelle skal håndtere den specifikke udfordring derfra og dermed giver det bedre mulighed for, at medarbejdere kan arbejde med børns udfordringer decentralt og forebyggende. Hvis medarbejdere decentralt bliver bedre i stand til at opspore samt arbejde med udfordringer blandt børn, vil de øge muligheden for tidlig indsats og dermed forebygge øget mistrivsel blandt børn. Det vil formentligt være med til at mindske presset på og behovet for assistance fra PPR og dermed skabe mindre ventetid på de sager, hvor der er brug for PPR.

Vidensbank for forældre kan give forældre større mulighed for at opnå generel viden om deres barns udfordringer. Det betyder, at de forældre, som fx får tildelt vejledning til brug af bestemte værktøjer fx piktogram, i højere grad ville kunne bruge den pædagogiske vejledning til sparre omkring deres barns specifikke udfordringer i stedet for at bruge tiden på generel introduktion. Det vil give forældrene større viden og kompetencer til at støtte op om barnet i hjemmet, give mulighed for at spotte udfordringer tidligt og forebygge en forværring af barnets udfordringer, mulighed for i højere grad at sparre med fagpersoner om indsatser omkring barnet og øge barnets trivsel.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Fagpersoner med særlig viden om de forskellige tematikker skal udarbejde videomaterialer, som guider/underviser og samle andet relevant materiale

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

I forbindelse med coronaepidemien og flere perioder med hjemmeskole var der en forventet stigning af børn, som oplever angst og depression. Sundhed, Pædagogik og Forebyggelse udviklede derfor to typer videomateriale; en til fagprofessionelle i Børn og Unge og en til forældre.

Videoerne varer 10-30 minutter og handler bl.a. om:

- "Skrup for trivsel - forebyggelse af angst i hverdagen"
- "Cool kids" - En kort introduktion til Cool Kids og Chilled behandlingsprogrammerne, der bl.a. i Aarhus Kommune bruges til at behandle børn, der har angst.
- "Forebyggelse af angst gennem klassetrivsel"
- "Forældrene som medspillere"

Der er ikke lavet en evaluering på projektet, men umiddelbart ser det ikke ud som om, at fagprofessionelle har taget materialet i brug. Den mest sete video til fagprofessionelle har 68 visninger, den mindst sete har 12 visninger. Der er ikke vished om, hvorvidt det handler om, at de professionelle ikke har kendskab til materialet eller ikke har taget det i brug trods kendskab.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Midler til udviklingen af en brugervenlig digital platform, hvor materialet er samlet. Evt. indkøbes adgang platform. Specialister skal aktiveres og udvikle materiale til platformen.

Det vurderes, at vidensbanken kan udvikles og implementeres for 500.000 kr.

HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?

Et af analysens tre hovedformål er at finde veje til at hæve kvaliteten af kommunens specialtilbud herunder også for de børn og unge, der er på vej ind i specialtilbudde. Både VIVE's seneste kortlægning af inkluderende læringsmiljøer såvel som Analysen af bredere børnefællesskaber på almenområdet, specialområdet og PPR viser, at flere og flere børn og unge ender i specialundervisningstilbud. I Aarhus Kommune er der på 5 år over 30 procent flere børn og unge i en specialklasse, og det i en periode, hvor børnetallet i kommunen har været nærmest konstant. Det sætter ikke kun pres på skolernes økonomi og udhuler mulighedsrummet for at arbejde forebyggende på almenområdet (se forslag 2), men har også betydning for børn og unge i specialklassers muligheder for læring, trivsel og udvikling, der skal forberede dem til voksenlivet. VIVE's analyse viser, at elever med udfordringer, der enten kan blive i eller tilbagevende til almenområdet (fra specialområdet) har bedre muligheder for fx at deltage i folkeskolens afgangsprøver og gennemføre deres ungdomsuddannelse, end elever der er i segregeret specialundervisning. Det understøttes af indsigterne fra analysen af bredere børnefællesskaber på almenområdet, specialområdet og PPR og peger samlet set på, at der er potentiale for et løft af kvaliteten i specialklasserne.

Indsigterne fra praksis peger på en række forslag, der enten direkte eller indirekte påvirker kvaliteten i specialklasserne. Nogle sætter fokus på rammerne for at drive specialklasser (fx gennem bedre muligheder for fleksibel klassedannelse), hvor andre sætter et mere entydigt fokus på den faglige kvalitet inde i klasseværelset. Fælles for nedenstående forslag er, at de alle tager afsæt i den nuværende organisering af specialområdet. Såfremt at løsningsforslag 2 om udbredelse af Nest på skoleområdet besluttet, vil der for nogle af forslagene ske en delvis udfasning i takt med indfasningen af Nest.

Forslag 1: Forøget støtte til specialklasserne fra PPR

Indsigterne fra analysen viser som ovenfor nævnt, at antallet af elever i kommunens specialklasser er vokset med over 30 procent over de sidste 5 år. I den samme periode har der stort set været de samme årsværk til rådighed i PPR til betjening af specialklasserne. Det har betydet, at der er afsat færre timer til psykologbetjening af de enkelte specialklasser. I 2016 havde psykologerne 90 timer pr. specialklasse. I 2021 har psykologerne 70 timer pr. specialklasse. Der er en række opgaver, som psykologerne skal løse, fx indstillinger til Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling, pædagogisk-psykologiske vurderinger og revurderinger af børn i specialklasserne. Det betyder, at der er en række opgaver, hvor opgaveløsningen er blevet ændret eller skåret ned, fx at have flere klasseteams sammen til sparring i stedet for tid til hvert enkelt team, ligesom der er skåret ned på kompetenceudviklingsforløb for personale i specialklasserne og sparring med personale og ledelse om specialklasserne.

Der er flere forslag til, hvordan betjeningen af specialklasserne kan forbedres. De fleste vedrører et ressourceløft i PPR, som kan bidrage til at understøtte den daglige praksis i specialklasserne. Det skal ses i sammenhæng med forslaget om praksisnært kompetenceløft (forslag 3). Nærværende forslag indebærer blandt andet, at der bliver bedre muligheder for

- at få vendt spirende mistrivsel i tide sammen med forældre og medarbejdere ved at have løbende følgeskab og opmærksomhed på samtlige elever og tæt samarbejde mellem det private og professionelle netværk, herunder Familiecenteret
- at etablere stærkere læringsfællesskaber sammen med forældre, ledelse og medarbejdere i dagtilbud og skoler, hvor de sammen er med til at forberede, gennemføre og evaluere aktiviteter, samt tæt følgeskab med eleverne og klassen gennem hyppige teammøder og klassebesøg
- kompetenceudvikling af medarbejdere inden for emner eller problemstillinger, som er specifikke for den enkelte klasse eller skole via sampraksis mellem specialklassens medarbejdere og PPR's medarbejdere
- kompetenceudvikling af medarbejdere via sampraksis mellem specialklassens medarbejdere og PPR's medarbejder i forhold til at understøtte den teoretiske undervisning med praktiske tiltag, som fx indkøb, madlavning, håndværk og design mv. med henblik på at styrke børn og unges livsduelighed og overgang til voksenlivet
- mulighed for at tilbyde samtaleforløb med elever i særligt sårbare situationer, som ofte vil finde tryghed ved at skulle tale med den kendte psykolog tilknyttet klassen
- deltagelse i hyppige opfølgings- og netværksmøder – også uden at der er tale om højspændte konflikter, men med anvendelse af opfølgings- og netværksmøderne som arbejdsrum, hvor de vigtigste personer omkring barnet mødes, og der faciliteres en indsats, som alle parter samarbejder om og understøtter
- at varetage hyppig og fast supervision
- hyppige samarbejds-møder med skoleledelsen
- at etablere en miniuddannelse til personalet i specialklasserne, der skal sikre mere ensartethed, understøtte udviklingen af mellemformer og bidrage til, at flere elever udvikler sig i specialklasserne med henblik på tilbagevenden til almenområdet.

Der er også forslag om, at der etableres et team, som værtsskolerne kan hente støtte fra til klasser, hvor der er særlige udfordringer i en periode. Det skal således være medarbejdere, som med kort varsel kan indgå i undervisning i specialklasser fx via co-teaching eller sampraksis med henblik på at skabe/genskabe et stærkt læringsmiljø.

Forslag 2: Fleksibel klassesdannelse

Med flere og flere børn og unge, der har behov for en plads i specialklasse, og med afsæt i, at Aarhus Kommune løbende skal visitere børn til specialklassepladser, når behovet opstår, er der et vedvarende behov for fleksibilitet og øget kapacitet på om-

rådet. Analysen har vist, at organiseringen af kommunens specialklasser adskiller sig fra andre kommuners, når vi kigger på normeringen af de enkelte klasser (hvor mange elever, der forudsættes at være i den enkelte klasse). I Aarhus Kommune organiseres specialklasserne med fast normering på 7 elever pr. klasse fra 0.-7. klassesettrin og 8 elever pr. klasse fra 8.-10. klassesettrin og i løbet af skoleåret vil der i op til 75 procent af klasserne kunne visiteres yderligere 1 elev med tilhørende ekstraressource som følge af ny visitationsmodel. I andre kommuner varierer normeringen efter målgruppen og kan fx svinge fra mellem 6 til 10 elever, alt efter hvilken målgruppe som er i klassen. Derudover har fx Aalborg Kommune, med løbende visitation til specialklasser, også en indlejret fleksibilitet i deres specialklasser, som medfører, at specialklasserne i højere grad kan svinge i elevtal hen over et skoleår (fx fra 9 op til 11 elever), inden for samme økonomiske ramme, hvormed kommunen sikrer en planlægningsmæssig fleksibilitet, der medvirker til løbende at kunne tilbyde børn og unge en plads, når behovet opstår.

Forslaget er helt konkret at justere rammerne omkring specialklasserne med inspiration fra andre kommuner, for at give Aarhus Kommune et mere fleksibelt pladsberedskab. Alle specialklasseelever er ikke de samme. Nogle vil have gavn af at befinde sig i mindre klassefællesskaber for ligesindede, hvorimod andre kan have større gavn af at befinde sig i større klassefællesskaber med flere muligheder for at danne relationer og styrke de sociale kompetencer. Derfor skal det for det første undersøges, hvordan og hvorfor andre kommuner normerer deres klasser. Sagt med andre ord skal vi undersøge, hvor mange elever de andre kommuner har, i hvilke specialklasser og for hvilken målgruppe. Formålet hermed er at afdække, om organiseringen af specialklasserne kan målrettes i højere grad efter både elevernes behov såvel som, hvilke undervisningsmiljøer der skaber gode forudsætninger for læring, trivsel og udvikling. For det andet skal det undersøges, hvilke erfaringer Aalborg Kommune har med det såkaldte 'udsvingsbånd' på kommunens specialklasser (at den enkelte klasse kan variere i elevantal inden for samme økonomiske ramme). Med afsæt i, at Aarhus Kommune har et vedvarende behov for at stille det rigtige tilbud til rådighed, med kortest mulig ventetid og inden for områdets økonomiske rammer, kan et udsvingsbånd være med til at give større fleksibilitet ved, at specialklasserne fx kan opstarte med et lavere elevantal, men vokse hen over skoleåret.

Forslag 3: Mulighedsrum for kortere skoledage for specialklasseelever

Analysens indsigter viser, at mulighederne for at styrke specialklasseelevernes trivsel, læring og udvikling ofte er bedre om formiddagen end om eftermiddagen. Elever med særlige behov, der i forvejen er udfordrede af at følge med i skolen, befinder sig i nogle undervisningsmæssige rammer, hvor energien kan løbe tør ud på eftermiddagen. Det kan hæmme udbyttet af den faglige undervisning, men også skabe grobund for forstyrrelser og lignende ind i klassefællesskabet. Forslaget hæmmes dog umiddelbart af lovgivningsmæssige rammer, der betinger et minimum af undervisningstimer for specialklasser.

Forslag 4: Forberedelse af unge i specialklasser til voksenlivet med arbejdspraktik

I forhold til læringsaspektet for børn og unge i specialundervisningstilbud ligger børn og unge i specialundervisning under almenområdets niveau i forhold til karaktergennemsnit, prøvedeltagelse og overgang til ungdomsuddannelse. Det skal ses i sammenhæng med, at børn i specialklasserne for en stor dels vedkommende netop har indlæringsvanskeligheder, social kognitive udfordringerne mv. Derfor fremhæver

både PPR og medarbejderne i specialtilbuddene, at det ikke alene er de fagfaglige læringsresultater, der er værd at måle på. Når børn og unge skifter til et specialtilbud, er det ofte også nødvendigt at sætte fokus på andre læringsaspekter, der kan udfordre børnenes evne til at blive velfungerende i det omgivende samfund, herunder livsmestring, praktiske kompetencer og social læring.

Der er kommet flere ideer og forslag til, hvordan børn og unge i specialklassers trivsel og læring kan styrkes, og de kan blive forberedt på en god overgang til voksenlivet, så de kan være livsduelige borgere, som er selvforsørgende. Praktik i udskolingen peges af flere på, som en vej hertil.

Folkeskoleloven giver mulighed for at iværksætte længerevarende skole- eller arbejdspraktikker, hvor praktisk og teoretisk indhold kombineres i specialklasserne under forudsætning af, at forældrene anmoder om det. Praktik vil kunne bidrage til at opfylde undervisningspligten.

Formålet med længerevarende praktikker kombineret med mentorordninger og tæt opfølgning er:

- at fastholde skoletrætte og faglig svage elever
- at udvikle motivation for læring
- at tilgodese praktisk anlagte elever
- at fastholde elever til at komme til afgangsprøve i dansk, matematik og eventuelt også engelsk, natur og teknik
- at støtte til jobafklaring og uddannelsesvalg

Skole- eller arbejdspraktikker vil således kunne bane vejen for, at unge i specialklasser vil være bedre forberedt på at kunne komme videre i en relevant ungdomsuddannelse og være forberedt på og klædt på til overgangen til voksenlivet.

Forslaget går således ud på, at elever i udskolingen får mulighed for at komme i længerevarende praktikforløb, som en integreret del af deres undervisning. Skolepraktikker fordrer, at skolerne finder praktikpladser til eleverne i skolernes nærrområder, og indgår praktikaftaler mellem den unge, forældre, virksomheder og skolen. Derudover kan der være behov for støtteordninger fra Sociale Forhold og Beskæftigelse (arbejdspraktikker) for de mest udsatte elever. Endvidere vil der skulle være et tæt samarbejde med Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) i forhold til udarbejdelse af uddannelsesplan.

Forslag 5: Afklaring i specialklasse

Analysens indsigter viser, at det er en generel oplevelse, at almenområdet og specialområdet er klart adskilte fra hinanden både i rammer såvel som hverdagens drift. Det er en adskillelse, der i praksis kan være med til at hæmme kompetencedeling mellem områderne såvel som almenelevers muligheder for at få afklaret, om der findes værktøjer eller strukturer fra specialklasseregi, der kan tages med over i almenklassen til gavn for den enkelte elev. Dette forslag har til hensigt at give almenelever mulighed for at besøge og deltage i dele af en undervisningsdag i en specialklasse

over en afgrænset tidsperiode. Her er det vigtigt, at besøget sker under hensyn til den specialklasse, man ønsker at besøge. Som det er nu, begrænses mulighederne af organiseringen med værtsskoler for specialklasser, da det giver nogle skoler en naturligt nær adgang, som findes på andre skoler. Desuagtet kan forslaget bære en række fordele, da det fx vil give mulighed for at finde frem til en række specialpædagogiske værktøjer eller lignende, der med fordel kunne integreres i almenundervisningen for at understøtte den pågældende elev. Det er et opmærksomhedspunkt, at der ikke må være tale om elever med et specialundervisningsbehov på minimum 9 ugentlige timer.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Målgruppen for forslagene er børn, forældre, medarbejdere i specialklasser og skolerne.

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

Formålet med forslagene er at understøtte, at børn i specialklasserne får bedre mulighed for at lære, trives og udvikle sig, samt at de udvikler sig livsduelige, selvforsørgende samfundsborgere.

Formålet er at give mulighed for at få vendt spirende mistrivsel blandt børn og unge i specialklasser i tide sammen med forældre og medarbejdere.

Formålet er endvidere, at medarbejderne i specialklasserne får et kompetenceløft ved, dels at de kan indgå i sampraksis sammen med medarbejdere fra PPR, dels målrettet kompetenceudvikling om konkrete udfordringer i den enkelte klasse.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Forslagene involveret en lang række parter. Heriblandt skal PPR udvikle på en række af forslagene sammen med repræsentanter for ledere og medarbejdere fra værtsskoler med specialklasser.

Det vil give bedre mulighed for sampraksis mellem medarbejdere i specialklasser og PPR, hvis PPR-medarbejdere kan være på skolen og have en arbejdsplads der en til to gange i ugen.

Derudover indebærer øvrige forslag kontakt med andre kommuner omkring deres erfaringer med organisering af specialklasser og derefter inddragelse af hhv. skolerne samt Budget og Regnskab.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

I Aarhus Kommune har vi allerede erfaringer med dele af forslagene. Det er erfaringer, der kan inddrages i det videre arbejde, mens at også erfaringer fra andre kommuner, som arbejder med samme problemstilling på lignende måder, vil være interessante at inddrage.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Flere af forslagene kan finansieres inden for de eksisterende økonomiske rammer. Herunder kommenteres på de forslag, der medfører et behov for tilførsel af midler.

Forslag 1

Forslaget indebærer, at der er brug for flere medarbejdere i PPR med praksisnære kompetencer og erfaringer samt psykologfaglige kompetencer.

For at kunne arbejde med styrkelse af læringsmiljøer i specialklasserne er der brug for en markant opnormering i forhold til understøttelsen af specialklasserne.

Såfremt betjeningen af specialklasserne skal have samme niveau som i 2016, vil der skulle tilføres 3,5 stillinger.

Ønskes endnu bedre muligheder for udvikling af kvaliteten af specialklasserne via kompetenceløft sammen med medarbejderne i specialklasserne vil der skulle tilføres yderligere ressourcer. Vurderingen er, at der skal tilføres yderligere 20 timer pr. klasse til individuelle forløb i de enkelte klasser svarende til to stillinger.

Ovenstående svarer samlet set til 3,75 mio. kr.

Forslag 4

Forslaget om, at unge i specialklasser får mulighed for at komme i længerevarende skolepraktikker, fordrer, at skolerne opbygger og vedligeholder et netværk af virksomheder, som vil tage de unge i skolepraktik. Der vil endvidere skulle afsættes ressourcer til at følge op på praktikkerne med besøg på praktiksteder, vejledning mv.

Det vurderes, at der skal afsættes 5 timer pr. uge til hver specialklasse i 8.-10 klasse til at facilitere skolepraktikker. Ved 45 specialklasser på 8.-10. klassetrin svarer det 5 årsværk svarende til 3 mio. kr. årligt.

Samlet økonomisk overblik

Herunder opstilles et samlet økonomisk overblik over ressourcebehovet, som ovenfor anført.

(2022-priser i 1000 kr.) – Drift	2023	2024	2025	2026
FORSLAG 1				
Understøttelse fra PPR hæves til samme serviceniveau som i 2016 ¹	2.450	2.450	2.450	2.450
Sampraksis og co-teaching med PPR ²	1.300	1.300	1.300	1.300
FORSLAG 4				
Facilitering af skolepraktikker ³	3.000	3.000	3.000	3.000
I alt	6.750	6.750	6.750	6.750

- 1) Udgiften til årsløn forudsættes at være 700.000 kr.
- 2) Udgiften til årsløn forudsættes at være 650.000 kr.
- 3) Det vil være muligt at skalere forslag 4, hvor man eksempelvis skærer i antallet af timer, den enkelte elev skal være i skolepraktik ugentligt

13

Flere lettere behandlingstilbud**HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?**

Analysen af indsigter fra praksis viser, at flere børn og unge mistrives og af den grund også kommer i kontakt med det psykiatriske system. Analysen peger derudover på, at der ofte kan være mange forskellige fagpersoner og afdelinger ind over et barn i udfordringer og dets familie - særligt hvis barnet/den unge også er i kontakt med børne- og ungdomspsykiatrisk afdeling. Flere foreslår derfor at oprette nye lettere behandlingstilbud i PPR eller opnormere eksisterende, f.eks. børnesamtaler, Cool Kids, Back2School, rådgivningsforløb til forældre mv. Der har generelt været stor efterspørgsel fra familierne på disse tilbud.

At have flere lettere behandlingstilbud i regi af PPR vil betyde, at familierne potentielt skulle forholde sig til færre ”indgange”, idet PPR kunne varetage en større mængde af opgaverne omkring barnet. Derudover kunne mere lettere behandling i regi af PPR medføre, at det var muligt at arbejde mere forbyggende med børn og unge i begyndende mistrivsel. Det vil potentielt kunne betyde, at færre børn og unge vil få behov for at blive henvist til børne- og ungdomspsykiatrien.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Børn i udfordringer, som har behov for lettere behandlingsforløb for at komme i trivsel igen.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

PPR vil selv kunne beslutte at ansætte flere medarbejdere og evt. forskellige faglige profiler, f.eks. børne- og ungepsykiatere og socialrådgiverne til at varetage denne opgave.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

PPR har allerede en del erfaringer med at tilbyde lettere behandlingstilbud, f.eks. Back2School, Cool Kids og børnesamtaler. Der har generelt været stor efterspørgsel efter og stor tilfredshed blandt børn og forældre med disse tilbud. Det er desuden vurderingen fra psykologerne i Cool Kids, at de i disse forløb får mulighed for at arbejde med børn, der har angst i et tidligt stadie, og dermed arbejde forebyggende og undgå yderligere forværring af barnets mistrivsel.

Både KL, Børne- og Undervisningsministeriet, Socialstyrelsen og Sundhedsstyrelsen (som netop har udgivet en 10 års psykiatriplan) har i en længere periode været undersøgende på om og i så fald, hvordan PPR kan varetage flere lettere behandlingsopgaver. Et eksempel herpå er satspuljeinitiativet ”En styrket indsats i PPR”, som løber frem til 2022, hvor 37 kommuner har fået i alt 102,9 millioner kroner i støtte til denne type indsatser. Målet er at undersøge virkningen af indsatserne og kommunernes arbejde med at implementere dem. Aarhus Kommune har fået midler til Cool Kids som en del af dette initiativ.

Dette forslag taler derfor også ind i en verserende national dagsorden, hvor flere peger på, at kommunerne og PPR skal varetage flere lettere behandlingsopgaver end tidligere.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Hvis man ønsker, at PPR i højere grad end i dag skal kunne tilbyde lettere behandlingsindsatser, vil det kalde på tilførsel af yderligere ressourcer til at udføre opgaven.

Cool Kids: Cool Kids er en indsats for børn med angstproblematikker med inddragelse af deres forældre. I det seneste år er der gennemført 8 Cool Kids forløb for i alt 24 børn. I samme periode har teamet omkring Cool Kids dog modtaget ca. dobbelt så mange indstillinger. Meget tyder derfor på, at man for at imødekomme efterspørgslen kan fordoble antallet af årlige forløb. I 2022 anvendes der ca. 1 mio. kr. til drift af Cool Kids Forløb. Såfremt man ønsker at udbyde dobbelt så mange forløb, vil det således beløbe sig til 2 mio. kr. årligt. Det skal derudover nævnes, at Cool Kids pt. er finansieret af projektmidler, hvorfor indsatsen uden yderligere tilførsel af midler stopper ved udgangen af 2022. Skal indsatsen fortsættes og med muligheden for dobbelt så mange forløb som i år, vil det derfor kalde på tilførsel af 2 mio. kr. årligt.

Børnesamtaler: Børnesamtaler er et tilbud til børn og unge under 15 år, som ønsker at tale med en psykolog. Der er aktuelt op imod 8 måneders ventetid på, at et barn kan modtage et forløb i regi af børnesamtaler. Det synes derfor ikke urealistisk at fordoble antallet årlige samtaler for at imødekomme den nuværende efterspørgsel. Der er pt. afsat 1,4 mio. kr. til indsatsen. Hvis man skulle tilbyde samtaler til dobbelt så mange børn, ville det derfor kalde på 2,8 mio. kr. årligt.

Back2School: Back2school er en indsats, som sigter på at få børn og unge ud af et langvarigt skolefravær. Sidste år var 70 børn igennem et forløb i regi af Back2School. Der er aktuelt ventetid på mellem 1 og 3 måneder på at komme til forsamtale i forbindelse med et forløb i Back2School. Der står pt. 26 børn på venteliste. For at imødekomme efterspørgslen foreslås det at opjustere fra de nuværende 1,75 mio. kr. til 2,5 mio. kr. årligt.

Fremskudt psykiatri: Fremskudt Psykiatri var et tværfagligt projekt i samarbejde med Region Midtjylland (BUA) og seks andre kommuner finansieret af midler fra satspuljen med fokus på at forebygge angst og depression hos børn og unge. Det tværfaglige team af medarbejdere fra PPR, Sundhed og MSB varetog bl.a. opgaven med at drive gruppeforløb i regi af Cool Kids. Indsatsen stoppede ved udgangen af 2021. I 2021 havde indsatsen et budget på 2,8 mio. kr., som dækkede 4 skoler og 3 dagtilbud. At genindføre denne indsats skal ses i tæt sammenhæng med forslag 5 om Styrket samarbejde om børn med særlige behov mellem Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse. Hvis man ønsker at denne indsats genindføres, vil det derfor kræve en tydelig opgavedefinition, førend det er muligt at estimere udgifterne hertil.

(2022-priser i 1000 kr.) – Drift	2023	2024	2025	2026
Cool Kids	2.000	2.000	2.000	2.000
Børnesamtaler	1.400	1.400	1.400	1.400
Back2School	750	750	750	750
I alt	4.150	4.150	4.150	4.150

14

Åben rådgivning for forældre**HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?**

Forslaget går ud på at udvide det tilbud om åben og anonym rådgivning til forældre, som allerede eksisterer i PPR i Aarhus Kommune.

Udfordringen med det eksisterende tilbud er, at der er så stor efterspørgsel på rådgivningen, at forældre først kan tilbydes et møde mere end 3 måneder frem i tid. Ventetider på den nuværende rådgivningslinje betyder, at værdien af tilbuddet ikke er så høj, som den kunne være. Tilbuddet har til formål at give hurtig vejledning på baggrund af forældres bekymring, hvilket tilbuddet ikke opfylder, når møder tidligst kan bookes 3 måneder ude i fremtiden.

Forslaget går ud på at udvide det nuværende rådgivningstilbud fra at være to timer to gange ugentligt til at gælde flere dage og flere timer, så der i højere grad er mulighed for hurtig rådgivning/vejledning til forældre. Herudover foreslås det at etablere en supplerende telefonisk rådgivningslinje, som forældre til børn i begyndende udfordringer kan kontakte for hurtig afklaring af spørgsmål samt vejledning i, hvad der kan iværksættes omkring deres barn.

Derudover kan det overvejes, om forældre skal have mulighed for selv at booke tider til åben og anonym rådgivning i et digitalt bookingsystem, som det fx allerede gøres i et tilbud i Børn, Familie og Fællesskaber i MSB.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Forslaget er rettet mod forældre, hvis barn ikke allerede er i et forløb i PPR og ikke er i kontakt med egen distriktpsycholog. Derudover er rådgivningstilbuddet for forældre, hvis barns udfordringer ikke viser sig i dagtilbuddet eller skolen, forældre hvor samarbejdet med egen psykolog/skole/dagtilbud er udfordret, eller forældre som ønsker viden om eller henvisning til specifikke indsatser for deres barn.

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

Rådgivningstilbuddet kan give forældre mulighed for at få sparring på bekymringer eller udfordringer omkring deres barn, hvilket både kan være med til at give forældrene vejledning og tryk, men potentielt også sikre tidligere indsats i forhold til et barn i udfordringer eller i mistro, som ikke allerede er opsporet i dagtilbud eller skole.

Rådgivningslinjen kan også være en hjælp for dagtilbud, skoler og fritidstilbud, fordi forældre både på telefonen og til rådgivningsmødet har mulighed for at få sparring, råd og vejledning på områder, som skole, dagtilbud og fritidstilbud potentielt ikke har stor viden eller handlemulighed inden for. Tilbuddet kan dermed være med til at aflaste lokale tilbud, fordi forældrene kan søge vejledning hos PPR, der i højere grad er i stand til at vejlede dem.

Det er derudover vigtigt at have blik for, hvordan der kan skabes mere systematik i samarbejdet mellem de medarbejdere, som er en del af den åbne rådgivning og den opfølgning som der foretages lokalt på skoler og dagtilbud.

Hvis der derudover etableres et digitalt bookingsystem, vil det potentielt skabe mindre trafik på telefonen, og det vil derfor generere mindre arbejde for de medarbejdere i PPR, som nu bruger på deres tid på at koordinere og lave rådgivningsaftaler.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Rådgivningstilbuddet vil fortsat være forankret i PPR og vil derfor primært kræve en udvidelse af tilbuddet og derfor flere PPR-timer.

Tilbuddet kan potentielt også indebære et digitalt bookingsystem. Det vil kræve, at et sådant system oprettes. Forslaget bygger oven på forslag 4 om tidligere indsatser fra PPR.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

PPR tilbyder allerede nu anonym og åben rådgivning, hvor forældre kan ringe ind på hovedtelefonen og få afklaring på spørgsmål og derfra enten kontakte en relevant anden part fx Familiecenteret, distriktpsychologen, egen læge etc., eller booke et møde til en anonym og åben rådgivning. Åben rådgivning varer cirka 1 time, hvor forældre kan få rådgivning af PPR-psykologer. Rådgivningen er åben to dage om ugen i to timer, og kan altså således ikke matche den store efterspørgsel, der er på PPRs rådgivning.

Familiecenteret i MSB har også erfaringer med et tilbud, hvor der er mulighed for korte samtaler, der vedrører familien. Har familien brug for længere samtaler, kan de møde op eller bestille tid til en personlig samtale. Familien kan få op til tre anonyme samtaler, hvis de har brug for råd og vejledning for at komme videre med problemer i familien eller hverdagslivet og har et barn, der er 0-17 år.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Udvidelse af tilbuddet indebærer, at der skal være større medarbejderkapacitet i PPR til at varetage opgaven med åben og anonym rådgivning.

Det skønnes, at tilbuddet skal udvides med 2 timer om ugen for at imødekomme ønsket om at kunne give hurtig sparring til forældre og afskaffe ventetiden.

Udgiften til udvidelsen af tilbuddet er 80 timer årligt, 48.000 kr./året.

15

Ændret procedure for henvisning til Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling (BUA)

HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?

PPR oplever at bruge rigtig megen tid på at lave henvisninger til Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling i forbindelse med, at der udarbejdes pædagogisk-psykologiske vurderinger. Der opleves en stigende efterspørgsel på udredninger ved BUA, og en væsentlig andel af PPV'erne indebærer derfor, at der laves henvisninger. Løsningsmuligheden består af tre delforslag:

- Det foreslås, at processen med henvisningsarbejdet effektiviseres. Effektiviseringen består i, at der ansættes et antal studentermedhjælpere, som står for alt henvisningsarbejdet til BUA. Dermed frigives der mere tid til, at PPR-psykologen kan lave tests, observationer og foretage vejledning af det pædagogiske personale i dagtilbud og skoler.
- Det foreslås, at det via dialog med Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling afklares, hvilke oplysninger i henvisningsskemaet, der er "need to know" og hvilke der er "nice to know". Som skemaet ser ude lige nu, indhenter PPR rigtigt mange oplysninger for BUA. Det bør bl.a. afklares, om PPR kan nøjes med at lave en kognitiv vurdering (og hvad dette konkret indebærer) fremfor at lave en kognitiv test. Det kan ligeledes afklares, hvorvidt PPR i nogle tilfælde kan undlade at lave en anamnese (som påkrævet af henvisningsskemaet), når BUA selv laver en anamnese som en del af deres udredninger.
- Endelig kan der overvejes, hvorvidt der i samme ombæring bør tages stilling til, i hvilke tilfælde det er PPR, der bør henvise et barn til BUA, og i hvilke tilfælde det er andre aktører, der bør stå for henvisningen. PPR oplever aktuelt, at der er efterspørgsel på henvisninger til BUA på børn, som PPR f.eks. ikke har kendskab til, da de umiddelbart vurderes at trives i deres dagtilbud/skole. Der er således en stor efterspørgsel på, at børn diagnosticeres (også børn som umiddelbart trives), hvorfor afklaring om hvem der står for at henvise, er aktuel.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Forslaget er rettet mod PPR, Sundhed og Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling, Region Midtjylland.

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

Med forslaget kan de arbejdsgange, der følger med henvisningsarbejdet til BUA effektiviseres på flere måder. Ansættelsen af studentermedhjælpere kan bidrage til at frigive tid til PPR-psykologens øvrige arbejde.

Derudover kan en afklaring af kravene for, hvad en henvisning skal indebære, bidrage yderligere til at frigive tid til PPR-psykologens kerneopgave; at arbejde med læringsmiljøet og netværket omkring barnet.

Endelig kan en afklaring omkring, hvem der har ansvar for henvisninger af hvilke børn bidrage til en afgrænsning af, hvilke henvisninger der har (højeste) prioritet.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

I samarbejde mellem PPR og Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling, Region Midtjylland.

Der lægges med forslaget op til, at PPR nedsætter en arbejdsgruppe, som arbejder med at adressere de tre delforslag. Delforslag 1 kan realiseres ved at ansætte et passende antal studentermedhjælpere. Delforslag 2 kan realiseres ved at etablere kontakt med Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling for at afklare, hvad henvisningsskemaet skal indeholde. Endelig kan delforslag 3 afklares i dialog mellem Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling, praktiserende læger, Sundhed og PPR.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

Der kan evt. findes inspiration i henvisningsskemaer fra andre regioner.

På Viby Skole har man i øvrigt erfaring med forslaget. Her oplevede man, at der gik rigtigt mange ressourcer med at lave henvisninger til BUA. Man forsøgte derfor i en periode med udelukkende at lave forældreudtalelse og skoleudtalelse i forbindelse med henvisningen. Der blev ikke lavet en kognitiv test eller en pædagogisk-psykologisk vurdering. Disse henvisninger blev efter sigende accepteret af BUA.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Forslaget om at effektivisere kalder som udgangspunkt ikke på ekstra ressourcer. Der er dog behov for at lægge nogle arbejdstimer i dialogen med BUA, hvis der skal arbejdes henimod en ændring af henvisningsskabelonen.

Ansættelsen af studentermedhjælpere til at påtage sig denne delopgave forventes heller ikke at kræve (mange) ekstra ressourcer, da det frigiver tid til PPR-psykologernes kerneopgave. Der er således tale om en forholdsvis omkostningseffektiv måde at effektivisere flere arbejds gange på.

16

Organisatorisk flytning af Kompetencecenter for Sprog og Kommunikation (KSK)

HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?

Kompetencecenter for Sprog og Kommunikation er en del af hele kommunens tilbud for børn fra 0-18 år med sproglige og kommunikative vanskeligheder. Kompetencecentret samler en række specialiserede ydelser og er desuden hjemsted for PPR's sprog- og stammegrupper. KSK rummer også Sprogbadet og kommunikationsklasser, som er henholdsvis specialklasser og tilbud til skolebørn, der har sproglige og kommunikative vanskeligheder fx på grund af høretab. Ledelsen af KSK er i dag forankret hos skolelederen på Møllevangskolen.

Det foreslås at flytte ledelsen af KSK fra skolelederen på Møllevangskolen til PPR. Dette foreslås for fremadrettet at lette sagsbehandlingen, hvor der på nuværende tidspunkt er u hensigtsmæssigt mange involveret i koordineringen af indsatsen/interventionerne, samt for at sikre den bedst mulige brug af ressourcerne og en bedre faglig ledelse af KSK. Dette vil også medføre bedre vilkår for, at ledelsen løbende vil kunne se nødvendige tilpasninger af de ydelser, som KSK skal levere.

Det foreslås derfor, at KSK's opgaver, ressource og fysiske placering tænkes ind i analysens arbejde for PPR tæt på praksis og understøttelse af bredere børnefællesskaber.

Det anbefales fortsat at have KSK som tilbud, da der også fremadrettet vil være brug for at have et højt specialiseret tilbud til børn med særlige sproglige og kommunikative udfordringer, men under en samlet ledelse og med en koordinatorfunktion.

PPR vurderer, at der kan være udsigt til stigning i antallet af komplekse sprogsager, som kalder på den særlige ekspertise, som KSK er sat til at skulle løse. Den nuværende konstruktion vurderes ikke at være med til at sikre den fornødne faglige ledelse. Skolelederen på Møllevangskolen vurderer samtidig, at den nuværende model ikke giver synergieffekt, hverken for KSK eller for skolen.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Forlaget vil primært betyde, at medarbejderne omkring KSK vil få en mere kvalificeret faglig ledelse samt en ledelse, der i højere grad kan støtte op om, at indsatsen optimeres og når længere ud i praksis.

Det er samtidig forventningen, at det vil betyde, at flere børn og medarbejder i sidste ende vil kunne drage fordel af indsatsen og ekspertisen i KSK.

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

Forslaget skal sikre en bedre udnyttelse af ressourcerne omkring KSK. Det vil sige en mere hensigtsmæssig sagsbehandling, bedre faglig ledelse og løbende udvikling af tilbuddet samt en mere praksisnær indsats, hvor flere børn og medarbejdere vil drage fordel af tilbuddet.

KSK er på nuværende tidspunkt en instans, der drifter på et højt niveau for få børn, hvor børnene to gange om ugen transporteres til Spættevej. Interventionerne foregår således i et "lukket rum". Det anbefales, at KSK tænkes ind i rammen af PPR-analysen, hvor der er fokus på tidlig indsats, tættere på praksis og mest for ressourcen.

Der er allerede sat gang i prøvehandling, hvor der arbejdes med at få ydelsen bragt ud i praksis i børnehaverne, så der mere effektivt kan gives sparring til det pædagogiske personale, hvor de "ser med", så de bedre selv kan støtte op om barnet.

De hidtidige tilbagemeldinger viser, at logopæd.erne oplever, at deres kompetencer bruges mere effektivt på en sådan måde, om end prøvehandlingen også viser tegn på, at en sådan arbejdsgang stiller større udfordringer til de tværfaglige samarbejde (logopæderne og de to eksterne fra PPR imellem).

Det var desuden målet med KSK, at det skulle være et kompetencecenter, der udviklede nye tiltag, afholdte konferencer og var visionære. Som det ser ud i dag, er KSK en instans, der drifter på et højt niveau for få børn.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Realiseringen sker i et samarbejde mellem Møllevangskolen og PPR.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

Der er erfaringer med, at forankringen af ledelsen af KSK hos skolelederen på Møllevangskolen ikke giver de optimale betingelser for udviklingen af KSK, udnyttelsen af ressourcerne og for medarbejderne omkring KSK.

Ledelsen af KSK varetages af skolelederen på Møllevangskolen. Det foregår således, at fire logopæder, som varetager interventionerne i forhold til børn med sproglige udfordringer inden for dysfasi og fonologi, referer direkte til skolelederen.

Da nogle af børnene har brug for et tværfagligt forløb, er der også tilknyttet to eksterne medarbejdere fra PPR i form af en fysioterapeut og en PPR-psykolog, der som del af deres arbejdsportefølje er tilknyttet KSK. De to eksterne referer til en teamleder i PPR.

Hverken skolelederen eller teamlederen i PPR har deres daglige gang på KSK. Den daglige koordinering varetages derfor af en af logopæderne, der har en koordinerende funktion som del af sin arbejdsportefølje. Visitationen til KSK koordineres af en tale-høre-fagkonsulent i PPR.

Der er med andre ord brug for to ledere samt to koordinerede medarbejdere for at håndtere interventioner, som i praksis varetages af fire logopæder. Både skoleleder og teamleder vurderer, at det er en meget uhensigtsmæssig brug af ressourcerne, samt at konstruktionen er unødigt omstændig.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Forslaget kræver ikke økonomiske ressourcer

17

Ydelseskatalog og rådgivningslinje til PPR

HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?

Analysen af indsigter fra praksis viser, at dagtilbuds- og skoleledere og også medarbejdere i PPR ofte kan have svært ved at navigere i, hvilke konkrete tilbud og indsatser, som er en del af PPR's tilbudsvifte samt overskue kommende eller igangværende tiltag fra PPR. Her efterspørger de blandt andet en større gennemsigtighed samt mere forklaring og information om de enkelte indsatser og tiltag.

Dertil kommer, at der er forskellige indgange i PPR til forskellige indsatser, fx skal man henvende sig forskellige steder afhængig af, om man ønsker at benytte sig af fx trivselsteam, Back2School eller børnesamtaler.

I praksis får det den betydning, at de indsatser, der bliver stillet til rådighed for skoler og dagtilbud, i sidste ende kan afhænge af den enkelte PPR-medarbejders kendskab til relevante tilbud. Dermed kan det også på tværs af skoler, dagtilbud og fritidstilbud opleves som personafhængigt og tilfældigt, hvilke indsatser og tilbud de bliver præsenteret for.

Forslaget går, som følge af denne udfordring, ud på at skabe et katalog med overblik over og beskrivelser af PPR's mange forskellige tilbud. Kataloget skal være et værktøj for den enkelte medarbejder både i PPR og i skole og dagtilbud til at skabe overblik over de indsatser, der kan tages i brug i forbindelse med bestemte problematikker, som den enkelte ikke selv har erfaring med. Kataloget har til formål at skabe overskuelighed. Kataloget kan fx gøres tilgængeligt på AarhusIntra og kommunens hjemmeside, således forældre og samarbejdspartnere også kan få kendskab til PPR's tilbud.

Kataloget skal tydeligt vise, hvilke indsatser skoler og dagtilbud selv kan 'bestille'/ igangsætte, hvilke de skal samarbejde med PPR om, og hvilke tilbud der kun er tilgængelige, hvis særlige krav er opfyldt. Sidst men ikke mindst skal det i kataloget være tydeligt, hvem eller hvor man både som fagprofessionel decentralt, og som medarbejder i PPR skal henvende sig for at gøre brug af indsatsen.

Forslaget kan suppleres med en rådgivningslinje for medarbejdere i dagtilbud, skoler og fritidstilbud, hvor de kan ringe til PPR for at få vejledning i håndtering af en sag, hvem man skal kontakte, hvilke tilbud der er til rådighed mv. Rådgivningslinjen kan bruges til hurtig afklaring af spørgsmål i forbindelse med sagsflow.

Det foreslås endvidere, at der udarbejdes en procedure rettet mod samarbejdspartnere for det forløb, man kan forvente, når dagtilbud/skole/fritidstilbud har sendt en henvendelse til PPR. Proceduren indeholder en tydelig beskrivelse af forløbet, som dagtilbud, skoler, fritidstilbud og forældre kan forvente, når PPR inddrages. Beskrivelsen kan bruges til at fortælle, hvor man er i processen, og hvad næste step er, så forløbene bliver mere gennemsigtige for alle parter.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Kataloget skal være tilgængeligt både internt for medarbejdere i PPR og decentralt for medarbejdere, der arbejder med børn i udfordringer i dagtilbud, skoler og fritids-tilbud. Særligt nyansatte medarbejdere kan orienteres omkring tilbudskataloget, og hvordan det kan bruges ind i deres praksis.

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

Forslaget skal være med til at give PPR-medarbejdere og medarbejdere i skole og dagtilbud et bedre overblik over de forskellige mulige indsatser og tilbud, som PPR tilbyder. Overblikket kan hjælpe til de fagprofessionelle til at igangsætte de indsatser og/eller forløb, som bedst matcher den udfordring et barn eller en gruppe af børn kan være i. Det kan være med at afkorte børns forløb, fordi der er større mulighed for at igangsætte den rette indsats fra start og dermed forebygge at barnets udfordringer forværres. Kataloget kan derfor også være med til at effektivisere PPR's arbejde, da de ideelt set skal bruge kortere tid på at finde det rette tilbud til barnet.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

De forskellige afdelinger i Pædagogik og Forebyggelse skal hver især skabe overblik over egne indsatser, udpege medarbejdere til at beskrive disse og sikre opdaterede kontaktoplysninger.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

PPR har tidligere lavet en udbuds- og ydelsesoversigt, som der kan tages afsæt i.

Børn og Unge trækker derudover halvårligt et projektoverblik for Børn og Unge, hvor alle igangværende indsatser er beskrevet med titler, beskrivelser, hvor projektet er forankret etc. Oversigten kan findes på Aarhus Intra.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Realiseringen af forslaget kræver, at medarbejdere i de forskellige afdelinger beskriver de forskellige indsatser, de udbyder. Forslaget kræver, at der sidder en eller flere medarbejdere som løbende holder kataloget opdateret. Der kommer ofte nye indsatser til i PPR, og der udgår også ofte indsatser. For at kataloget har den ønskede funktion, bør det opdateres relativt ofte.

18

Onboarding og fastholdelse af medarbejdere i PPR**HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?**

Det fremgår af indsigterne fra praksis, at personaleomsætningen blandt psykologer i PPR har været stigende fra 8 procent i 2018 til 15 procent i 2020. Udskiftning af medarbejdere i PPR har betydning for den kontinuitet, som forældre, dagtilbud og skoler oplever i forhold til bistanden fra PPR. Godt 40 procent af skolerne har oplevet flere skift i deres PPR-psykolog i 2020 og 2021, mens det er knap 60 procent af dagtilbuddene. Som følge af mange skift i PPR-medarbejdere og mange nye medarbejdere oplever skole- og dagtilbudsledere svingende kvalitet og forskelle i, hvilken betjening de får afhængigt af, hvilken medarbejder man får tilknyttet.

Forældrene oplever også, at hyppige udskiftninger er udfordrende for kontinuiteten i samarbejdet. Konsekvensen er, at børn og forældre mister kontinuiteten i barnets forløb, og forældrene er nødsaget til at sætte nye medarbejdere ind i deres barns forløb. Forløbet bliver heraf også ofte mere langstrakt og fragmenteret, når der er hyppig udskiftning i de medarbejdere, der arbejder på den konkrete sag.

Den udfordring, der kan være med at fastholde medarbejdere i PPR, hænger sammen med medarbejderes oplevelse af manglende faglig udvikling, stort arbejdspress, hård opstart for nye medarbejdere som følge af kompliceret organisering og arbejdspress og oplevelsen af at stå alene med håndteringen af udfordringer i arbejdet. Udfordringen omkring arbejdspress i PPR behandles også i forslag 4, hvor der blandt andet foreslås en betydelig opnormering af PPR.

Forslaget går ud på at arbejde med fastholdelse af medarbejdere i PPR for at imødekomme de førnævnte udfordringer. Fastholdelse kan se ud på mange forskellige måder. Derfor er forskellige bud på fastholdelsesindsatser fra ideworkshoppen, personalemødet i PPR mv. beskrevet i det følgende.

Opstart af nye medarbejdere

Nye medarbejdere kan ofte være nyuddannede psykologer, som typisk ikke har erfaring fra praksis og begrænset kendskab til hverdagen i dagtilbud, skoler og fritidstilbud. Her foreslås fx introforløb, som både kan indeholde oplæring til praksisnær understøttelse, formaliseret sidemandsoplæring (aktionslæring), grundlæggende introduktion til medarbejdere i afdelingen og introduktion til medarbejdere, der bliver centrale i varetagelsen af den nye medarbejders arbejde.

Nedsat normering for ikke-autoriserede psykologer: Nye ikke-autoriserede medarbejdere har ikke fuldnormering i opstartsperioden i forhold til antal sager. Der kan laves en indfasningsmodel, hvor ikke-autoriserede psykologer har 80 procents normering det første år og 90 procents normering det andet år.

Disse tiltag vil give ikke-autoriserede psykologer en bedre start på arbejdspladsen, skabe bedre mulighed for at gøre et godt stykke arbejde, skabe socialt tilhørsforhold og mindske presset på deres kollegaer / de øvrige medarbejdere ved ansættelse af nye medarbejdere.

Fastholdelse af medarbejdere

Et forslag går ud på at skabe økonomiske incitamenter for at fastholde medarbejdere fx ved at indføre funktionstillæg eller lignende.

Flere forslag går ud på at øge medarbejderes mulighed for faglig udvikling. Det kan fx være ved at indføre uddannelsesplaner for medarbejdere og øget mulighed for supervision. Faglig udvikling og supervision kan være med til at udvikle medarbejderes faglige kompetencer.

Flere konkrete forslag til fastholdelsesindsatser peger på øget mulighed for samarbejde mellem medarbejdere. Der er flere forskellige bud på, hvordan dette kan gøres, fx ved at skabe teams eller makkerpar. Grundlæggende peges der særligt blandt medarbejdere i PPR på øget mulighed for tværfaglig sparring både for at sikre den gode opgaveløsning på komplicerede sager.

Teams vil som udgangspunkt være tværfaglige og vil bestå af psykologer, tale-hørereksulenter og pædagogiske fagkonsulenter, og de vil være organiseret omkring klynger af dagtilbud og skoler. Teams eller makkerpar kan med fordel organiseres, så der sidder både erfarne og uerfarne sammen. Erfarne medarbejdere kan give følgeskab og indgå i mentorinspirerede relationer eller ordninger med nye eller uerfarne medarbejdere. En organisering i teams vil også kunne være svar på vikardækning ved sygdom. Ligesom en teamorganisering, hvor flere medarbejdere har kendskab til de samme tilbud, vil kunne bidrage til mere kontinuitet i forhold forældre, dagtilbud og skoler, da der ved udskiftning af medarbejdere vil være en anden PPR-medarbejder fra teamet, som har kendskab til skolen eller dagtilbuddet. Organiseringen af PPR's medarbejdere i teams vil være med afsæt i klyngeinddelingen, som er foreslået i løsningsmuligheden om udbredelse af Nest på skoleområdet (forslag 2). Organiseringen af PPR's medarbejdere i teams baseret på klynger vil også være udgangspunktet for et nyt og styrket samarbejde mellem tilbuddene i Børn og Unge og det specialiserede socialområde i Sociale Forhold og Beskæftigelse gennem en fuld opskalering af Relationel Velfærd (forslag 5).

Øgede muligheder for samarbejde øger organisationens evne til at fastholde medarbejdere ved, at medarbejdere i højere grad kan opsøge sparring på komplicerede opgaver og tryghed i at sikre den gode opgaveløsning. Dette kan sænke følelsen af stress og pres og samtidigt være med til at skabe øget socialt tilhørsforhold og arbejdsglæde hos medarbejderne.

Forslagene om organisering i teams og makkerpar understøtter forslag 5 Styrket samarbejde om børn med særlige behov mellem Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse.

Forslaget forudsætter, at forslag 4, der blandt andet handler om opnormering af PPR, besluttet.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

Medarbejdere i PPR.

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

Fastholdelse af medarbejdere vil øge opbygningen af viden, kompetencer og erfaring i organisationen og i afdelingen, det vil mindske ressourcer til rekruttering og opstart af nye medarbejdere. Det vil skabe større tilhørsforhold og arbejdsglæde blandt medarbejdere i PPR. Fastholdelse af medarbejdere vil også være med til at skabe større kontinuitet i børn i udfordringers forløb og dermed formentligt bedre tilrettelagt forløb for børn.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Ledelse i PPR i samarbejde med repræsentanter af medarbejdere.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

Der er indsamlet viden om medarbejderne i PPR's trivsel, som kan bruges til at vælge, tilrettelægge og implementere de konkrete fastholdelsestiltag. Forslaget skal ses i sammenhæng med opfølgningen på trivselsmålingen.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

Hvis alle ikke-autoriserede PPR-psykologer går på 80 procents normering, vil det med den nuværende medarbejdergruppe betyde, at der skulle ansættes 4 psykologer ekstra i PPR for at nå op på fuld normering. 4 ekstra PPR-psykologer vil koste 2.800.000 kr. årligt.

Hvis halvdelen af de ikke-autoriserede psykologer er på 'første' år og normeres med 80 procent og den anden halvdel er på deres 'andet' år af deres 'indfasning' og derfor kan normeres til 90 procent, så ville der skulle ansættes 3 psykologer ekstra i PPR. 3 ekstra PPR-psykologer koster 2.100.000 kr. årligt.

Forslaget forudsætter opnormering blandt PPR-medarbejdere jf. forslag 4.

19

Procedurer i og organisering af PPR**HVAD GÅR FORSLAGET UD PÅ?**

Flere af indsigterne fra praksis fra PPR vedrører, at der i højere grad arbejdes efter fælles principper, retningslinjer og arbejdsgange på tværs af team og sektioner i PPR. Det skal også ses i sammenhæng med, at andre medarbejdere har den opfattelse, at sagsgangene er beskrevet, men at medarbejdere enten ikke har kendskab til dem, eller at de ikke bliver fulgt. Der peges på, at opgaveløsningen på nogle områder er placeret hos enkelte medarbejdere uden procedurer og strukturer, hvilket er sårbart, hvis medarbejderen får nyt job eller sygemeldt.

Andre indsigter vedrører organiseringen af PPR. Specialisering versus tværfagligt samarbejde som princip for organiseringen nævnes af flere. Fx peges der på, at viden om specialområdet med fordel i endnu højere grad kan deles med medarbejdere, som arbejder på almenområdet, samtidig peges der på, at medarbejdere med viden om og kompetencer inden for specialområdet forbliver samlet for at fastholde et højt vidensniveau om specialområdet. Der er skoleledere, som har specialklasser, som nævner, at det ville være en fordel, hvis der var større sammenhæng mellem den PPR-betjening, som de får på almenområdet og af specialklasserne.

Procedurer

Der er flere ideer fra PPR om, at procedurerne og arbejdsgange i PPR – både de interne inden for PPR og de eksterne rettet mod samarbejdspartnere gennemgås. På den baggrund foreslås det, at der etableres ens procedurer og arbejdsgange på tværs af teams og sektioner. Det foreslås endvidere, at alle sagsgange og procedurer samles et sted, så de er nemt tilgængelige for både medarbejdere og samarbejdspartnere.

Organisering

Der er flere konkrete ideer, som vedrører organiseringen af PPR. Der er ideer, som vedrører, at PPR kan organiseres i enten tværfaglige teams eller fagligt opdelt teams, fx teams som har særskilt fokus på fx PPV'er, praksisnær vejledning, lettere behandling, specialtilbud osv. Der er også ideer, som vedrører, at betjeningen af almen- og specialområdet tænkes mere sammen, mens andre forslag vedrører, at specialiseringen omkring betjeningen af specialtilbud er vigtig at fastholde.

Der er en række forslag, som vedrører, dels hvilke indsatser PPR skal have til dagtilbud og skoler, dels hvordan disse indsatser kan foregå. Det drejer sig blandt andet om følgende:

- Udbredelse af Nest på skoleområdet (forslag 2)
- PPR – tidligere indsats og tættere på praksis (forslag 4)
- Styrket samarbejde om børn med særlige behov mellem Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse samt faste tovholdere for barnets forløb (forslag 5)
- Onboarding og fastholdelse af medarbejdere i PPR (forslag 18)

Afhængig af, hvilke forslag der bliver besluttet i forhold til PPR's indsatser og sammentænkning af almen- og specialområdet, kan der være forskellige organiseringer af PPR, som bedst understøtter opgaveløsningen i PPR.

På den baggrund foreslås det, at vurderingen af, hvilken organisering af PPR som bedst understøtter PPR's opgavevaretagelse afventer, at der er truffet beslutning om indsatser og opgaver.

HVILKEN MÅLGRUPPE ER FORSLAGET RETTET MOD?

PPR og de øvrige kontorer i forvaltningen Pædagogik og Forebyggelse.

HVILKEN VÆRDI SKAL FORSLAGET SKABE?

Formålet med forslaget er, at PPR's organisering bedst muligt understøtter PPR's opgavevaretagelse.

MED HVEM OG HVORDAN SKAL FORSLAGET REALISERES (HERUNDER LEDELSE)?

Forvaltningschefen for Pædagogik og Forebyggelse og PPR-chefen vil være ansvarlig for forslaget.

ER DER ALLEREDE ERFARINGER MED FORSLAGET?

Der har tidligere været forskellige organiseringer af PPR.

HVILKE RESSOURCER KALDER DET PÅ?

En ny organisering forventes ikke at medføre behov for flere ressourcer.